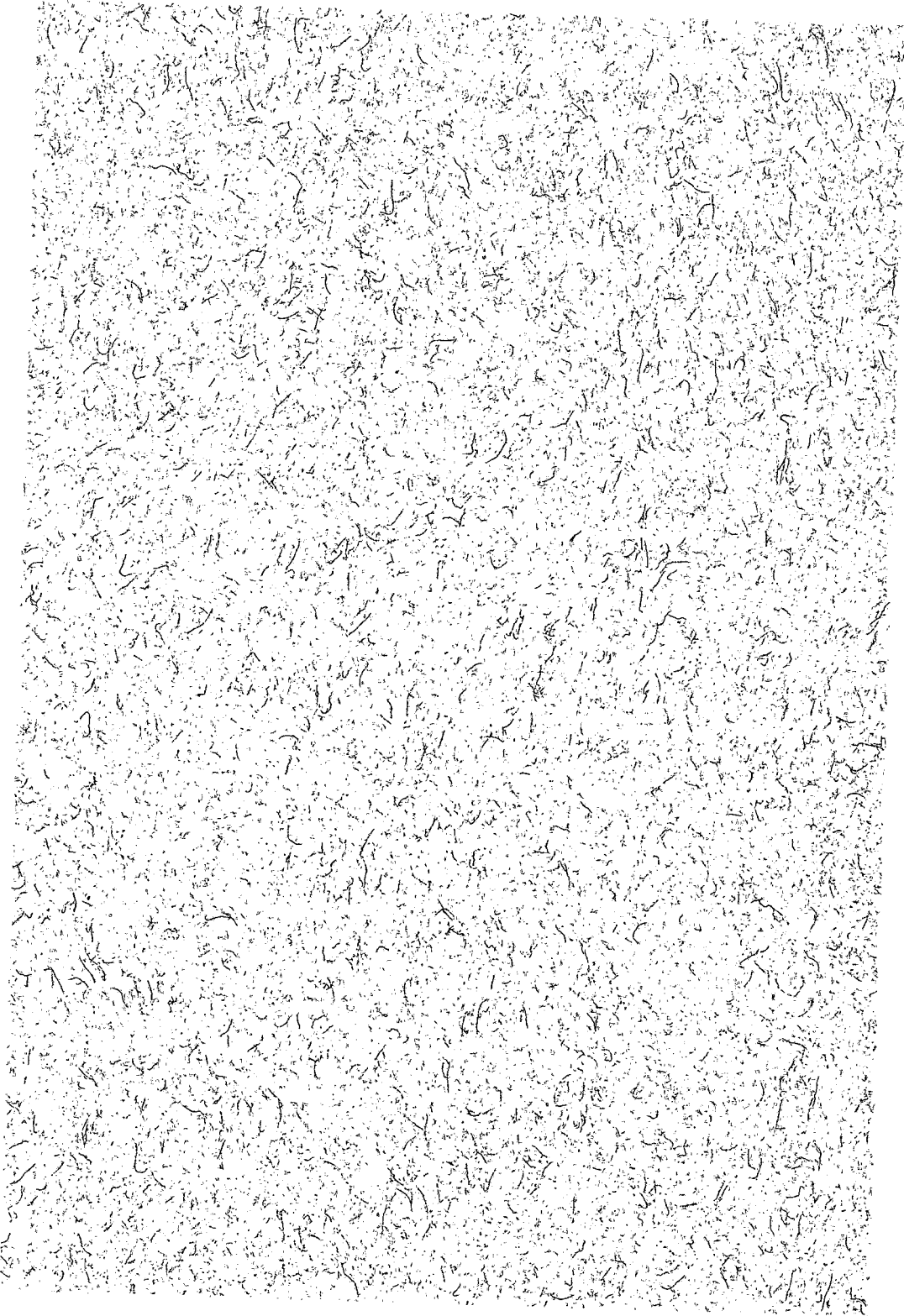
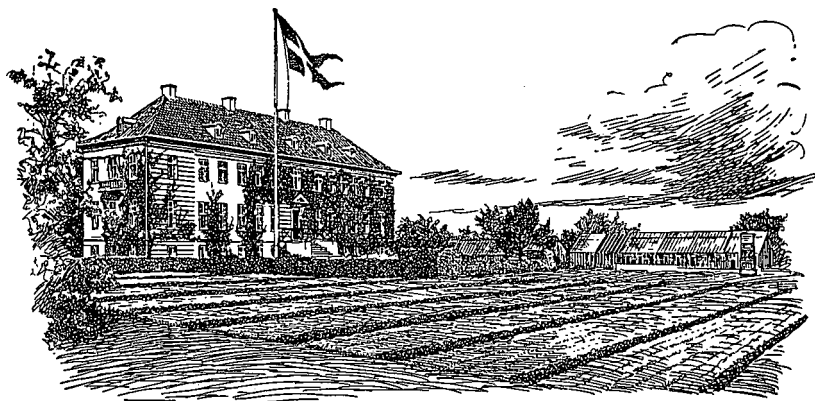

Månedsoversigt 1976

STATENS PLANTEPATOLOGISKE
FORSØG, 2800 LYNGBY

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

491. Vintermånederne og april 1976

Der blev for vintermånederne og april modtaget indberetninger fra 115 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 950 forespørgsler.

Vejret. Efter de sidste års meget milde vintre var vejret i vintermånederne 1975-76 igen ret normalt, undtagen i januar, hvor vejret var meget ustadigt med snestorme over store dele af landet og stormflod i Sønderjylland.

Temperaturerne var næsten normale for årstiden, marts blev dog ret kølig.

Der var i alt 80 frostdage (normalt 79) og lidt flere solskinstimer end normalt (371 mod 303).

De enkelte måneders gennemsnitstemperaturer blev med normalen i ( ): november 4,3 (4,9), december 3,7 (2,1), januar 0,4 (-0,1), februar 0,2 (-0,4), marts 0,0 (1,6).

Nedbøren faldt i perioder som sne; indtil sidst i januar i normalt omfang, mens det var ret tørt i februar og marts. I alt faldt 219 mm mod normalt 243 mm.

De enkelte måneders nedbør blev med normalen i ( ): november 66 (60), december 39 (55), januar 84 (55), februar 13 (39), marts 17 (34).

Vejret var ret køligt i begyndelsen af april, derefter mildt og ret tørt. Den sidste tredjedel af måneden blev det igen køligt med nattefrost, slud og stærk blæst, der medførte jordfygning på udsatte steder.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 3,9 (3,9), 4,8 (5,0), 7,4 (6,1), 5,7 (7,2), 5,8 (8,4).

For hele landet blev der i april målt 7 dage med frost (normalt 6).

Nedbøren, der var jævnt fordelt over hele landet, blev på 27 mm (normalt 39 mm) og faldt hovedsagelig først i måneden.

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 27 (38), Viborg 30 (39), Århus 31 (38), Vejle 35 (43), Ringkøbing 30 (39), Ribe 26 (41), Sønderjylland 19 (45), Fyn 21 (38), Vestsjælland 21 (34), Frederiksborg-København-Roskilde 22 (37), Storstrømmen 21 (34), Jylland 28 (40), Øerne 22 (36) og Bornholm 32 (33).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Overvintringen af vintersæden har stort set forløbet tilfredsstillende. For rugmarkernes vedkommende har overvintringen været yderst tilfredsstillende, medens billedet for vinterhveden ser noget mere broget ud. De vinterhvedemarker, der kunne sås til normal tid i slutningen af september måned, har alle klaret vinteren særdeles godt. Nogle marker, der blev sået lidt senere og i for løs jord, og hvor fremspiringen var dårlig, har klaret vinteren dårligere, og enkelte steder har der på grund af for dårlig plantebestand i foråret været tale om isåning af bl.a. vårhvede. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver således: „Overvintringen god alle vegne, men mange lidt sent såede hvedemarker nåede under efterårstørken 1975 kun at udvikle sig tilfredsstillende i traktor- og såmaskinejlsplørene. Sådanne marker er nu lidt tynde“. Aage Madsen, Rødvig: „Overvintringen har været fin, men hveden var ikke særlig kraftig ved vinterens begyndelse. Der er 2 marker, som er blevet omsået fordi jorden var for løs i efteråret, og hveden derfor sået for dybt, hvilket den ikke kan lide“. Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen: „Overvintringen har været god overalt, også i de mindre frostresistente sorter“.

Enkelte vinterhvedemarker sået efter græsfrø har bl.a. på grund af for sen pløjning af græsfrøet under de meget tørre vejrforhold en så dårlig fremspiring, at der her i foråret har måttet isås vårhvede“. J. Marcussen, Næstved, skriver således: „Rug har overvintret fint, medens hveden fremspirede dårligt i en del marker, især efter rajgræs som forfrugt. Plantebestanden har været alt for tynd i disse marker, og der er isået vårhvede“.

Overvintringen af græsfrøafgrøder har stort set forløbet godt de fleste steder i landet. På grund af de meget tørre vejrforhold i efteråret udviklede planterne sig ikke tilfredsstillende inden vinteren satte ind, samtidig med at barfrosen i marts måned ligeledes satte sit præg på de svagt udviklede marker (Martin Christensen, Sindal; J. Kr. Aggerholm, Ålborg, og H. Bertelsen, Nykøbing Sj.).

Svend Eg, Sorø, omtaler betydelig udvintring i sent afpudsede marker med almindeligt rajgræs.

Frost og kuldeskade. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at de meget kolde nætter i april måned har givet gule froststriber på tværs af bygbladene i de bygmarker, der er fremspirede.

Den sene barfrost har på Skanderborgegnen gjort det af med græsmarkerne udlagt med ital. rajgræs, og især de marker, der tillige har været grønthøstet tæt og sent i efteråret.

Sandflugt. Fra Vendsyssel og Djursland omtales sandflugt sidst i april måned, hvilket har sat sit præg på de fleste kornmarker, uden at der dog synes at blive tale om varig skade (Martin Christensen, Sindal og N. Engvang Hansen Allingåbro).

Lyspletsyge (*manganmangel*) er sidst i april måned blevet set i en del både hvede- og rugmarker. Angrebene bedømmes som noget mere fremtrædende end de nærmest foregående år og hænger bl.a. sammen med den tørre, løse jord (O. Th. Nielsen, Viborg og Jens Marcussen, Næstved).

Meldug (*Erysiphe graminis*). Angreb af meldug på vinterrugen har vinteren igennem været forholdsvis svage, og svagere end i 1975.

I vinterhvedemarkerne er angrebene i de fleste marker meget svage. I enkelte tidligt udviklede marker kan der findes meldug. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver: „Der findes kun svage infektioner i marker med Solid. I Clement-hveden er der set lidt stærkere infektioner, men angrebet er ikke voldsomt“.

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichoides*). Ved undersøgelse af et stort antal vinterhvede-prøver, udtaget rundt omkring i landet, er der kun fundet meget svage angreb af knækkefodsyge. Der er kun set angreb, der kan berettige en bekæmpelse, i marker med et anstrengt sædskifte, hvilket vil sige, hvor forfrugten har været hvede og eventuelt uden forudgående pløjning.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) er ikke blevet konstateret i vinterhvedemarkerne, trods ihærdig eftersøgning.

Sneskim mel (*Fusarium nivale*) er ikke konstateret i vinterhvedemarkerne.

Bælgplanter

Overvintringen af græsmarksbælgplanter har gennemgående været god. Mange udlægsmarker har imidlertid været ret svage på grund af de meget tørre vejrforhold i udlægsåret. En del af de svagt udviklede marker har måttet ompløjes.

Kløverens knoldbægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) er kun set med yderst svage angreb i kløvergræsmarkerne og frømarkerne. K. Egede, Ringsted, skriver: „Kløverens knoldbægersvamp synes at blive mere og mere almindelig i hvidkløverfrømarkerne, uden at angrebene synes at få anden indvirkning, end at plantebestanden tyndes passende“.

Bederøer

Overvintringen af frøroer på blivestedet har de fleste steder været tilfredsstillende. Aage Madsen, Rødvig, skriver: „De bederøefrømarker, der blev sået efter høst i 1975, kunne ikke overvintre på grund af de meget tørre vejrforhold, således at frøet ikke kunne spire. De bederøefrømarker, der blev sået i dæksæd, står ret godt, selv om de er svage.

Overvintring af foderroer i kuler har generelt været god overalt i landet. Enkelte roekuler har på grund af for tæt dækning i efteråret taget varme med ret kraftig spiring til følge. Det noget kølige vejr har dog rettet op på det, således at det alt i alt må betegnes som ret god overvintring af de ret sparsomme bederøekuler.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Overvintringen af vinterrapsmarkerne har været relativ god. Enkelte steder har barfrosen imidlertid ødelagt en del arealer, der tillige på grund af sen såning i tørt såbed har været for svagt udviklede. B. Maybom, Løgumkloster, skriver: „På klægjorder har mange vinterrapsmarker ikke kunnet tåle barfrosen i det tidlige forår. En enkelt rapsmark på klægjord blev lige efter såningen sprøjtet med 10 kg TCA pr. ha. Marken har været helt fri for kvik, overvintret hvede og andet frøukrudt og stået særdeles godt lige til senvinterens barfrost satte ind, hvor der skete en næsten 100 pct. udfrysning. En enkelt kant af marken blev ikke behandlet med TCA, og her fandt der ikke udfrysning sted af betydning“. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver: „Enkelte marker er blevet ompløjet på grund af dårlig etablering i efteråret. En del marker er meget svage på grund af forårsfrost med udtørring til følge“. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „Der er sket lettere skade på grund af barfrosen, og vinterrapsen står ret svagt sammenlignet med i fjor“. Frits Christensen, Rønne: „Der dyrkes kun få arealer med vinterraps på Bornholm, men et par af de udlagte arealer er blevet pløjet om, ikke på grund af udvintring, men på grund af kvælning af spildkorn i efteråret“.

Kartofler

Overvintring i kuler har de fleste steder været tilfredsstillende. På grund af de meget høje kartoffelpriser har man passet særdeles godt på kulerne (Aage Bach, Tylstrup; J. Kr. Aggerholm, Ålborg; Arne Pedersen, Thisted; O. Th. Nielsen, Viborg; J. J. Jakobsen, Grindsted; B. Maybom, Løgumkloster; H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; H. Jensen, Asnæs, og N. O. Larsen, Frederikssund).

Per Svenstrup, Brande, skriver: „Der var en hel del sildige kartoffelsorter, der fik frost i efteråret inden optagningen. Mange af disse partier måtte hurtigt på fabrikken, inden de helt faldt sammen i kulerne“.

Kartofflens kraterråd (*Phoma exigua*) er kun set sidst på opbevaringssæsonen med svage angreb. I vinteren 1975-1976 har der kun været tale om yderst svage angreb.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æblers holdbarhed var gennemgående nogenlunde tilfredsstillende. Efterårets varme og tørke satte dog sit præg på en del partier, således at priksyge konstateredes i en del lagerrum – navnlig hvor træerne ikke havde været sprøjtet med calcium. Skold blev noteret i den sidste del af lagringsperioden og da især på sorterne Cortland og Boskoop. *Gloeosporium*-angreb er bemærket i lidt større udstrækning end forventet efter det tørre efterår – muligvis har en del partier været lidt for modne ved plukningen, hvilket har haft indflydelse på holdbarheden (hele landet, J. Klarup, Aage Lauritsen, Carl Hansen).

I privathavebruget dyrkes relativt få vinteræbler, så kommentarerne herfra går hovedsagelig ud på, at priksyge har mindsket beholdningerne.

Grønsager

Spiseløgs holdbarhed synes at have været god – navnlig hos de partier, der inden lagring blev tørret grundigt.

Tiltrækning af tomater har ikke voldt problemer, hvorimod der i ungplanter af agurk er forekommet lidt vel meget „væltesyge“, der vel oftest skyldes for lave temperaturer eller temperatur-chok.

Sort-rod-råd (*Phomopsis sclerotioides*) i agurker (tidligt plantede) er konstateret et par gange allerede i april.

Prydplanter

Forårssvidning i nåletræer er bemærket i et stort antal arter og på mange lokaliteter. Sandsynligvis har mange træer og buske været svækket af tørkeperioderne sommeren og efteråret 1975, og derfor har de været mere modtagelige for temperatursvingningerne i dette forår. Blandt de mest skadede kan nævnes rød- og omorikagran, silkefyr-typer, kinesisk ene og laurbær, rhododendron samt andre stedsegrønne løvbuske (G. Mayntzhusen, Grethe Vemby og M. Surlykke).

Drivning af tulipaner forløb stort set godt bortset fra, at løgene kom senere i gang, fordi vejrforholdene sidste sommer havde forsinket deres udvikling.

Af virussygdomme var det hovedsagelig augustasyge, der blev konstateret i større omfang end sædvanligt.

Pythium-angreb var i drivningens første tid ret alvorlig i 5 graders løg (hele landet, A. Pilgaard).

Hvid chrysanthemum-rust i såvel stiklinger som potteskulturer er bemærket fra Midtjylland og Odense (Ib Stenberg Pedersen og Leif Markvart).

Tulipanens trævlebakteriose (*Corynebacterium oortii*) er iagttaget et par enkelte gange i slutningen af april.

Mogens H. Dahl

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*) er konstateret i en rugmark ved Lyngby, hvor der også i 1975 blev konstateret angreb. Angrebet var noget kraftigere i dette forår end i 1975.

Gåsebillen (*Phyllopertha horticola*). G. Bank Jørgensen Give, skriver, at der er set slemme angreb af gåsebillelarver i 3 græsmarker og en 4-5 græsplæner her i forårstiden. Sv. Stanley Hansen, Næstved, omtaler et enkelt tilfælde med et stærkt angreb af gåsebillelarver i en rugmark efter rødsvingel.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Angrebene bedømmes som ret moderate og indtil nu uden større betydning.

Stankelben (*Tipula paludosa*). Angreb af stankelbenlarver er konstateret i enkelte vårsædmarker sået efter grønjord, samt i enkelte græsmarker. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver, at der indtil nu er konstateret et ret voldsomt angreb på en græsafrøde på humusjord, mens der i andre afgrøder endnu ikke er set skader. S. Nørlund, Aulum, skriver, at der foreløbig kun er set angreb af stankelbenenes larver i græsplæner. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, omtaler ligeledes enkelte alvorlige angreb i græs, så omlægning har måttet tilrådes. H. Dollerup-Nielsen, Herning: „Jeg har ikke bemærket angreb af betydning i vintersæd og endnu heller ikke i vårsæd, men derimod pletvis i ældre græsmarker. I det tidlige forår har jeg bemærket store sværme af fugle, som pletvis har kradset græstæppet op i jagten efter larver. Det gælder både stankelbenlarver, men også mange gåsebillelarver kan findes“. Kr. Jensen, Kibæk; Kr. Ravn, Skjern; H. Nyborg, Skjern; N. P. Bladt, Haderslev, og Vald. Johnsen, Skærbæk, omtaler enkelte angreb i græsmarker eller vårsæd, sået efter grønjord. B. Maybom, Bredebro: „I flere tilfælde er der set stærke angreb af stankelbenlarver i græs på humusjord. I korn, der endnu ikke er kommet op af jorden, er der set larver i alle størrelser. Nattefrosten dæmper imidlertid angrebet“. Carl Poulsen, Rødekro: „Ret stærke angreb af stankelbenlarver er set i græsmarker, værst på lavtliggende arealer. Kulden har sikkert bevirket, at skaden ikke er så stor, som antallet af larver kunne give anledning til“. R. R. Olesen, Hårby, omtaler et stærkt angreb af stankelbenlarver i en sent sået hvedemark efter hundegræs. Plantebestanden var meget tynd, og der kunne findes masser af stankelbenlarver under græstuerne.

Hårmyg (*Bibio hortulanus*). Angreb er konstateret enkelte steder i landet i vårsædmarker, hvor forfrugten har været staldgødede roer (Vald. Johnsen, Skærbæk; B. Maybom, Løgumkloster; Johs. Sørensen, Slagelse; Aage Møl-

gaard, Slagelse; Aage Madsen, Rødvig, og Erling Madsen, Nykøbing Fl.). Sidstnævnte skriver, at der på et enkelt areal blev set ret kraftige angreb af hårmylgarver, og at det var karakteristisk, at angrebet koncentrerede sig om et areal, hvor staldgødningen forud for roearealet 1975 først blev pløjet ned om foråret.

Fritfluen (*Oscinella frit*). Angreb af fritfluelarver er i vinterhvedemarkerne set i betydeligt omfang. Angrebene er set flere forskellige steder i landet og synes at være kraftigst, hvor forfrugten har været rajgræs. Engelhart Jensen, Morsø, skriver således om et enkelt angreb i hvede sået efter græs, der blev ompløjet umiddelbart før hvedens såning ca. 25. september. Knud Jessen, Skive, skriver, at alle hvedemarkers med rajgræsfrø som forfrugt blev stærkt angrebet allerede i efteråret. De fleste marker er omsået og de øvrige eftersået med byg. Poul E. Andersen, Horsens, skriver: „Mere eller mindre stærke angreb i hvede efter frøgræs. I en enkelt hvedemark med ital. rajgræs til frø som forfrugt er der et meget skarpt skel mellem anvendelsen af insecticidbehandlet udsæd og ubehandlet. Hvor der er anvendt insecticidbejdset udsæd er der fuld plantebestand, medens opharvning har været nødvendig, hvor der er anvendt ubejdset sâsæd“. Alfred Futtrup, Vejle: „I efteråret blev der konstateret stedvis kraftige angreb af fritfluelarver. Enkelte hvedemarkers blev sået om, og det drejer sig alle steder om hvede efter græs. Det ser ud som om, der er en kombination mellem angreb af fritflue, sen såning og utilstrækkelig sådybde. På en ejendom med store frøgræsmarker og hvedearealer blev frøgræsmarkerne pløjet tidligt på nær 1 mark, der blev afgræsset og pløjet sidst i september. Denne mark måtte omsås, medens de øvrige står fint“. N. P. Bladt, Haderslev og Anders Winther, Sønderborg, omtaler ligeledes angreb i hvedemarkers, og enkelte har måttet sâs om. Fra Fyn omtaler A. S. Asmussen, Svendborg og N. B. Bagger, Ringe, angreb i en del hvedemarkers, specielt efter rajgræsfrø. Enkelte marker har også på Fyn måttet sâs om. Svend Eg, Sorø, omtaler et kraftigt angreb i en enkelt rugmark, hvor planterne er fuldstændig væk i striber, hvor halmstrengen af vårsæden har ligget. Aage Mølgaard, Slagelse, skriver om flere tilfælde af fritflueangreb i hvede efter græsfrø og oftest værst efter rajgræs. På Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen om nogle få tilfælde i hvede sået efter græsfrø.

I en hvedemark i Sydsjælland, sået efter 2. års rajgræs til frø, blev, der set en kraftig udynding af hvedeplanterne i striber. Hvor der havde ligget halm fra mejetærskningen af rajgræsset, fandtes der ikke så stærkt et angreb som udenfor. Kørslen med mejetærskeren kunne tydeligt erkendes i marken (C. Branner Jespersen, Haslev).

Råger (*Corvus frugilegus*) har i efteråret og vinterens løb ødelagt en del hvedemarkers landet over, så omsåning eller isåning har været nødvendig for

at opnå en tilstrækkelig plantebestand (Aage Sørensen, Galtén; Anders Winther, Sønderborg; Tage Andersen, Skanderborg; Mogens Jakobsen, Odense, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Bederoer

Råger (*Corvus frugilegus*). Svend Eg, Sorø, omtaler en enkelt rodfrugtfrømark, der er præget af råger. Næsten en hel td. land fra skovkanten blev fuldstændig raseret af rågerne.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kåltrips (*Thrips angusticeps*). Anders Winther, Sønderborg, omtaler, at en enkelt nyfremspiret kålroemark straks blev angrebet af thrips, trods blæst og kulde.

Skovduer (*Columba palumbus*) har i forårstiden ødelagt nogle vinter-rapsmarker. Poul Olsen, Hobro, skriver om store flokke af skovduer, der ødelagde en vinterrapsmark totalt. Duerne simpelt hen raspede alt det grønne af omkring 1. april, og marken er nu ompløjet. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver: „Der har i foråret været meldt om skade flere steder af skovduer i vinterraps og vinterhvede samt visse frømarker. Angrebene har været senere i år end de tidligere år“.

Valmuer

Kåltrips (*Thrips angusticeps*). Aage Madsen, Stevns, skriver: „Enkelte valmuemarker er straks efter fremspiringen blevet sprøjtet med parathion. I forbindelse med det kolde og blæsende vejr er det mit indtryk, at der er sket et chok hos planterne. Mange planter er visnede lige under kimbladene og altså ødelagt. Det må være forkert at reklamere med sprøjtning på et så tidligt tidspunkt, uanset om der er konstateret angreb af thrips eller ej“.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*) på frugttræer. Så godt som alle indberet-tere skriver, at mængden af bladlus-æg er ganske underordnet.

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*). Om vinteræggene skrives bl.a.: „Der meldes om mange spindemideæg i år“ (Sjælland J. Klarup). „Som det var at vente ovenpå den varme sommer, er der forholdsvis mange æg“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Eble kan ikke sige sig fri for vinteræg; blomme synes ret stærkt angrebet“ (Nordjylland, J. Fich). „Det ser ud til, at en hel del vinteræg er døde, men der er mange friske æg på de nederste grene“ (Sønderborg, Carl Hansen). „I privathaver måske knapt så udbredt som sædvanligt“ (Nordsjælland, E. Klubien). „Ikke væsentlig, trods manglende pleje“. (Roskilde, G. Mayntzhusen). „Lidt spredt; de er der, men ikke i store masser“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke).

Solbærmiden (*Eriophyes ribis*). Blandt de mange kommentarer af-trykker vi følgende udvalg: „Stadig et problem i haverne“ (Roskildeengen, Egon Hansen). „I sædvanligt omfang i erhvervskulturer – d.v.s. ved passende midler muligt at holde angrebene i skak, men ikke at udrydde dem“ (Sjælland, J. Klarup). „Enkelte steder, hvor man har slækket på bekæmpelsen“ (Fyn, Sigurd Thorup). „Har set overordentlig stærkt angrebne buske“ (Odense amt, Grethe Vembye). „Den er almindelig udbredt i haverne, men nok ikke blevet værre“ (Århus m.v., Olav Povlsgaard).

Grønsager

Væksthusspindemiden (*Tetranychus urticae*) konstateredes med nogenlunde samme hyppighed, som kendt for årstiden. For agurkkulturerne vedkommende foranlediger dette næppe stor frygt, fordi der igennem de senere år har været så gode resultater med biologisk bekæmpelse ved hjælp af rovmidlen *Phytoseiulus persimilis* (Århus, J. Storm Pedersen; Fyn, Egon Jensen).

Væksthusmellusen (*Trialeurodes vaporariorum*). Foreløbig har der kun været svage angreb - måske fordi overvintringen har været ringere end sædvanlig. Også for dette skadedyr gælder, at mange avlere ser lysere på situationen, fordi der foreligger så gode erfaringer med biologisk bekæmpelse, der for mellusens vedkommende finder sted med snyltehvepsen *Encarsia formosa* (Århus, J. Storm Pedersen; Fyn, Egon Jensen).

Prydplanter

Sitkabladlusen (*Liosomaphis abietina*) har overvintret særdeles sparsomt, således at planlagte sprøjtninger ikke har været gennemført.

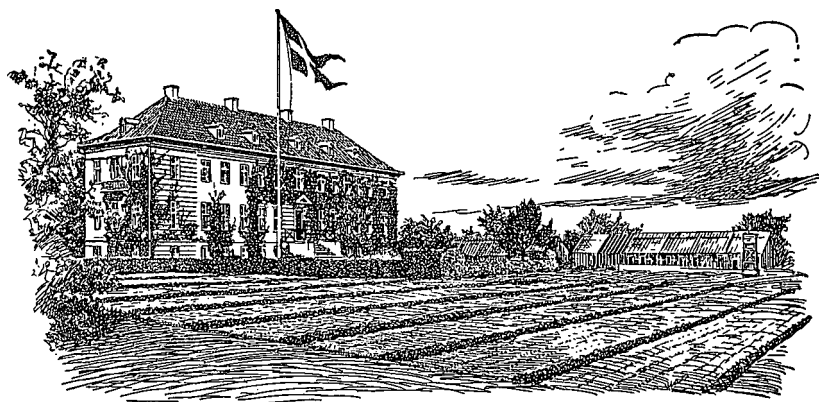
Væksthusmellusen (*Trialeurodes vaporariorum*), der igennem mange år har været en plage i væksthushavens prydplanter, er nu også et alvorligt skadedyr i privathavebruget; der nævnes fra flere sider, at dyrene gør stor skade i hobby-væksthuse, vinterhaver og indkøbte potteplanter.

Oldenborrelarver (*Melolontha spp.*) har sidst på foråret gnavet af rødderne i græsplæner og derved svækket græsplanterne stærkt.

Mogens H. Dahl

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

492. Maj 1976

Der blev for maj måned modtaget indberetninger fra 111 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 612 forespørgsler.

Vejr ret. Den første og sidste uge af maj blev kølige med en del nedbør, især i den sidste uge, og med en del kølige nætter, flere steder med frost.

I den mellemliggende periode var det ret varmt og tørt, flere dage endog meget varmt.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 5,8 (8,4), 10,7 (9,7), 10,8 (10,7), 12,8 (11,7), 9,9 (12,5).

Nedbøren, der var jævnt fordelt over hele landet, blev på 62 mm (normalt 38), og faldt hovedsagelig først og sidst på måneden.

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 59 (34), Viborg 53 (35), Århus 59 (35), Vejle 77 (40), Ringkøbing 59 (39), Ribe 69 (42), Sønderjylland 74 (45), Fyn 66 (40), Vestsjælland 59 (35), Frederiksborg-København-Roskilde 55 (38), Storstrømmen 66 (40), Jylland 62 (38), Øerne 62 (38) og Bornholm 59 (34).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Kulde og nattefrost har sat sit præg på kornmarkerne. I hvedemarkerne findes mange blade med rynker forårsaget af en nat med kulde.

I vårsædmarkerne er der på trods af det kølige, blæsende vejr kun set ubetydelige kuldeskader. Kun på lave humus-holdige arealer er der sket skader på kornet, som dog ikke har taget varig skade. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at nattefrosten har forårsaget svidning på kornet, især hvor betontromlen er brugt for lidt eller måske har været for let, idet de stærkeste skader er sket, hvor jorden er mest løs. B. Maybom, Løgumkloster, skriver, at der er varierende skade af nattefrost og kulde efter jordtypen. Skaderne er værst på tørre, løse sand- og humusjorder. I et enkelt tilfælde skete der opfrysning i en 3 ha stor bygmark på klægblandet humusjord. Mogens Jakobsen, Odense, skriver, at der i begyndelsen af maj kunne ses en del kuldeskader i vårsæden, især på lave arealer og på løs jord, der ikke blev tromlet. P. Bækgaard, Jyderup, skriver, at der på Åmosen blev set ret udbredte kuldeskader på de laveste partier, men at skaden ikke har været nær så voldsom som f. eks. sidste år. Stanley Jørgensen, Høng, skriver ligeledes, at der på de lave områder har været ret stor bortfrysning af byggen, hvor alt blev gult, men at det er kommet igen.

Kalkmangel er set i bygmarker, bl. a. hvor der er foretaget en ret dyb pløjning, uden at der følges op med tilstrækkelig kalk (Kaj Pedersen, Dybvad; J. J. Jakobsen, Grindsted; Erik Fredenslund, Kolind, og J. E. Paulsen, Fåborg).

Forgiftning efter nedfældning af flydende ammoniak er set i en del tilfælde, men ikke af et omfang som man tidligere har set. Erik Fredenslund, Kolind, skriver, at det er set en del steder, men at det kun er enkelte steder, skaden synes at være alvorlig. Dyb såning kombineret med kulde langt ind i april-maj måned har sikkert medvirket til ammoniak-skaden.

Kaliummangel er kun set enkelte steder, især hvor forfrugten har været græs.

Fosformangel synes at være noget mere udbredt end sædvanligt. Jens Kirkegaard, Brædstrup, skriver således: „Fosformangel synes at være mere udbredt end sædvanlig, navnlig hvor der ikke er udbragt fosfor i foråret eller efter ompløjede, vedvarende græsmarker. De fleste af tilfældene findes dog i forbindelse med kalkmangel“. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj.: „Som sædvanlig enkelte tilfælde med fosformangel, men i reglen hvor en ældre landmand har afskaffet en ikke særlig stor besætning, uden at øge forbruget af handelsgødning, og samtidig har opgivet at pløje med sin gamle Ferguson-traktor og nu fået maskinstationen til at foretage markarbejdet, med deraf følgende 8-10 cm dybere

pløjning og kraftigere jordbehandling, hvilket som regel er mere, end den noget svage gødningsbalance kan tage“.

Magnesiummangel. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at magnesiummangel i byg er meget almindelig forekommende og ses i år mere markant, bl. a. på grund af det meget kølige vejr.

Lyspletsyge (manganmangel) i vinteresæden er set adskillige steder. I det sydlige Sjælland er der konstateret ret stærke angreb af lyspletsyge i vinterhvedemarkerne (Aage Mølgaard, Slagelse; J. Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og Aage Madsen, Rødvig).

I vårsæden er der set almindeligt udbredte angreb, dog hovedsagelig svage. Den ret løse jord har fremkaldt en del symptomer på vårsædemarkerne, men den meget udbredte sprøjtning med mangansulfat har afhjulpet mangelen.

Meldug (*Erysiphe graminis*) er set i en del rugmarker landet over. I vinterhvedemarkerne er der navnlig fra midten af maj måned set ret kraftige angreb i marker med sorten Clement. I vinterhvedemarker med sorten Solid er der også set angreb, men angrebene er for det meste koncentreret om det nederste stykke af stænglen og er værst i de tætteste og kraftigst gødede marker.

I bygmarkerne kunne der fra midten af maj måned konstateres de første angreb af meldug, bl. a. i sorterne Nordal og Tern, der har samme resistensen (Lyalpur) samt i Lofa og Lami (Laevigatumresistens). Ved udgangen af maj måned bedømmes angrebene stadig som svage, men ret udbredte, navnlig på Øerne.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) er ikke konstateret i vinterhvedemarkerne. N. P. Bladt, Haderslev, skriver: „Der er endnu ikke konstateret gulrust, heller ikke i de enkelte marker vi endnu har med Kranich-hvede“.

Stribesyge (*Helminthosporium gramineum*) er sidst i maj måned konstateret i enkelte bygmarker. Poul E. Andersen, Horsens, skriver således, at der i slutningen af maj måned blev iagttaget angreb af stribesyge i bygmarker, hvor der er anvendt uafsvampet såsæd.

Byggenes bladpletsyge (*Helminthosporium teres*) er konstateret i en del bygmarker landet over.

Byggenes skoldpletsyge (*Rhynchosporium secalis*) er set enkelte steder i landet, men hovedsagelig med svage angreb.

Bælplanter

Kalktrang. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at der ikke så sjældent ses gule kalktrangs-pletter i lucernemarkerne, og at det måske til dels skyl-

des tørken sidste år, der har givet en for dårlig rodudvikling, samtidig med at der er for lidt kalk i pløjelaget. Et reaktionstal på 6,5 er i hvert fald ikke tilstrækkeligt til at sikre en god lucernemark.

Bederoer

Sandflugt. I begyndelsen af maj måned blev der ødelagt en del bederoemarker omkring Løgumkloster og på Fyn (Erik Christensen, Løgumkloster og Arne Hansen, Odense).

Kulde og nattefrost har mange steder været særdeles hård ved de fremspirende roer. Væksten har tillige været hæmmet stærkt af det kølige og blæsende vejr. Omsåning er sket i et vist omfang og mest på den noget kraftigere jord.

Kemikalieskade. Adskillige bederoemarker er svækket stærkt efter anvendelse af forskellige ukrudtsmidler som TCA, Pyramin, Venzar og Betanal. Adskillige steder, hvor der er anvendt parathion, er der ligeledes set skade, især hvor det er sket i for nær tilknytning til Betanal-sprøjtningen (Vald. Johnsen, Skærbæk; Poul E. Andersen, Horsens; B. Maybom, Løgumkloster; Kr. Brødsgaard, Ejby; A. S. Asmussen, Svendborg, og J. Marcussen, Næstved).

Det synes, som om den udbredte anvendelse af forskellige plantebeskyttelsesmidler er blevet for avanceret og ligger på et plan, hvor det under uheldige fremspiringsforhold skader roerne mere, end det gavner.

Virusgulshot (*Beta virus 4*) er kun konstateret med meget svage angreb i enkelte bederoefrømarker.

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) har kun optrådt med yderst svage angreb.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o.a.) har været noget udbredt, men dog ikke i et omfang, som man kunne forvente under de givne fremspiringsforhold. Angrebene bedømmes som ret moderate, og kun i enkelte tilfælde er der tale om stærke deciderede rodbrandangreb (J. Kristensen, Skive; S. Andreassen, Lemvig; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Kr. Jensen, Kibæk; G. Bank Jørgensen, Give; Poul E. Andersen, Horsens; Vald. Johnsen, Skærbæk; Kr. Brødsgaard, Ejby; E. Matthiesen, Samsø; H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; Carlo Frederiksen, Holbæk; Aage Mølgaard, Slagelse, og J. Marcussen, Næstved).

Kålroer, raps o.a. korsblomstrede

Rodbrand er set med stærke angreb i enkelte kålroemarker (S. Andreassen, Lemvig og Poul E. Andersen, Horsens). Sidstnævnte omtaler, at rodbrandangrebene i kålroemarkerne synes at stå i forbindelse med vækststandsning, bl. a. som følge af stærke angreb af thrips.

Kartofler

Fremspiringen bedømmes som tilfredsstillende og ret ensartet de fleste steder i landet (Aage Bach, Tylstrup; H. Dollerup-Nielsen, Herning; G. Bank Jørgensen, Give; H. Jensen, Asnæs, og Carlo Frederiksen, Holbæk).

Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver: „Fremspiringen i marken har været så fin, som vi sjældent har set før, selv i de marker hvor der er anvendt jysk læggemateriale“.

Valmuer

Frost. Aage Madsen, Stevns, skriver om enkelte valmuemarkers, som måtte omsås, da der kom en frostnat, da planterne lige var fremspiret og kun stod med de spæde kimblade. De planter, der havde været fremme 2-3 dage, tog ikke skade af frosten.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugtræer og frugtbuske

Kuldeskade må frygtes at ville påvirke frugthøstens størrelse væsentligt. Uanset dagtemperaturen har nattemperaturen under næsten hele frugtræblomstringen været så lav, at bieerne først langt op på dagen er trukket ud og følgelig har besøgt færre blomster end normalt. Særligt alvorlige følger må det frygtes at ville have for en sort som Cox's Orange, der mange steder har blomstret meget tyndt (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Æble- og pæreskurv (*Venturia spp.*) har ifølge indberetterne været helt uden betydning. Vi citerer: „Vejret har nok været for koldt. Jeg har i hvert fald endnu ikke set angreb af skurv på æbler“ (Østsjælland, Philip Helt).

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). Vi citerer: „Der er fundet megen meldug, men alligevel mindre end de to foregående år“ (Fyn, S. Thorup). „Angrebet vel stort set som det plejer at være. Slemme i Gråsten, Cortland m. m., uden betydning i Golden Delicious og Cox's Orange“ (Blangstedgård, J. Jensen). Aage Lauritsen (Sydfyn og øerne) skriver, at sygdommen stadig er den mest frygtede blandt frugtavlernes. Vi citerer i øvrigt: „Der er som ventet ret stort meldugangreb fra i fjor. Nyinfektionen går det på grund af vejret langsommere med“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Begyndende angreb“ (Horum, E. Larsen).

Grå monilia (*Monilia laxa*). Vi citerer: „Jeg har i år slet ikke set angreb af grå monilia på frugtræer – ikke engang på surkirsebær“ (Østsjælland, Philip Helt). „Har kun bemærket få angreb hos kirsebær“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Intet, skyldes nok de gennemførte sprøjtninger af kirsebær med systemiske midler“ (Fyn, S. Thorup). „Det er især i kirsebærssorterne skyggemorel og Kelleris 16, at sygdommen har betydning“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Mange dyrkere af Stevnsbær sætter sikkert flere penge til på overflødigt brug af dyre systemiske fungicider, end grå monilia nogensinde ville koste dem ved færre, men rigtigt planlagte sprøjtninger“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen). „Set lidt på skyggemorel, men blomstringstiden var tør, så det er ikke blevet til så meget“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). Olav Povlsgaard (Østjylland) har ikke bemærket sygdommen.

Stikkelsbærdræber (*Spaerotheca mors-uvae*) ser ud til at kunne blive til et problem i år fortæller M. Surlykke (sydl. Sønderjylland).

Grønsager

Tomat-viroser. Herom skrives: „De fleste ikke-resistente sorter er vaccinerede med TMV. Planterne viser i perioder moderate symptomer, men

der har ikke ved GASA, Odense, været større problemer med „brune karstrenge“, hvilket vejrforholdene i øvrigt skulle betinge“ (Fyn, Egon Jensen). „Mosaik kun på uvaccinerede planter“ (Århus m. omegn, J. Storm Pedersen).

Rodbrand (*Pythium*, *Phytophthora*, *Rhizoctonia* m. fl.) i kål. Vi citerer: „Voldsomme angreb i enkelte hold af samme parti frø i sorten Spar 2. Måske er planternes modstandskraft blevet formindsket på grund af kulde og vandmangel. Også mindre angreb i andre blomkålssorter (angrebet sætter ind i kimbladstadiet)“ (Fyn, L. Markvart).

Meldug på jordbær (*Sphaerotheca macularis*) er mærkeligt nok ikke konstateret i større omfang, endskønt vejrforholdene har indbudt til etablering af angreb.

Prydplanter

Tørke- og kuldskade. „Først nu i maj har man rigtigt kunne skøne over, hvor hård marts måneds kulde var. Der ses nu megen tørhed i træer og buske. Mange sartere ting er døde. Ligusterhække har lidt en del, og det samme har Spiræa. Det stedsegrønne ser også ret medtaget ud“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). Vi kan tilføje, at Rhododendron har voldsomme tørkeskade-fænomener. Den tørre eftersommer har sin andel af skylden herfor.

Narcis-gråskimmel (*Botrytis narcissicola*). „Uden betydning i de marker, jeg har set“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Sygdommen optræder vel nærmest i lidt mindre udstrækning i år, vel nok som følge af særdeles gode tøringsforhold sidste sommer. Der er dog stadig alt for meget gråskimmel i vore narcispartier“ (hele landet, A. Pilgaard). „Enkelte angrebne løg kan findes, men endnu er kun første inspektion gennemført“ (Jylland-Fyn, J. Fich).

Trævle bakteriose (*Corynebacterium oortii*) i tulipan „Kan findes de fleste steder, men i intet tilfælde over de „kritiske“ 3 %“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Sorteben (*Sclerotium wakkeri*) i tulipan. „Optræder i år i betydeligt større omfang, end man har set i flere år. Årsagen hertil er nok, at mange avlere er holdt op med at afsvampe i kviksølvmidler, og at nogle af de svampe-midler, der i stedet anvendes, (f. eks. benomyl) kun har ringe virkning på denne svamp“ (hele landet, A. Pilgaard).

Basalrød (*Phytophthora spp.*) hos tulipan. „Et enkelt kraftigt angreb iagttaget. På samme areal var der for 5-6 år siden et angreb. Jorden har siden været holdt fri for blomsterløg, men alligevel er der i år langt stærkere angreb end sidste gang“ (hele landet, A. Pilgaard).

Virussygdomme i tulipan. Vi citerer: „Virussygdommene synes i år at være meget begrænsede“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Jeg har kun set ganske få og svage angreb af lys mosaik på tulipaner“ (Østsjælland, Philip Helt). „Kun lidt lys og mørk mosaik, samt et angreb af rattle og ligeledes et, som følge af augustasyge“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Lys mosaik optræder i år gennemgående kun i ringe omfang. Stærke angreb, som for få år siden, ses nu sjældent, næsten kun i enkelte hvide og gule sorter. Mørk mosaik har været lidt mere udbredt i år i forhold til lys mosaik end tidligere. Augustasyge: Efter de ret hyppige angreb i vinter i drivningen, kunne der forventes en del angreb også på friland, men det har ikke været tilfældet. Kun enkelte spredte angreb iagttaget. Rattle: Kun få og spredte angreb“ (hele landet, A. Pilgaard). „Sjældent konstateret så lidt mosaik, rattle og augustasyge som i år“ (Jylland-Fyn, J. Fich).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*). „Jeg har kun set ganske få melduginfektioner på roser indtil nu, og det har alle steder været svage angreb“ (Østsjælland, Philip Helt).

Frank Hejndorf

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) bedømmes de fleste steder i landet som ret moderat. På enkelte lokaliteter i Jylland tales der dog om noget stærkere angreb i en del, navnlig bygmarker (C. E. Borregaard, Holstebro; S. Nørlund, Aulum, og G. Bank Jørgensen, Give).

Kornbladlusen (*Macrosiphum avenae*) og havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) blev set i enkelte kornmarker på Lolland-Falster, Syd-sjælland, Langeland og Fyn.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*) synes at have optrådt ret udbredt i bygmarkerne, men hovedsagelig uden de store skader.

Stankelben (*Tipula paludosa*). Kraftige angreb er set i en del kornmarker, fortrinsvis i Jylland. Harald Pedersen, Thisted, skriver: „Der er konstateret nogle kraftige angreb både i korn- og bederoemarken. Stankelben bliver let et problem i sædskifter med meget stor grovfoder-produktion, og dermed roer efter grønjord“. S. Andreassen, Lemvig, skriver om enkelte stærke angreb på lave arealer. S. Nørlund, Aulum, omtaler ondartede, udbredte angreb i gamle græsmarker og i græsplæner samt enkelte ondartede angreb i korn og roer. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, skriver om ret udbredte angreb, især i græsmarker. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver om en del angreb i vårsædmarker og i græsmarker. Kr. Jensen, Kibæk og G. Bank Jørgensen, Give, omtaler tidlige, ret stærke angreb i græsmarker. J. J. Jakobsen, Grindsted, omtaler ligeledes en del kornmarker, der er blevet raseret af stankelbenlarver. Sv. Aa. Hansen, Varde; J. Chr. Madsen, Bramming; A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk, og B. Maybom, Løgumkloster, omtaler alle en del stærke angreb i varige græsmarker på lave arealer. Opharvning og omsåning har været nødvendig i store områder af markerne, og bekæmpelsen har ofte måttet gentages for at komme larverne til livs.

Hårmyg (*Bibio hortulanus*). Angreb af larverne er konstateret i en del bygmarker sået efter staldgødene bederoer. Omsåning i pletterne har været nødvendig en del steder (Arne Pedersen, Thisted; Harald Pedersen, Thisted; Chr. E. Lauridsen, Mariager; H. Dollerup-Nielsen, Herning; G. Bank Jørgensen, Give; N. B. Bagger, Ringe; Johs. Sørensen, Slagelse; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og Aage Madsen, Rødvig).

Sidst på måneden blev der set en usædvanlig kraftig flyvning af hårmyggen, navnlig i bederoemarkerne.

Græshårmyggen (*Dilophus febrilis*). I en boldbane under Københavns Idrætspark blev der i begyndelsen af maj måned set et usædvanlig kraf-

tigt angreb af græshårmyggens larve. Der fandtes en ca. 300 m² stor plet, hvor græsset var totalt gået ud.

Fritfluen (*Oscinella frit*). I enkelte vårsædmarker er der set ret stærke angreb, men også en del græsmarker synes at være tyndet en del (S. Andreasen, Lemvig; H. Dollerup-Nielsen, Herning, og Sv. Aa. Hansen, Varde).

Bederoer

Tusindben (*Blaniulus guttulatus*). N. M. Nielsen, Ubby og Sv. Aa. Pedersen, Stege, omtaler ret stærke angreb i roemarkerne, hvor de har udyndet plantebestanden noget.

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*) har i nogle bederoemarker optrådt med ret kraftige angreb. N. P. Bladt, Haderslev, skriver: „Der har ikke været særlig slemme angreb af thrips, men en del landmænd har nok forvekslet skade, bl. a. forårsaget af TCA-sprøjtning og kulde med thripsangreb“. A. Futtrup, Vejle, skriver: „Jeg har aldrig før set så kraftige angreb af thrips, men angrebene fandtes meget stedvis, hvilket vil sige, at nogle marker næsten var helt fri for angreb og andre meget stærkt angrebne. Samtidig har parathion-sprøjtningen virket meget stærkt på planterne, og blot en ganske svag overdosering (1,8 liter pr. ha) har bevirket en total afsvidning af planterne. Hvor der er anvendt ¾-1 liter pr. ha synes planterne ikke at have taget skade“.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*) har i sidste halvdel af maj måned optrådt, fortrinsvis med moderate angreb i en del bederoemarker (Poul Fl. Petersen, Års; Jørgen Kristensen, Skive; Poul Olsen, Hobro; Chr. E. Lauridsen, Mariager; Jørgen Nielsen, Knebel, og J. J. Søndergaard, Silkeborg). Fra de øvrige landsdele omtales der kun om begyndende, svage angreb.

Runkelroebillen (*Atomaria linearis*) har optrådt med noget kraftigere angreb end de foregående år. Angrebene er værst og mest ødelæggende, hvor man har haft roer efter roer. Arne Hansen, Odense, skriver, at der findes meget stærke angreb i marker med roer efter roer. E. Matthiesen, Samsø, skriver, at runkelroebiller er set i mange bederoemarker i år, men kun i nogle enkelte tilfælde har det været nødvendigt at så roerne om. J. Marcussen, Næstved, skriver om angreb i enkelte marker, men at der sikkert kan ventes mere fremover, nu hvor der dyrkes roer på 1/3-1/4 af en ejendoms areal. Sv. Stanley Hansen, Næstved, skriver ligeledes om alvorlige angreb flere steder, og især hvor man sår roer efter roer, og i sådanne tilfælde har man ofte måttet så om. Aage Madsen, Rødvig, omtaler ligeledes ret kraftige angreb af runkelroebillen, og flere marker der har måttet sås om sidst i april. Angrebene er værst, hvor det er roer efter roer. Sv. Aa. Pedersen, Stege, skriver: „Vi har ikke set så stærke angreb i mange år. Skaden synes også at blive forværret på grund af

kulden og dermed de dårlige vækstkår for roerne. Mange marker har måttet omsås, og det er sket så sent som første juni". P. Kiel Larsen, Nykøbing Fl.: „Der er usædvanlig mange runkelroebiller i år. Mange marker, eller dele af marker, har ofte været så stærkt angrebet, at omsåning har været nødvendig, hvilket især gælder de marker, der er sået til blivende bestand“.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*) synes at have optrådt ret talrigt i enkelte bederoemarker landet over (H. Pedersen, Thisted; Jørgen Kristensen, Skive; Jørgen Nielsen, Knebel; N. P. Bladt, Haderslev; Kr. Brødsgaard, Ejby; J. E. Paulsen, Fåborg; A. S. Asmussen, Svendborg; H. Lausten Hansen, Svendborg; Arne Hansen, Odense; Mogens Jakobsen, Odense; N. M. Nielsen, Ubbø; Stanley Jørgensen, Høng; J. Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved; Svend Eg, Sorø, og Sv. Aa. Pedersen, Stege).

Roegnaveren (*Cneorrhinus plagiatus*). Kr. Jensen, Kibæk, omtaler et enkelt ret stærkt angreb af roegnaveren. Bekæmpelse med lindan var særdeles effektiv.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). I de sidste dage af maj er der set svagere æglægning enkelte steder i landet (Aage Bach, Tylstrup; H. Pedersen, Thisted; Niels Chr. Larsen, Kalø; H. H. Rasmussen, Århus; Tage Andersen, Skanderborg; Poul E. Andersen, Horsens; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Hans Bertelsen, Nykøbing Sj.; Carlo Frederiksen, Holbæk, og Aage Madsen Rødvig).

På Lolland-Falster er der ikke med maj måneds udgang set æg af bedefluen (P. Kiel Larsen, Nykøbing Fl.).

Snegle (*Agriolimax spp.*). N. P. Bladt, Haderslev, skriver, at der i en enkelt bederoemark efter grønjords havre er konstateret ret stærkt angreb af agersnegle. Der fandtes 1 til flere ved hver plante, hvor de gnavede af roden ca. 1 cm under jordoverfladen.

Kålroer, raps o.a. korsblomstrede

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*) har kunnet findes i adskillige kålroemarker, hvor de har gjort stor skade (Arne Pedersen, Thisted; Harald Pedersen, Thisted; Knud Jessen, Skive; Jørgen Kristensen, Skive; Erik Fredenslund, Kolind; Jørgen Nielsen, Knebel; Niels Chr. Larsen, Kalø; Jens Kirkegaard, Brædstrup; Poul E. Andersen, Horsens; S. Andreassen, Lemvig; C. E. Borregaard, Holstebro; Mogens Jakobsen, Odense; Hans Bertelsen, Nykøbing Sj.; Carlo Frederiksen, Holbæk, og W. Nøhr, Rasmussen, Hillerød).

Glimmerbøssen (*Meligethes aeneus*) fandtes med ret stærke angreb i en del vinterrapsmarker i begyndelsen af maj måned (H. Pedersen, Thisted; Jørgen Nielsen, Knebel; B. Maybom, Løgumkloster; Carlo Frederiksen, Holbæk; E. Holm Hansen, Tystofte, og Frits Christensen, Rønne).

I vårrapsmarkerne begyndte angrebene kun svagt i de sidste dage af maj måned.

Jordlopper (*Phyllotreta spp.*) har i de fleste kålroemarker optrådt med ret moderate angreb, bl. a. på grund af det meget kølige vejr. På enkelte lokaliteter har der dog været tale om ret kraftige angreb, således på Holbæk-egnen, hvor Carlo Frederiksen, skriver: „Der har været meget stærke angreb, og flere landmænd er kommet for sent med bekæmpelsen, og bejdsningen af frøene har ikke været tilstrækkelig med de små udsædsmængder, der anvendes i dag“.

Skulpesnudebilen (*Ceutorrhynchus assimilis*) har optrådt med ret kraftige angreb i nogle af de få vinterrapsmarker, der findes (Jørgen Nielsen, Knebel; B. Maybom, Løgumkloster; Carlo Frederiksen, Holbæk; Svend Eg, Sorø; E. Holm Hansen, Tystofte, og Frits Christensen, Rønne).

Skulpegalmuggen (*Dasyneura brassicae*) fandtes i de opstillede luft-ruser i dagene den 22.-23. maj. Den 24. maj udsendtes meddelelse til plante-avlskonsulenterne om begyndende flyvning og orientering om bekæmpelses-måder.

Kartofler

Coloradobilen (*Leptinotarsa decemlineata*). Den 22. maj blev der fundet en enkelt ilanddreven bille på vestkysten af Rømø. Derudover er Statens Plantetilsyn ikke blevet gjort opmærksom på yderligere fund af coloradobiller i maj måned.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Bladlus (*Aphididae*) er i det store og hele uden betydning, dog oplyser Eyvind Thorsen (Sjælland), at der allerede er konstateret angreb på kirsebær, blomme og æble. Vi citerer: „I blomstringstiden er der udviklet en del bladlus-angreb, navnlig i yngre haver“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Den grønne æblebladlus findes i små kolonier på de nye årsskud, men den er ikke så udbredt, at det betyder noget, for kulde og regn har hæmmet den i udviklingen“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Grønne og røde bladlus er under opsejling“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Frostmålere (*Operophtera* o.a.). „Sidste års ret store antal lader ikke til at gentage sig i år“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Angrebene er vel omkring middel“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). Aage Lauritsen (Sydfyn og øerne) har set et kraftigt angreb i en æbleplantage, hvor man først havde sprøjtet på ballonstadiet. Angrebet var klart begrænset til 'Cox's Orange'.

Knopviklere (*Tortricidae*). „En del hist og her, men der har også været sprøjtet mindre med gift i dette forår end i de foregående“ (Fyn, S. Thorup). „Der er forholdsvis mange knopviklere i år“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Der er i sidste halvdel af måneden set flere knopviklere på æbletræer“ (Sjælland, Eyvind Thorsen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*). „Mange klækninger begyndte ret tidligt, men på grund af køligt vejr er de blevet forsinket“ (Fyn, S. Thorup). „Der var en del vinteræg, men de har tilsyneladende ikke klaret sig så godt igennem foråret. I øjeblikket er de i hvert tilfælde uden betydning“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Langt færre angreb end ventet“ (Sydfyn og øerne, Aage Lauritsen).

Grønsager

Kålfluelarver (*Hylemya spp.*). „Midt i måneden kraftig æglægning i afgrøder af blomkål (og hvidkål). Sprøjtning med Basudin har dog indtil nu kunnet forhindre skader“ (Årslø, K. Henriksen). „Yderst få angreb“ (Sjælland, Eyvind Thorsen). „Masser af æg lagt ca. 25. maj“ (Frederiksborg amt, C. T. L. Worm). „I erhvervsavl tager man ingen chancer, men bruger Agritox og Basudin, og dermed ses ingen udklækkede larver“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Spindemide (*Tetranychus urticae*) på agurk under glas; her er der nogle modstridende indberetninger. Vi citerer: „Jævnt udbredt – biologisk bekæmpelse bruges nu næsten overalt med tilfredsstillende resultat“ (Fyn,

Egon Jensen). „Nu har gartnerne dem snart alle vegne“ (Århus, Ålborg, Randers, J. Storm Pedersen).

Thrips (Thysanoptera spp.) har været ret udbredte. „Thrips har været slemme i blomkål“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Mellus (Aleurodidae) er blandt de alvorligste skadedyr. „Almindelig udbredt – biologisk bekæmpelse virker de fleste steder tilfredsstillende“ (Fyn, Egon Jensen). „Ja, selv i hobbyhusene sværmer de, når man rører ved planterne“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Prydplanter

Bladlus (Aphididae) har i stærk modsætning til sidste år været uden betydning, men indberetterne oplyser, at flere, omend svage angreb blev observeret i slutningen af måneden.

Mellus (Aleurodidae) er især iagttaget i Gerbera (Ib Stenberg Pedersen, Midt- og Nordjylland).

Nematoder (Ditylenchus dipsaci). „Et alvorligt angreb er set i en 2. års mark, hvor løgene var varmtvandsbehandlet før lægning i 1974, og hvor der ikke var synlige angreb i 1975“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Øresnudebiller (Otiorrhynchys spp.) i væksthusrøser. „Flere alvorlige angreb af larvegnav i begyndelsen af maj. Det første gnav af voksne biller er også fundet i begyndelsen af maj“ (Midtjylland, Ib Stenberg Pedersen).

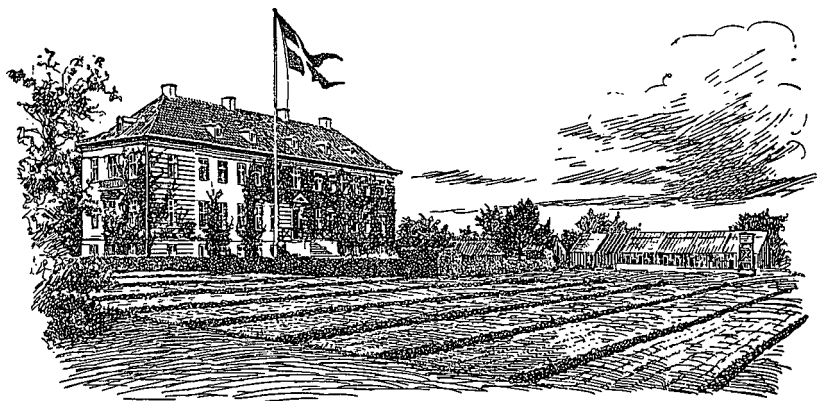
Frank Hejndorf

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

493. Juni 1976

Der blev for juni måned modtaget indberetninger fra 101 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 1362 forespørgsler.

Vejret. Det kølige vejr fra maj fortsatte den første ugestid af juni; derefter blev vejret varmt. Midt i måneden nogle kølige dage med byger, og fra St. Hans blev det rigtigt højt sommervejr.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 11,1 (13,2), 14,2 (13,9), 13,8 (14,6), 17,6 (15,2).

Nedbøren. Den sparsomme regn faldt midt i måneden, og juni blev meget tør over hele landet med kun 13 mm mod normalt 48 mm.

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 16 (50), Viborg 14 (47), Århus 9 (49), Vejle 14 (49), Ringkøbing 12 (49), Ribe 15 (48), Sønderjylland 16 (48), Fyn 9 (45), Vestsjælland 10 (47), Frederiksborg-København-Roskilde 15 (45), Storstrømmen 18 (47), Jylland 13 (49), Øerne 13 (46) og Bornholm 11 (43).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Tørken har på de letteste jorder, navnlig i det sydlige Vestjylland, begyndt at vise sig i slutningen af måneden. N. Engvang Hansen, Allingåbro, skriver, at tørkepletterne nu bliver større for hver dag, der går. Erik Christensen, Løgumkloster, skriver, at korn og græs nu lider af tørke på alle lette jorder, især hvor underlaget består af groft sand. Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver: „De kraftige vårsædmarker, især byg, er i den sidste uge blevet meget tørkepræget med store brandpletter, hvor kornet nu er totalt nedvisnet. Som følge af den store bladmasse er nedvisningen kraftigere end normalt“.

Havre-rødsot (*Barley yellow dwarf*). Carl Nielsen, Højer, skriver, at der på marsken findes enkelte havreplanter angrebet af havre-rødsot.

Lyspletsyge (*manganmangel*) har optrådt med almindelig udbredte angreb, som nok synes at være forstærket noget på grund af den noget løsere jord. Den meget udbredte anvendelse af mangansulfat i forbindelse med ukrudtsbekæmpelsen har afhjulpet de værste mangler.

Gulspidssyge (*kobbermangel*) er kun set i begrænset omfang. J. A. Jacobsen, Ringkøbing, skriver imidlertid, at der for første gang i flere år er set kobbermangel flere steder på egnen, og i stil med det man hyppigt så for ca. 20 år siden.

Angrebene er imidlertid begrænset til enkelte marker takket være den udbredte anvendelse af kobberholdige gødninger på jorder, der disponerer for kobbermangel.

Meldug (*Erysiphe graminis*) er konstateret med ret kraftige angreb i rugmarkerne. Angrebene synes imidlertid at være standset fra midten af måneden.

I vinterhvedemarkerne har sorten Clement været kraftigst angrebet, og bekæmpelse er i denne sort udført i stor udstrækning. I Solid-hveden, der er den mest dyrkede, har angrebene holdt sig på den nederste tredjedel, som de plejer i de svenske vinterhvedesorter. Kun i enkelte marker, som regel kraftigt kvælstofgødede, har der været tendens til, at angrebene er fulgt med op på planten. I de sidste dage af juni måned er der set svagere angreb af meldug i hvedeaksene.

H. H. Rasmussen, Århus, skriver, at der findes stærke meldugangreb i rug. I hveden udviklede melduggen sig kraftigt omkring den 5.-10. juni, og i flere tilfælde har der været sprøjtet med Calixin. Angrebet har dog i de usprøjtede

marker ikke udviklet sig til det, det tegnede til. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at der også der på egnen findes udbredt angreb af meldug på rugen. I hveden har Clement været stærkt angrebet helt op på de øverste blade. Solid har kun været angrebet på den nederste tredjedel, medens Sara og Nana stort set er gået fri for angreb. Arne Hansen, Odder, skriver: „Gennem hele juni er der konstateret udbredt forekomst af meldug på både Solid- og Sara-hvede, men kun på enkelte arealer med stor og tidlig kvælstoftilførsel er der konstateret stærke angreb med behov for bekæmpelse“. Poul E. Andersen, Horsens: „Ret stærke angreb af meldug i alle marker med Solid og Sara. Angrebene har dog ikke bredt sig væsentligt den sidste måneds tid og findes kun undtagelsesvis på de øverste 1-2 blade“. N. B. Bagger, Ringe, skriver: „Der har været en del meldug i vinterhvedemarkerne, men den mest dyrkede sort Solid synes at have klaret sig forholdsvis godt, idet angrebet stoppede på et tidligt tidspunkt“. Fra Langeland skriver Johs. Petersen, Rudkøbing: „Solid-hveden er fortsat ret svagt angrebet, medens Clement er meget stærkt angrebet, men angrebene synes nu her i slutningen af måneden at være standset“. Stanley Jørgensen, Høng, skriver, at Clement-hveden har været og er meget stærkt angrebet af meldug. I enkelte marker var øverste blad angrebet inden sprøjtingen fandt sted. I Solid findes der kun moderate angreb. Svend Eg, Sorø, skriver, at enkelte Clement-hvedemarker er meget stærkt angrebet, og det drejer sig især om marker, der har fået kvælstof udbragt meget tidligt. Fra Tystofte forsøgsstation skriver P. Pedersen: „Clement, Banco, Benno og Caribo er meget stærkt angrebet også i aksene. Solid, Beacon og Holme er noget svagere angrebet“. J. E. Hermansen, Tåstrup: „Medens melduggen udviklede sig kraftigt for en måned siden, har udviklingen i juni måned været ringe, og angrebet må i dag betegnes som moderat til svagt“. S. Holst Kjeldsen, Nykøbing Fl.: „Der findes meget kraftige angreb i de ubehandlede marker med sorten Clement. Bladene er helt ødelagt og avnerne er nu angrebne. I Solid-hveden findes der kun moderate angreb, men sidst på måneden blev der dog også i denne sort observeret angreb på avnerne“. Fra Bornholm skriver Frits Christensen: „Stærke angreb af meldug er fundet i alle hvedemarkers med Clement og på enkelte arealer med Solid. Der er foretaget bekæmpelse i de fleste Clement-marker, men kun undtagelsesvis i Solid-hvede“.

I bygmarkerne har angrebene ikke udviklet sig så faretruende, som det en overgang så ud til. J. E. Hermansen, Tåstrup, skriver herom: „Umiddelbart før pinse tegnede betingelserne for meldugangrebet sig særdeles gode. Angreb efter kunstig smitte udviklede sig hurtigt. Det kølige vejr efter pinse standsede næsten melduggens udvikling i byg sået til normal tid, selv hvor der var kunstigt smittet. Kun i umiddelbar nærhed af forsøg med vinterbyg var de primære angreb så kraftige i vårbyggen, at de ugunstige kår for melduggen efter pinse vel hæmmede melduggen, men langt fra standsede sygdommens udvikling“.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) er kun set med meget svage angreb i Solid- og Clement-markerne enkelte steder i landet. Angrebene har begrænset sig til enkelte striber af gulrust på bladene eller en enkelt lille plet i marken.

H. H. Rasmussen, Århus, skriver, at der findes angreb i 2 vinterhvede-marker, hvor de øverste blade var stærkt angrebne den 23. juni. Ejerne kalder hveden for Starke, men den ligner dog umiskendeligt Kranich-hvede, og er det nok også. Poul E. Andersen, Horsens, omtaler svage angreb af gulrust i en Kranich-mark, formentlig den eneste mark med denne sort på egnen. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at der er fundet et enkelt areal med Kranich-hvede på Sydbornholm, hvor der også nu er konstateret angreb af gulrust.

Gulrust-angrebet er for 1976 uden betydning, hvilket også afspejler sig i tallene fra indberetningerne sammenlignet med de tilsvarende tal siden 1972:

	Antal indberetninger	Ingen angreb	Sjældne angreb	heraf stærke	Alm. udbredt	heraf stærke
1972	92	20	30	12	50	13
1973	88	5	14	11	81	60
1974	91	15	22	13	63	29
1975	78	37	33	14	30	5
1976	71	85	14	1	1	0

I vårhvede-markerne er der ikke konstateret angreb.

Bygrust (*Puccinia hordei*) er kun set med yderst svage angreb i enkelte marker, bl. a. på Lolland-Falster.

Byggens sribesye (*Helminthosporium gramineum*) er konstateret med særdeles udbredte angreb i mange bygmarker landet over. Angrebene er også set, hvor der har været foretaget afsvampning af udsæden, som åbenbart er blevet udført for dårligt. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver: „Sribesygen er temmelig stærkt udbredt og findes flere steder med foruroligende stærke angreb. I flere tilfælde er der også set angreb efter anvendelsen af indkøbt, afsvampet såsæd, men der er i disse tilfælde normalt kun tale om svage angreb. Kun i ét tilfælde er der set et meget stærkt angreb“. H. Bertelsen, Nykøbing Sj.: „Sribesye findes med svage angreb i næsten alle marker med afsvampet udsæd. Hvor der er anvendt egen udsæd, er angrebsprocenten dog højere og ligger på 10–15 pct. angrebne planter“. N. M. Nielsen, Ubbø: „Sribesye findes med svage angreb i en del marker, hvor der er anvendt indkøbt kviksølvafsvampet såsæd. Stærke angreb findes, hvor der er anvendt ubejdset såsæd efter indkøbt afsvampet såsæd i 1975“. S. Holst Kjeldsen, Nykøbing Fl.: „En del moderate angreb af sribesye kan findes, også i marker med udsæd der opgives at være kviksølvaafsvampet“.

Bælgplanter

Kransskimmel (*Verticillium albo-atrum*) er ikke bemærket med angreb af større betydning. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at der endnu kun er set svage angreb, vel sagtens som følge af den udbredte tørke sidste sommer.

Ærtesyge (*Ascochyta pisi*). S. Holst Kjeldsen, Nykøbing Fl., skriver, at der i enkelte ærtemarker kan ses svage angreb af ærtesyge.

Bederoer

Væltesyge er kun konstateret i begrænset omfang, og er slet ikke af samme størrelsesorden som de foregående år (J. Kr. Aggerholm, Ålborg; A. Pedersen, Thisted; Poul Olsen, Hobro; Erik Fredenslund, Kolind, og J. J. Jakobsen, Grindsted).

Lyspletsyge (*manganmangel*) er set med almindelige udbredte angreb, men den ret almindelige anvendelse af mangansulfat i forbindelse med andre bekæmpelsesmidler har gjort, at de stærke angreb meget sjældent ses.

Rodbrand (*Phoma betae*, *Pythium spp. o. a.*) er hovedsagelig kun set med svage angreb, som ingen steder betegnes som alvorlige. Plantebestanden bedømmes imidlertid som ret dårlig i adskillige marker, bl. a. på grund af de meget dårlige fremspiringsvilkår bederoerne havde.

Bedeskimmel (*Peronospora schachtii*) er kun set med svage angreb enkelte steder. Søren Christiansen, Kalundborg, skriver, at der på ejendomme med roefrø og fabriksroer er konstateret ret omfattende angreb af bedeskimmel i 1. års roerne.

Kålroer, raps o. a. korsblomsfrede

Væltesyge. Harald Olesen, Brønderslev, skriver, at der er set væltesyge i en enkelt vindudsat kålroemark.

Rodbrand i kålroer bedømmes som ret moderat og uden større betydning.

Kartofler

Gengrøning. På adskillige lokaliteter er der også i år konstateret gengrøning af kartofler. Det er imidlertid kun de dybest liggende knolde (10–12"), der har kunnet klare vinteren.

Fremspiringen synes at være forløbet tilfredsstillende de fleste steder i landet. Fra enkelte egne tales der imidlertid om ret dårlig fremspiring,

stærkt varierende fra sort til sort og parti til parti (Kr. Jensen, Kibæk). Per Svenstrup, Brande, skriver, at fremspiringen var lidt langsom i maj måneds kølige vejr, men at det i juni måned er gået særdeles stærkt. Vandmangel er nu det alvorligste problem. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at fremspiringen var langsom i maj måned, men at den voldsomme vækst i den sidste tid har afbødet dette, så de fleste marker nu står ret kraftige.

Sortbensyge (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*). Angrebene bedømmes som ret udbredte, men fortrinsvis som svage. O. Th. Nielsen, Viborg, skriver: „Enkelte kartoffelmarker er helt ødelagte af sortbensyge med op til 75 pct. angrebne planter, der visner væk, hvorfor der kan være grund til at tage spørgsmålet om opbevaring op“. Per Svenstrup, Brande, skriver: „I almindelighed er der ikke særlig stærke angreb“. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at de fleste kartoffelmarker tilsyneladende står og ser meget sunde og friske ud. Der var ellers ventet meget stærke angreb af bl. a. sortbensyge, da der er lagt meget dårligt læggemateriale i år. Der findes dog enkelte marker med 20 op til 50 pct. sortbensangrebne planter, men det hører heldigvis til undtagelserne“. J. Marcussen, Næstved, skriver, at der i et parti læggekartofler fordelt til haver har været et meget stærkt angreb af sortbensyge, idet plantetallet er reduceret helt op til 50 pct.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) er endnu ikke konstateret.

Kartoffel-rodiltsvamp (*Corticium solani*) synes kun at have optrådt med ret svage angreb i enkelte marker. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver: „Sygdommen forekommer i mindre grad, end det før er set. Vejret har formentlig medvirket til de svagere angreb“. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „De fleste kartoffelmarker står meget jævnt og ensartet, mere ensartet end de plejer, hvilket tyder på, at rodiltsvampen ikke har været særlig ødelæggende i år“.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). Sygdommens styrke varierer meget fra den ene indberetning til den anden; der tales om „endnu ikke set“, „enkelte angreb“ og til „temmelig alvorlig“.

Pæreskurv (*Venturia pirina*) har fået helt samme vurdering som æbleskurv.

Grå monilia (*Monilia laxa*) i kirsebær har i juni kunnet færdigbedømmes. Som gennemsnit af vurderingerne bringer vi følgende citater: „Er i år meget udbredt, ikke alene hos sødkirsebær, men også hos skyggemoreller“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Kun hvor der ikke er sprøjtet med systemiske midler“ (Fyn, S. Thorup). „Der er en del i skyggemoreller og også lidt i sødkirsebær“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Meget udbredt – set mest i sødkirsebær – og alvorlige angreb“ (Viborg amt, Eli Mølggaard). „Pletvis stærke angreb, hvor sprøjtningen ikke har ramt det rigtige tidspunkt“ (Nordjylland, Jens Fich).

Meldug på æble (*Podosphaera leucotricha*) og på Ribes-arter blandt frugtbuskene, stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvæ*), er iagttaget i mange plantager og privathaver og ofte som stærke angreb. Herom skrives bl. a.: „Meldug er observeret flere steder i landet på ribs, solbær og stikkelsbær. Værst er dog stikkelsbærdræberen, især på solbær“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Jeg har nogle få steder set ret stærke angreb af meldug på æbler – både på fritstående træer og på espaliertræer“ (Østsjælland, Philip Helt). „På solbær er der begyndende angreb på flere sorter. På ribs er igen i år ca. 100 pct. angreb på sorten Red Lake i en planteskole“ (Sjælland, Lolland-Falster, Henrik Nielsen). „Slem overalt“ (Fyn, S. Thorup). „Som sædvanlig en plagsom sygdom. Både svær og dyr at bekæmpe. Hvis man vil holde den helt væk fra de mest modtagelige sorter, skal der både sprøjtes tit og klippes“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „I hurtig udvikling på æble“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Grønsager

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) i jordbærfrugter er – antagelig på grund af den manglende nedbør – så godt som en sjældenhed, og det er alle indberettere enige om.

Meldug (*Sphaerotheca macularis*) i jordbær var i månedens slutning ved at gøre sig gældende – hovedsagelig på sorten Zefyr. Ligesom for meldug på frugttræer og frugtbuske, savner avlerne stadig et virkelig effektivt middel, som ikke nedsætter udbyttet.

Gråskimmel (*Botrytis cinerea*) i drivhus-tomater har fået følgende kommentar: „Gråskimmel er slem mange steder og i enkelte virksomheder næsten ødelæggende, når den angriber stænglerne. Fløjlsplet er så småt begyndt, men ikke noget problem endnu“ (Fyn, Egon Jensen).

Tomat-mosaik i væksthuskulturer omtaler J. Storm Pedersen, Århus, således: „Virosen er stort set kun bemærket i de planter, der ikke har været vaccineret“.

Prydplanter

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) tog navnlig i månedens sidste halvdel voldsomt fat og bevirkede kraftigt bladfald. Fra flere sider fremhæves, at sygdommen især har været ødelæggende i de roser, hvor vandmangel i forvejen havde svækket planterne.

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*) har endnu ikke vist sig i planteskolerne – bortset fra grundstammer (*Rosa multiflora*). I privat-haverne synes svampesygdommen hidtil mest observeret på de meget modtagelige sorter, herunder en del slyngroser.

Svidning af ukrudtsmidler på roser, stauder og busketter bliver et stedse større problem. Dampe og nedsivning i jorden efter regn og vanding bringer stofferne på „gale veje“. Når eftervirkningen yderligere kan konstateres året efter behandlingen, vanskeliggøres diagnosticeringen, og skaden forøges. Ofte beklager konsulenter, at pakningernes etikette ikke i tilstrækkelig grad påpeger risikoen for uheldige bivirkninger.

Mogens H. Dahl

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) synes for landet som helhed kun at have optrådt med ret moderate angreb. J. Kr. Aggerholm, Ålborg, skriver, at der på ingen måde synes at være stærkere angreb end normalt. Ved kontinuerlig korndyrkning går udviklingen i retning af resistente bygsorter til imødegåelse af angrebet. Poul Olsen, Hobro, skriver: „Angreb af havrenematoder er et årligt tilbagevendende problem i vårsæden. I år er det mit indtryk, at angrebene har været svagere end i de foregående år, og det gælder både byg og havre. Det må også nævnes, at mange landmænd, der ofte har været plaget med disse problemer, nu dyrker resistente sorter i stor udstrækning, og som afhjælper problemet meget“.

Rugthripsen (*Limothrips denticornis*) og kornthripsen (*L. cerealium*) er konstateret i adskillige rugmarker og enkelte bygmarker. Thrip-sene findes inden for bladskederne, så skedebladet og det tilhørende blad bliver gulligt.

Havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) har været særdeles udbredt i kornmarkerne i juni måned. Tilflyvningen fra vinterværten hægen startede omkring den 20. maj, hvor de første havrebladlus blev konstateret i kornmarkerne på Fyn, Langeland, Lolland-Falster og Sjælland. Opformeringen på vinterværten hægen var i dette forår særdeles kraftig, og der skete da også en ret massiv tilflyvning til kornmarkerne i første halvdel af juni måned. I sidste halvdel af juni måned skete der, navnlig i forbindelse med vejromslaget den 23. juni, en eksplosiv udvikling af havrebladlusen, således at der i adskillige marker i de sidste dage af juni kunne findes adskillige hundrede bladlus pr. strå. Den 10. og 23. juni udgik der meddelelse til planteavlskon-sulenterne om de tiltagende angreb, og hvor bekæmpelse blev tilrådet i sidste halvdel af juni måned. Bekæmpelse er da også udført i meget stort omfang i adskillige landsdele. I de nordligste egne af Jylland har angrebene startet noget senere, og først i de sidste dage af juni måned er der set noget kraftigere angreb. H. H. Rasmussen, Århus, skriver: „Angrebet kom tidligst i det sydlige område og senere i det østlige. Hvor der ikke er foretaget bekæmpelse, findes der nu meget stærke angreb, men på enkelte lokaliteter har angrebene dog endnu været så svage, at der ikke er tilrådet bekæmpelse. De første sprøjtninger i området blev foretaget den 22. juni og er senere fortsat med jordgående materiel. Der har været fuldt tilfredsstillende virkning med 1 liter parathion pr. ha“. Arne Hansen, Odder: „Fra ca. 8 juni blev der konstateret stigende forekomster af bladlus i byg, havre og hvede. I det kølige vejr indtil

20. juni skete opformeringen forholdsvis langsomt, men i udsatte områder langs kysten og ved Horsens fjord skete den dog i et sådant omfang, at bekæmpelse var tilrådelig fra 10. til 12. juni. I perioden til 30. juni blev bekæmpelse foretaget i næsten alle byg- og havremarker her på egnen. Der er anvendt 0,8-1 liter parathion 35 pct. pr. ha, og virkningen har været særdeles effektiv, selv i de meget langstråede og tætte marker“. Poul E. Andersen, Horsens: „Der var tidlige, stærke og meget omfattende angreb af bladlus i byg- og havremarkerne her på egnen. Allerede den 15. juni blev de første, ret stærke angreb observeret, og den 15.-20. juni begyndte bekæmpelsen, der er kommet til at omfatte adskillige arealer. Varmen sidst i juni har betydet en fortsat kraftig udvikling af angrebene. I hvedemarkerne findes mindre angreb af bladlus på stænglerne, og sidst i måneden blev bladlusene også observeret i aksene“. E. Ellegaard Jørgensen, Esbjerg: „I så godt som samtlige kornmarker findes der angreb af bladlus i så stort antal, at bekæmpelse nu er iværksat“. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver: „Der findes bladlus i næsten enhver kornmark, men i et så ringe omfang, at det synes at være urentabelt at foretage en sprøjtning, idet der vil komme ret kraftige kørespor i sæden, hvilket vil medføre større høstomkostninger. Sprøjtning er kun anbefalet i de kraftigst angrebne marker“. Erik Christensen, Løgumkloster, skriver, at der i visse marker er meget stærke angreb, især hvor der har været læ omkring marken. Fra Fyn og Langeland omtales meget stærke angreb i alle, navnlig vårsæds-afgrøderne, medens angrebene i vinterhveden hidtil har været særdeles ringe (R. R. Olesen, Hårby; N. B. Bagger, Ringe; K. Henriksen, Årlev; Mogens Jakobsen, Odense, og Johs. Petersen, Rudkøbing). På Sjælland har angrebene været kraftigst i de sydlige landsdele, medens der først noget senere er sket en lidt kraftig opformering i de nordvestlige egne (Hans Bertelsen, Nykøbing Sj.; H. Jensen, Asnæs; Stanley Jørgensen, Høng; Svend Eg, Sorø; P. Pedersen, Tystofte; J. Marcussen, Næstved; Sv. Stanley Hansen, Næstved, og Aage Madsen, Stevns). Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen: „I byg, havre og vårhvede har der været en stærk opformering i sidste halvdel af juni måned. I vinterhvede er det derimod gået ret langsomt med opformeringen. Parathion og fenitrothion har virket tilfredsstillende. Malathion udsprøjtet fra fly har derimod ikke virket tilstrækkeligt under alle forhold“.

Fra Bornholm skriver Frits Christensen, Rønne: „Den 19. juni fandtes på en beplantning med hæg i Øster-Marie tusindvis af vingede bladlus, men først ved udgangen af juni måned fandtes der svage forekomster af havrebladlusen i de fleste kornmarker på øen. Ret stærke angreb findes enkelte steder, navnlig på arealer nærmest havet. Der er ikke anbefalet sprøjtning mod bladlus her på øen, da tidligere års forsøg på Bornholm med meget stærke angreb kun har givet et par hkg pr. ha i merudbytte for sprøjtning i byg efter 1. juli. I havre, hvor angrebene er på over 50 bladlus pr. plante, anbefales bekæmpelse, men dog ikke efter fuld gennemskridning“.

Kornbladlusen (*Macropsiphum avenae*) og græsbladlusen (*Metopolophium dirhodum*) har kun optrådt i forholdsvis ringe antal. Den dominerende bladlusart har i 1976 været havrebladlusen.

Kornbladbiller (*Lema spp.*) og deres larver har i enkelte kornmarker optrådt med ret kraftige angreb.

Stankelben (*Tipula paludosa*). Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at stankelbenlarver har optrådt med ret kraftige angreb i mange kornmarker på egnen. Græsmarkerne har også været angrebet, og bekæmpelse har været påkrævet i flere tilfælde.

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*). Angreb af sadelgalmygens larve synes at være af underordnet betydning. Kun fra Stevns omtaler Aage Madsen, Rødvig, angreb i en enkelt bygmark, samt i kvik i en rajgræsførmark. Fra Lolland-Falster er der ikke bemærket angreb af betydning. Frits Christensen, Bornholm, skriver, at der i sidste halvdel af juni blev set æg af sadelgalmyggen i området beliggende nord for linien Årdsdale-Hasle, men at angrebet skønnes uden betydning for kornmarkerne.

Fritflu (*Oscinella frit*) er konstateret i enkelte sent såede vårsædmarker (Harald Olesen, Brønderslev og J. Kr. Aggerholm, Ålborg).

Bederoer

Roenematoden (*Heterodera schachtii*) har været uden større betydning. N. M. Nielsen, Ubbø og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at der er set angreb i et par marker, men hovedsagelig kun svagt.

Bladtæger (*Lygus pabulinus*, *Calocoris norvegicus* o. a.) har været særdeles udbredte i bederoemarkerne. Angrebene er som sædvanlig værst langs hegn og skel.

Bedelusen (*Aphis fabae*) har optrådt, navnlig i sidste halvdel af juni måned, med ret kraftige angreb i bederoemarkerne, hvilket er i overensstemmelse med overvintringen på benved. I dette forår er der blevet undersøgt omkring 100 benved-lokaliteter og fundet angreb på 30 lokaliteter, eller 31 pct. af de undersøgte lokaliteter.

Ferskenlusen (*Myzus persicae*) er konstateret ret sent i bederoemarkerne og kun med forholdsvis svage angreb. Angrebene har ikke udviklet sig faretruende i juni måned, hvorfor varslings ikke er udsendt endnu. Det varme, tørre vejr i sidste halvdel af juni måned har imidlertid gjort, at ferskenlusen har bredt sig noget fra mark til mark, men angrebet må for nærværende betegnes som forholdsvis svagt.

Smælderlarver (*Agriotes spp.*). Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., omtaler ondartede angreb af smælderlarver i et par bederoemarker sået på blivende afstand, hvor over ca. 50 pct. af planterne blev ødelagt. Omsåning af én mark forbedrede ikke resultatet.

Den matsorte ådselbille (*Blitophaga opaca*) er konstateret med ret udbredte angreb, men fortrinsvis svage.

Viklerlarver (*Cnephasia spp.*) er konstateret i bederoemarkerne, hovedsagelig i Jylland, men angrebene bedømmes i år som meget svage og endnu af mindre betydning.

Kartoffelboreren (*Hydroecia micacea*) er konstateret i bederoemarker forskellige steder i landet. Angrebene har betydet, at planteantallet, navnlig pletvis, er blevet reduceret noget (J. Kr. Aggerholm, Ålborg; A. Mortensen, Gram, og Sv. Stanley Hansen, Næstved).

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*). I det nordlige Jylland er der set ret udbredte angreb, som i adskillige marker betegnes som særdeles kraftige (Kaj Pedersen, Dybvad; Harald Olesen, Brønderslev; J. Kr. Aggerholm, Ålborg; Arne Pedersen, Thisted, og Harald Pedersen, Thisted). I de øvrige landsdele betegnes angrebene som yderst svage og uden større betydning.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kålthripsen (*Thrips angusticeps*) var navnlig i de første dage af måneden ret talrige til stede i bl. a. kålroemarkerne. I resten af juni måned synes angrebene at have været uden større betydning.

Glimmerbøssen (*Meligethes aeneus*) har i vårrapsmarkerne været ret almindelig udbredt. Aage Madsen, Rødvig, skriver, at glimmerbøssen har været meget udbredt i vårrapsmarkerne, men at skaderne kun er små i de marker, hvor der er foretaget bekæmpelse tidligt. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, Rønne: „Angreb af glimmerbøsser har været ualmindelig stærke i juni måned. Adskillige rapsavlere har udført 3 sprøjtninger i vårrapsen umiddelbart før blomstringen. Her ved månedsskiftet ser det ud til, at angrebene af især glimmerbøsser har været stærkt aftagende“.

Jordlopper (*Phyllotreta spp.*) har stort set været uden større betydning for kålroemarkerne. I enkelte tilfælde har der dog været tale om ret kraftige angreb, hvor det bl. a. er gået ret hårdt ud over især de nyfremspirede kål (K. Henriksen, Årlev).

Skulpesnudebillen (*Ceutorrhynchus assimilis*) synes kun at have optrådt med forholdsvis svage angreb i vinterrapsen.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) synes fortrinsvis at have optrådt med svage angreb. I de efterhånden få kålroemarker, der findes, betegnes angrebene som meget svage og uden betydning.

Skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*). Varsling for 2. generation udsendtes den 25. juni til planteavlskonsulenterne.

Angrebene af 1. generation kan nu erkendes i de enkelte vinterrapsmarker, der findes landet over. I enkelte tilfælde er der, navnlig i randen af marken, ret kraftige angreb.

Den lille kålflue (*Hylemya brassicae*). Angrebene bedømmes som forholdsvis svage på nuværende tidspunkt. Kun i enkelte kålroemarker er der set kraftige angreb (Knud Jessen, Skive; Jørgen Kristensen, Skive; Poul Olsen, Hobro; O. Th. Nielsen, Viborg; Erik Fredenslund, Kolind; A. Futtrup, Vejle; A. Mortensen, Gram, og Valdemar Johnsen, Skærbæk).

Kartofler

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Statens Plantetilsyn har den 4. juni fundet adskillige overvintrede coloradobiller samt æg på kartofler udlagt til fangst af billerne på et areal, hvor der den 21. august 1975 blev konstateret adskillige biller, hvoraf nogle allerede var gået i jorden. På arealet, der ligger i Varming øst for Ribe, har der været en ubemærket opformering i 1973 og 1974, men Statens Plantetilsyn har nu foretaget bekæmpelse og synes at have kontrol over arealet. I ugen fra den 5.-11. juni blev der på en ligeledes tidligere registreret lokalitet i Varming øst for Ribe konstateret ganske få biller. På samme lokalitet blev der i ugen den 19.-25. juni fundet enkelte biller og enkelte larver. Derudover er der den 26. juni fundet 1 bille på stranden ved Købingsmark Strand nord for Nordborg. Den 27. fandtes der 1 bille samt æg i en have i Bov ved Padborg. Den 28. fandtes 2 biller på stranden ved Sønderkobbøl Strand på Kegnæs. Den 29. fandtes 1 død bille ved Hejsager Strand nær Haderslev. Den 30. fandtes 1 bille ved Korshavn bådebro på Avernakø.

Råger (*Corvus frugilegus*). N. Engvang Hansen, Allingåbro, skriver, at det desværre ser ud til, at en del landmænd der på egnen må forsøge at leve med råge-skaderne, som i år er set i så godt som alle forårssåede afgrøder. En del kartoffelavlere må se en ret væsentlig nedgang i kartoffelavlens forårsaget af råger.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer

Blodlusen (*Eriosoma lanigerum*) foreligger der ikke mange indberetninger om, men der er risiko for, at angrebene hurtigt kan blive alvorlige. Vi bringer 2 citater herom: „De sidder og lur, og varmen vi har nu, vil vel nok fremskynde angrebene“ (Fyn, S. Thorup). „I stærk udvikling“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Bladlus (*Aphididae*). Sammenfattende om æble, pære, kirsebær og blomme kan situationen gøres op til, at der er kolossale mængder overalt – alvorligere end set i mange år.

Blommebladhvepsen (*Hoplocampa minuta*) har gjort sig ret stærkt gældende, således som det fremgår af følgende citater: „Er i tiltagende sidst på måneden“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Ret kraftige angreb på usprøjtede træer“ (Odense, Grethe Vembye). „Har været temmelig aktiv i begyndelsen af måneden“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Over middelstore angreb set i 'Reine-Claude d'Ouillin' og 'Victoria'“ (Viborg amt, Eli Mølgaard).

Pæregalmuggen (*Contarinia pyrivora*) er rapporteret enkelte gange fra frugtplantager og ikke helt sjældent fra private haver.

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*) synes ofte at forekomme som stærkere angreb i plantager end i privathaver. Vi aftrykker følgende indberetninger: „Ret udbredt, men det kølige vejr i første halvdel af måneden holdt det noget i skak, men man tør knap tænke på, hvordan det vil gå, nu det er blevet varmt“ (Fyn, S. Thorup). „Der er angreb mange steder både i blomster, pærer og æbler. Det går stærkt, nu det er blevet varmt“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Bekæmpelsen har i de fleste plantager været usædvanlig god; hvor der ikke er sprøjtet, er der stærke angreb“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Det er mit indtryk, at „rødt spind“ ikke er noget stort problem i de private haver“ (Østsjælland, Philip Helt). „Har ikke set alvorlige angreb undtagen på et par espaliertræer“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke).

Grønsager

Øresnudebilleren (*Otiorrhynchus sulcatus*), nemlig væksthus-snudebilleren, som nok er den art, der oftest er iagttaget i jordbærkulturer. Angrebene er værst i 3. års-planterne, fordi skadedyrerne der har haft flere sæsoner til at opformere sig i. I år er det mange gange konstateret, at der i jorden ved de

syge planter findes såvel larver, pupper som biller; tidligere på året observeredes larver, der stammede fra overvintrede billers æglægning i foråret.

Hindbær snude billen (*Anthonomus rubi*) i jordbær har nogle steder nedsat udbyttet væsentligt. Herom skrives: „Ret stærke angreb i de tidligt blomstrende sorter (Zefyr og flere)“ (Årslev, A. Thuesen). „Middel til små angreb i ikke behandlede planter“ (Viborg amt, Eli Mølgaard).

Kålflyen (*Hylemya brassicae*) har navnlig i blomkål skadet mange planter. Fra Årslev meddeler K. Henriksen, at man har set larverne vandre op gennem stokken til bladribberne i kinesisk kål og fuldstændig herved ødelagt hoveddannelsen.

Løgflyen (*Hylemya antiqua*) har næppe spillet den store rolle; der er grund til at bemærke følgende indberetning: „Skalotter kan ikke helt siges fri i år. Det synes mest at være hos avlerne, hvor flyen har „bidt“ sig fast; der kan løgflyen optræde i 3-4 år for så at forsvinde igen“ (Nordjylland, Jens Fich).

Væksthus spindemiden (*Tetranychus urticae*) i agurke-kulturer omtales bl. a. således: „Almindelig udbredt, men det ser ud til, at rovmiden kan holde dem så meget nede, at de ikke gør skade af større betydning, end sprøjtning med de gængse midler ville gøre. Tilbage er da at vænne sig til at tolerere „gule pletter“ i kulturen i et vist omfang“ (Fyn, Egon Jensen). „Ret udbredt, men stort set under kontrol, enten med rovmider eller sprøjtning“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Prydplanter

Ligusterbladlusen (*Myzus ligustri*) kan vel betegnes som „månedens angreb“. Det er mange år siden, vi har modtaget så talrige forespørgsler, som netop i juni. I ret mange tilfælde har sommerklipningen og bladlus-sugningen resulteret i, at ligusterhækkene er næsten bladløse – og svækkelse vil manifestere sig også til næste sommer.

Bladlus (*Aphididae*) på talrige frilands- Prydplanter er rapporteret fra hele landet; det udtrykkes fra det sydlige Sønderjylland af M. Surlykke således: „Alle plantearter, der kan få bladlus, er angrebet af dem“. Derudover nævnes fra mange sider, at det især er gået ud over have-roserne.

Nåletrægallelus (*Adelgidae*) meldes fra de fleste lokaliteter som alvorlige; de mange variationer i form af farve får mange ukyndige til at mene, at det ikke „bare kan være bladlus“. En del indberettere bemærker, at i år er også 'Picea omorica' besat med galler. Ellers dækkes situationen af

følgende kommentar: „Der er bladlus på næsten alt i år, også på 'Picea omorica', 'P. conica' foruden de sædvanlige gallelus på 'P. abies', P. galuca' og 'P. sitchensis'“ (Sjælland, Lolland-Falster, Henrik Nielsen).

Liljebillen (*Liliocercis lilii*) er siden forsommeren noteret som stærkt ødelæggende på liljer og kejserkrone; de ekskrementdækkede larver er vanskelige at bekæmpe.

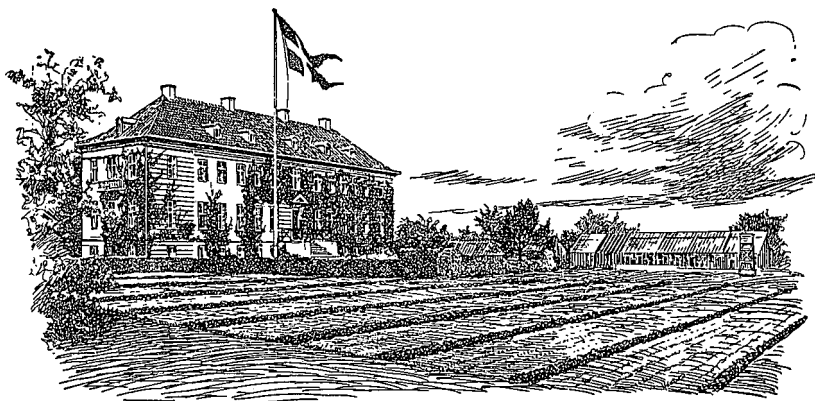
Galmider (*Eriophyidae*) på træer og buske. På lind og naur, er galmider set i store mængder, nævner blandt andre Torben Knudsen, København.

Stængelnematoden (*Ditylenchus dipsaci*). Denne arts tulipanrace er i den forløbne drivningssæson blevet konstateret på 2 lokaliteter – og for første gang i Danmark.

Mogens H. Dahl

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

494. Juli 1976

Der blev for juli måned modtaget indberetninger fra 93 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 1058 forespørgsler.

Vejret. Det varme og tørre vejr sidst i juni fortsatte i juli måned, der blev usædvanlig tør og varm. Sidst på måneden blev vejret lidt køligere.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 17,8 (15,7), 17,6 (16,2), 19,2 (16,5), 16,9 (16,6), 14,8 (16,7).

Nedbøren. Den sparsomme regn faldt som spredte byger, hovedsagelig i månedens sidste halvdel, og var meget uens fordelt over landet. Jylland fik mindst (19 mm), Øerne lidt mere (30 mm) og kun Bornholm fik nedbør af normalt omfang (60 mm).

I gns. faldt 22 mm nedbør mod normalt 74 mm.

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 16 (72), Viborg 17 (77), Århus 20 (72), Vejle 21 (79), Ringkøbing 17 (80), Ribe 23 (82), Sønderjylland 26 (80), Fyn 18 (66), Vestsjælland 34 (65), Frederiksborg-København-Roskilde 37 (73), Storstrømmen 33 (68), Jylland 19 (77), Øerne 30 (68) og Bornholm 60 (60).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Tørken har i korn- og græsmarkerne på de lettere jorder været det store problem i juli måned. G. Bank Jørgensen, Give, skriver således, at tørken har været det alt overskyggende problem. Vårsæden varierer fra normal avl til mange steder total misvækst. Hvor der ikke kan foretages vanding, er der naturligvis slet ikke noget græs.

Havre-rødsot (*Barley yellow dwarf*). Fra Statens marskforsøg, Højer, skriver E. Stokholm, at der normalt forekommer rødsot som spredte angreb i havremarken på forsøgsstationen. De kraftige bladlusangreb i kornmarkerne har i år betinget en stor smittespredning, og angrebene har været særdeles kraftige.

Meldug (*Erysiphe graminis*) har i vinterhvedemarkerne kun udviklet sig lidt i juli måneds varme og tørre vejr. Poul E. Andersen, Horsens, skriver således, at der ingen væsentlige ændringer er fra juni måned, og at det kun er i sorten Clement, at melduggen har bredt sig til et omfang, der antagelig får betydning for udbyttet. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver, at meldug i vinterhveden forsvandt med tørken i juli måned. Værst har angrebene været i Beacon og Clement, og her har der tilsyneladende været god virkning af den kemiske bekæmpelse. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at Clement-hvede har været ret stærkt angrebet af meldug, og i enkelte marker har angrebet bredt sig helt op til akset. Solid-hvede har været svagere angrebet. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at vinterhveden overalt har været stærkt angrebet af meldug. De kraftigste angreb findes på arealer med Benno og Clement, medens de svenske sorter Solid og Holme er mindre angrebet, men der kan da også findes så stærke angreb af meldug i de sorter, at udbyttet vil påvirkes.

I bygmarkerne fandtes der først på måneden ret kraftige angreb i sorterne med Lyallpur-resistens (Nordal, Tern, Wing, Duks, Ansgar m. fl.). I sorter med Laevigatum-resistens (Zita, Lofa, Lami, Salka m. fl.) blev angrebene bedømt som svagere og uden større betydning.

I havre er der på Give-egnen set et meget stærkt angreb af meldug (Arne Anthonsen, Give). J. E. Hermansen, Højbakkegård, skriver, at der i havren er set fra spor til svage angreb af meldug.

Goldfodsyge (*Gaeumannomyces graminis*) har hovedsagelig kun optrådt med svage angreb i vintersæden.

I bygmarkerne bedømmes angrebene ligeledes som ret moderate, men at den kraftige tørke måske slører angrebene noget.

Knækkefodsyge (*Cercospora herpotrichiodes*) har i vintersæden

optrådt ret udbredt og navnlig i anstrengte sædskifter med kraftige angreb. I vinterrugen omtales angrebene ofte som ret kraftige (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Erik Fredenslund, Kolind; Poul E. Andersen, Horsens; J. J. Jakobsen, Grindsted; N. B. Bagger, Ringe; R. Munch-Andersen, Odense; P. Bruun Rasmussen, Næsby; Erik Matthiesen, Samsø, og Carlo Frederiksen Holbæk). I Vinterhveden er der også set ret kraftige angreb enkelte steder, herom skriver Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.: „I hvede med forfrugt byg også uden pløjning i efteråret på grund af tørken har der været svage angreb en del steder, men gennemgående har sygdommen været uden større betydning. Medvirkende hertil har været bekæmpelsen med Benlate i foråret“.

I vårsæden bedømmes angrebene som ret moderate og uden større betydning.

Nøgen bygbrand (*Ustilago nuda*) er kun set i meget ringe omfang i bygmarkerne. Nordal-byg er den sort, der nævnes oftest og med de mest udbredte angreb. Angrebene er imidlertid af langt svagere karakter end i 1975.

Gulrust (*Puccinia striiformis*) er kun set i yderst ringe omfang og må betegnes som uden betydning for hvedeavlens 1976.

Hvedebrunrust (*Puccinia recondita*) er kun set med meget svage og ubetydelige angreb (J. E. Hermansen, Højbakkegård).

Bygrust (*Puccinia hordei*) er ligeledes kun set med svage og ubetydelige spor, bl. a. på Lolland-Falster og ved Højbakkegård.

Byggens skoldpletsyge (*Rhynchosporium secalis*) har i juli måneds varme og tørre vejr været uden større betydning. Angreb ses kun lidt, og hovedsagelig i bygmarkerne med sorterne Tern og Lofa (Harald Olesen, Brønderslev; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Erik Fredenslund, Kolind; Tage Andersen, Skanderborg; Poul E. Andersen, Horsens, og Carlo Frederiksen, Holbæk). Hans Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver, at byggens skoldpletsyge har været uden betydning i den tørre sommer, måske fordi Tern-byg dyrkes i mindre udstrækning.

Byggens sribesyge (*Helminthosporium gramineum*) er, som omtalt i juni måned, konstateret med særdeles udbredte angreb i bygmarkerne landet over. Ved en undersøgelse foretaget af landskontoret for planteavl dækkende ca. 1 pct. af bygarealet blev der fundet sribesyge i 37 pct. af de undersøgte marker mod 33 pct. i 1975. Ved en undersøgelse foretaget ved Statens plantepatologiske Forsøg blev der ved undersøgelse af ca. 1100 tilfældigt valgte marker fundet sribesyge i 29 pct. af markerne. Til denne undersøgelse henvises der på side 62 i denne månedsoversigt.

I de mange indberetninger omtales angrebene som kraftigst, hvor der er anvendt udsæd af egen avl, oftest i op til flere generationer. Angreb er imidlertid

også set i udsæd, der er angivet som afsvampet med kviksvølv, hvilket kunne tyde på, at doseringen har været for ringe til de meget kraftigt smittede partier.

Engelhart Jensen, Mors: „Stribesygen er mere udbredt end set i de sidste 30 år. Miljøbeskytternes „kviksvølvpolitik“ gennem de seneste år har medført, at en menneskealders bestræbelser på denne sygdoms bekæmpelse er sat over styr“.

Angrebene veksler fra egn til egn alt efter, med hvilken udskiftningsprocent der er for udsæden. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver således: „Angrebene blev ikke så alvorlige, som det kunne formodes efter analyse for afsvampningsbehov. Angrebene findes især i de marker, hvor der er anvendt uafsvampet såsæd, hvor der her kan findes fra 1 til 2 pct. og helt op til 23 pct. angrebne planter som værste eksempel“. O. Th. Nielsen, Viborg: „Udbredte, svage angreb, især i sædekornspartier, der ikke har været afsvampet. Lami-byg har tilsyneladende lidt under for dårlig afsvampning, idet stribesygge findes udbredt i netop denne sort her på egnen.“ Tage Andersen, Skanderborg: „Spredte angreb og især hvor der er anvendt udsæd af egen avl. Landbruget er ikke fri for denne sygdom, og der bør som sidste år bejdses med kviksvølv.“ A. S. Asmussen, Svendborg, skriver, at byggenes stribesygge er observeret i flere marker, og at Lami synes at være den sort, der er stærkest angrebet, medens Nordal er væsentlig mindre angrebet, selvom alle partier angives at være kviksvølvafsvampet. P. Bruun Rasmussen, Næsby, skriver, at angrebet nu har fortonet sig, men at der har været meget stærke angreb mange steder. Også fra Samsø skriver E. Matthiesen, at stribesygen kan findes i praktisk talt alle marker, især hvor der er anvendt udsæd af egen avl uden afsvampning. Fra Sjælland skriver Hans Bertelsen, at stribesygen kunne findes så godt som overalt, også hvor der var anvendt afsvampet udsæd, men at der i disse marker skulle ledes for at finde de angrebne planter. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver, at der er set adskillige landmænd, som har sået nogen få tønder land med egen såsæd for at supplere det indkøbte op, og hvor der i denne del af markerne kunne findes meget kraftige angreb. J. Marcussen. Næstved, skriver, at der har været nogen marker med meget stærke angreb af stribesygge, og at der i disse tilfælde ikke er foretaget nogen eller kun meget dårlig afsvampning af såsæden. Kaj N. Eriksen, skriver fra Lolland-Falster, at stribesygen findes i omkring en tredjedel af bygmarkerne, men at der hovedsagelig kun er tale om svage angreb, især på grund af, at der er afsvampet med kviksvølvmidler, men at det kan tyde på, at doseringen der er anvendt har været for lille.

Frits Christensen, Rønne, skriver: „Enkelte planter med stribesygge kan findes i 70 pct. af de arealer, hvor der er anvendt egen udsæd. Angrebene er imidlertid så svage, at de i år er uden økonomisk betydning. I et parti uafsvampet såsæd på 100 tons Lami-byg avlet på Sjælland og solgt på Bornholm viser optællingerne 20-25 pct. angrebne planter“.

Bælgplanter

K r a n s s k i m m e l (*Verticillium albo-atrum*) er kun set i ældre lucernemarker enkelte steder i landet, bl. a. på Skanderborg-egnen (Tage Andersen).

H. Bertelsen, Nykøbing Sj. skriver: „Som følge af brug af resistente stammer + tørken synes angreb af væsentlig mindre omfang end sædvanlig. Det må dog også bemærkes, at tørreriet søger at begrænse smitten mest muligt, bl. a. ved at høste 1. års markerne og 2. års markerne hver for sig“.

Bederoer

Virusgul s o t (*Beta virus 4*) er fra midten af måneden set enkelte steder i landet (Engelhardt Jensen, Mors og Carlo Frederiksen, Holbæk).

Engelhardt Jensen, Mors, skriver, at der ca. 15. juli blev set angreb i en bederoemark begyndende op mod den gamle rockuleplads, og hvor de sidste roer først blev fjernet omkring 1. juli.

Angrebene har i år vist sig meget sent, hvilket stemmer godt overens med prognosen vedrørende ferskenlusen.

R o d b r a n d (*Phoma betae*, *Pythium spp.* o. a.) bedømmes som uden større betydning, og er hovedsagelig kun set med ubetydelige angreb. Fra flere sider omtales en del angreb, der kan føres tilbage til et for lavt reaktionstal (J. J. Søndergaard, Silkeborg; P. Bruun Rasmussen, Næsby, og Carlo Frederiksen, Holbæk).

Fra Bornholm skriver Frits Christensen: „De bornholmske roemarker har stået dårligt først på sommeren, og plantebestanden kunne mange steder ønskes bedre, men efter at det satte ind med regnbyger den 20. juli har roemarkerne rettet sig kolossalt og står nu godt overalt på Bornholm.“

Kartofler

B l a d r u l l e s y g e (*Solanum virus 14*) og r y n k e s y g e (*Solanum virus 2* (Y)) bedømmes som ret udbredt i kartoffelmarkerne og noget mere udbredt end i 1975. Angrebene bedømmes dog fortrinsvis som svage (Harald Olesen, Brønderslev; J. J. Jakobsen, Grindsted; Erik Matthiesen, Samsø, og H. Bertelsen, Nykøbing Sj.).

S o r t b e n s y g e (*Pectobacterium carotovorum* var. *atrosepticum*) bedømmes som ret udbredt, og ofte med ret kraftige angreb. Angrebene bedømmes dog som svagere end i de to foregående år, navnlig med færre stærke angreb. Arne Anthonson, Give og Per Svenstrup, Give, skriver begge, at der findes en del marker med alt for mange planter angrebet af sortbensyge. I uvandede kartoffelmarker er alt i øvrigt ved at være udvisket, idet planterne er nær visnegrænsen.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) er i det meget tørre vejr kun set i meget få tilfælde. Den 15. juli blev der udsendt varsling vedrørende kartoffelskimmel, idet der synes at være vejrforandring på vej. Erik Matthiesen, Samsø, skriver, at kartoffelskimmel indtil dato har været meget lidt udbredt, bl. a. på grund af det meget tørre vejrlig. I forbindelse med kunstvanding har jeg imidlertid iagttaget en del marker med skimmel. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at der ikke er konstateret skimmel på Grindstedegnen, men at der den 22. juli blev set skimmel i en stor kartoffelmark i Kvong ved Varde. Arne Anthonsen, Give, skriver, at der den 28. juli blev set skimmel.

Kartoffel-rodfiltsvamp (*Corticium solani*). Erik Mattiesen, Samsø, skriver, at rodfiltsvamp er fundet i næsten alle kartoffelmarker på øen, men at det i de fleste tilfælde kun drejede sig om svage angreb uden større økonomisk betydning.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æbleskurv (*Venturia inaequalis*). Det tørre klima har begrænset udbredelsen ganske betydeligt. Hovedparten af indberetterne melder om angreb langt under normalen – endda også hvor der ikke har været foretaget sprøjtninger. Dog skriver M. Surlykke (sydl. Sønderjylland): „Stærke angreb nu efter den lidt fugtige luft vi har haft engang imellem“.

Æblemeldug (*Podosphaera leucotricha*). Vi citerer: „Mange angreb, men tilsyneladende lidt svagere end i de senere år“ (Sjælland, J. Klarup). „Mange hvide skud på modtagelige sorter“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „Der er nogle steder meldug på æble-espalietræer, og et par steder har jeg set svage angreb af meldug på fritstående æbletræer“ (Østsjælland, Philip Helt). „Ikke så slem som de to foregående år. Kan skyldes en mere effektiv bekæmpelse sidste år (anvendelse af systemiske midler)“ (Fyn, S. Thorup). „Værre end nogen sinde, man skal være over den hele tiden både med sprøjtning og klipning, hvis man vil bekæmpe den“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Kun i meget begrænset omfang“ (Odense, Grethe Vembye). „Stærke angreb, men nu nogenlunde bekæmpet“ (Hornum forsøgsstation, Ejnar Larsen).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvae*) synes at brede sig mere og mere både i solbær og i stikkelsbær. Manglende forårssprøjtninger er sikkert en væsentlig grund hertil. „Har været stærkt udbredt, synes dog fortrinsvis at angribe unge buske samt mange stammede (ikke udtyndede) ældre buske“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Grønsager

Tørke har været af helt usædvanlig karakter, og i forbindelse med manglende nedbør sidste år opstod der mange udtørringsskader selv på store træer. Vandingsforbud i haver omkring storbyer har gjort ondt værre. Vi citerer: „Grønsagsarealerne gror ikke til helt som de plejer, de mangler vand. Mange steder spirede frøet meget dårligt, dels fordi jorden var for tør, og vel også fordi jorden i foråret og forsommeren var for kold“ (Østsjælland, Philip Helt). „Tørken har bevirket skade i de fleste grønsager – værst i kulturer med stort bladareal og lille rodnet (blomkål, bladurter). I konservesærter bevirkede det tørre og varme vejr en alt for hurtig afgroning med for lille udbytte og for dårlig kvalitet til følge (50-75 pct. af normalt udbytte). Skaden har indtil nu været mindst i efterårskulturerne (porre, holdbar vinterkål)“ (Årsløv forsøgsstation, K. Henriksen). „Tørke sammen med kuldeskade reducerede udbyttet betragteligt mange steder“ (Odense, Grethe Vembye). „Hvor der ikke er vandet, er mere end halvdelen af bladene visnet. Resten ligger hen ad jorden“ (sydl.

Sønderjylland, M. Surlykke). „Tørken vil betyde et lille udbytte mange steder“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Tørken alvorlig for jordbær og kartofler“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Meldug (*Sphaerotheca macularis*) på jordbær har været almindelig udbredt som i de foregående år. Vi citerer: „På 'Zefyr' kan man jævnlig finde angreb af meldug, men i de fleste tilfælde er det svage angreb“ (Østsjælland, Philip Helt). „Der har været en del, men jeg havde ventet stærkere angreb“ (Frederiksborg amt, C. T. L. Worm). „Angrebet satte meget tidligt ind på 'Zefyr'“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Almindelig på blade af modtagelige sorter“ (Årlev forsøgsstation, A. Thuesen). „Almindeligt udbredt“ (Fyn, S. Thorup).

Prydplanter

Tørke er som for grønsagernes vedkommende den dominerende skadevolder. Vi citerer: „Alt i alt et sørgeligt syn, hvor man ikke har kunnet vande. Der er på det sidste rapporteret om en del større birketræer, der helt eller delvis er bukket under“ (Odense, Grethe Vembye). „Særlig stauderne er hæmmet meget i væksten af tørken. Blomsterne på prydbuske og på roser holder ikke så længe, som de plejer“ (Østsjælland, Philip Helt). „I Midtjylland er der visnet en del birk. Forårsplantede stedsegrønne er døde mange steder“ (Øst-Midtjylland, Olav Povlsgaard). „Grundet den ringe nedbør har tørken selvfølgelig været et problem. Solskold forekommer mange steder, især på åbne arealer. På fede jorder, hvor der har været anvendt for meget tørvestrøelse omkring rødderne, ses ofte skader som følge af tørken selv på større træer og buske“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Rosenmeldug (*Sphaerotheca pannosa*). Herom berettes: „Hidtil er roserne næsten helt gået fri for meldug i år“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „I forsommeren begyndte meldug på roser som sædvanlig; men da vi nåede hen i juli, gik den i stå, og efterhånden forsvandt den mange steder. Jeg vil antage, at luften var for tør“ (Østsjælland, Philip Helt). „Normale angreb i de modtagelige sorter af slyngroser“ (Blangstedgård, Frede Olesen). „Har faktisk ikke set meldug af betydning til dato! Selv dem, der sidste år var hårdt medtaget, er kønne i år“ (Odense, Grethe Vembye). „Melduggen ses, men ikke så udbredt alvorlig som i de foregående 3 somre“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Det er mindre end normalt, – besynderligt nok“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Rosenstråleplet (*Diplocarpon rosae*). Bortset fra angreb i slyngroser har sygdommen ikke voldt besvær. Det tørre klima har sikkert en væsentlig andel heri.

Frank Hejndorf

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Havrenematoden (*Heterodera avenae*) har hovedsagelig kun optrådt med moderate angreb. Tørken har dog gjort, at angrebene vanskeligere erkendes. Engelhart Jensen, Mors, skriver, at angreb findes i mange bygmarker, men dog ikke af særlig ondartet karakter i år. Der bør dog i de kommende år nok anvendes resistente bygsorter i større udstrækning i de stadig mere udbredte byglandbrug. N. Engvang Hansen, Allingåbro, skriver: „Endnu er anvendelse af havrenematod-resistente bygsorter ikke slået helt igennem. Det ser desværre ud til, at vi nok har flere arealer med race 2, end vi egentlig havde regnet med, hvorfor Salka-byg nok ikke lige er sagen, hvor der findes mange nematoder“. Carlo Frederiksen, Holbæk og Jens Marcussen, Næstved, skriver, at der i år har været en del kraftige angreb i havremarkerne alle steder i forbindelse med løs jord og ualmindelig mange nematoder på rødderne.

Rugthripsen (*Limothrips denticornis*) og **kornthripsen** (*L. cerealium*). Jens Marcussen, Næstved, skriver, at der er fundet thrips i bladskeuderne i adskillige bygmarker, og pletvis har det sikkert sammen med tørken været årsag til, at byggen ikke er skredet igennem.

Havrebladlusen (*Rhopalosiphum padi*) har indtil 10.-15. juli optrådt med særdeles kraftige angreb, navnlig i de østlige egne. I det nordlige Jylland har angrebene været af mere vekslende karakter. Aage Bach, Tylstrup, skriver, at der har været en del bladlus på kornet, men ikke med så kraftige angreb, at bekæmpelse har været nødvendig. Engelhart Jensen, Mors, skriver: „Mere omfattende angreb i alle kornarter, end det er set nogen sinde tidligere. Store arealer er sprøjtet med ½ liter parathion pr. ha og med en særdeles god virkning overalt. Bekæmpelsen i de tidlige og middeltidlige bygsorter er mange steder sket så sent, at det økonomiske resultat er ret problematisk“. Poul Fl. Petersen, Års, skriver: „I begyndelsen af juli var der udbredt forekomst af bladlus i korn i de fleste kornmarker, men angrebet var startet så sent, at der ikke blev foretaget bekæmpelse, og de menes heller ikke at have gjort skade af betydning“. O. Th. Nielsen, Viborg og H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver begge, at der kun hist og her har været stærke angreb. På Bjerringbro-egnen er der sprøjtet omkring 5 pct. af kornarealet. Fra Kolind skriver Erik Fredenslund: „Området her blev ret sent angrebet af bladlus, og generel bekæmpelse har ikke været nødvendig“. J. J. Søndergaard, Silkeborg, skriver, at der først på måneden fandtes udbredte og flere steder stærke angreb, men bekæmpelse skønnedes ikke at være nødvendig i almindelighed. Tage Andersen, Skanderborg og Poul E. Andersen, Horsens, skriver ligeledes om ret kraftige angreb i byg og havre omkring den 10. juli, hvorefter bladlusene forsvandt. L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Per Svenstrup, Give; Arne Anthonsen, Give, og J. J. Jakobsen, Grindsted,

skriver om ret udbredte angreb, der dog er startet sent og aldrig blev til de helt rigtig stærke angreb, hvorfor der i disse områder kun er sprøjtet ganske få arealer mod bladlus. Fra Varde-egnen skriver Sv. Aa. Hansen og Bent Olesen om usædvanlig mange bladlus i bygmarkerne i dette år. Ca. 1/3 af kornarealet var stærkt angrebet. A. Mortensen, Gram, skriver, at det er første gang i sin tid som konsulent, at der dér på egnen er ordineret sprøjtning mod bladlusene i korn. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at der har været bladlus i hver eneste kornmark, men at angrebene dog ikke har været så slemme, at der har været grund til at sprøjte. A. Winther, Sønderborg, skriver, at der først på måneden skete en ret kraftig opformering af bladlus både i byg og havre, og at op til 25 pct. af kornarealet er blevet sprøjtet med parathion. Angrebene i hvede har ikke været særlig kraftige i år. Fra Fyn skriver Mogens Jakobsen, Odense og Helge Rasmussen Nyborg, at der først på måneden fandtes meget kraftige angreb i byg, havre og vårhvede, og at der blev sprøjtet store arealer fra jorden. Traktorer med smalle dæk og sprøjtebredde på 20 meter var meget efterspurgt, og de var i sving til omkring 10. juli. Over halvdelen af kornarealerne blev sprøjtet, men efter midten af juli faldt bladlusenes antal også i usprøjtede marker og først, hvor tørken var kraftigst. Der har blandt landmændene været megen diskussion om, hvorvidt kornmarkerne skulle sprøjtes eller ej. Der var en del landmænd, der kviede sig ved at køre i markerne, men bekæmpelse fra traktor blev anbefalet i de sidste 14 dage af juni måned. Fra Samsø skriver Erik Matthiesen, at der har været almindelig, hovedsagelig svage angreb i byg, medens der i kraftige marker med sene bygsorter og med lejesæd har været ret kraftige angreb, og hvor bekæmpelse er foretaget.

Fra Sjælland skrives der ligeledes om særdeles kraftige angreb, som dog synes at være startet tidligst i de sydlige landsdele (H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; H. Jensen, Asnæs; Carlo Frederiksen, Holbæk; Svend Eg, Sorø; Jens Marcusen, Næstved; Aage Madsen, Rødvig, og N. O. Larsen, Frederikssund). Søren Christiansen, Kalundborg, skriver: „Hvor der ikke blev sprøjtet sidst i juni og frem til 5. juli var praktisk taget samtlige kornmarker helt dækket af bladlus til henimod midten af måneden. Bladlusene i akset på vinterhveden nåede mange steder at komme kraftigt med inden den 10. juli. Der blev generelt sprøjtet for lidt, mens tid var“. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at angrebene i byg kulminerede sidst i juli måned, og gennemgående har der været tale om stærke angreb, som i de fleste tilfælde er blevet bekæmpet. I vinterhveden kom bladlusene noget senere, og der er her sidst i juli måned set en del bladlus i aksene. Frits Christensen, Rønne: „Angreb af havrebladlus begyndte i de bornholmske kornmarker de sidste dage af juni og kulminerede omkring den 10. juli, hvorefter bladlusene hurtigt forsvandt, bl. a. på grund af de store forekomster af mariehøns, deres larver samt parasiteringen. Kun ganske få bornholmske landmænd valgte at sprøjte med parathion på grund af det sene angreb og de mange mariehøns“.

Opformeringen af mariehønsene var særdeles kraftig, og i sidste halvdel af juli måned forekom der usædvanlig store sværme af mariehøns, der lettede fra kornmarkerne og koncentrerede sig langs strandene, hvor der kunne være helt rødt af mariehøns.

Angreb af havrebladlusene har 1976 været særdeles kraftige, og bekæmpelse er i mange egne af landet foretaget rettidigt og med særdeles godt resultat. I adskillige egne af landet er bekæmpelsen dog først foretaget ind i juli måned, hvilket ifølge utallige forsøg har vist sig at være for sent og giver et for lille merudbytte for bekæmpelsen. Det er navnlig i egne, hvor man sjældent ser stærkere angreb af bladlus, at man har tøvet med bekæmpelsen. Vi skal tilbage til 1963 og 1967 for at kunne finde tilsvarende stærke angreb. I 1972 forekom der da også ret kraftige udbredte angreb, som dog for det meste blev betegnet som svage.

Frøtæger (*Ischnodermus sabuleti*) blev på Fakse-egnen set på havre, byg, vår- og vinterhvede. Tægerne fandtes i et enormt antal og gjorde en del skade på planterne. Opformeringen er sket på tagrør, som fandtes i nærheden på en eng. På side 64 er angrebet nærmere beskrevet.

Den orangegule hvedemyg (*Sitodiplosis mosellana*). Aage Madsen, Rødvig, skriver, at der i adskillige vinterhvedemarkers og i en del bygmarker er set angreb af den orangegule hvedemyg. Der har været foretaget bekæmpelse mange steder, fortrinsvis på grund af bladlusene, men sprøjtningen er over for den orangegule hvedemyg foretaget for sent, ca. 14 dage efter skridningen. Skal en sådan sprøjtning hjælpe, må den foretages fra begyndende skridning og ca. 8 dage frem. De landmænd, som har gjort det, har fået et pænt resultat.

Kornbladbillens larve (*Lema melanopus*). H. P. Nielsen, Bjerlingbro, skriver, at enkelte bygmarker har været usædvanligt stærkt angrebet, og det synes at se ud til, at det er gået ud over udbyttet.

Sadelgalmyggen (*Haplodiplosis equestris*). Angreb af sadelgalmyggens larver har været uden betydning i 1976. Frits Christensen og Sv. Aage Christensen, Rønne, omtaler svage til pletvis stærkere angreb af sadelgalmyggen i enkelte bygmarker ved Øster-Marie og Klemensker. På de samme lokaliteter fandtes sadelgalmyggens larver på kvik i juni måned.

Krondyr (*Corvus elaphus*). N. Engvang Hansen, Allingåbro, skriver, at der nok som følge af tørken er set adskillige både havre-, rug-, kartoffel- og roemarkers hjem søgt af krondyr omkring Løvenholm-skovene. Der er i disse områder set omfattende skader i ovennævnte afgrøder ved færdsel-, hvile- og rasteplasser samt afbidning af toppen på havre og rug og ved opgravning af kartofler og roer.

Bederoer

Bedelusen (*Aphis fabae*) har været ret talrigt til stede i bederoemarkerne, navnlig i første halvdel af juli måned. Fra midten af juli overtog mariehønsene bekæmpelsesarbejdet, og der fandtes ved udgangen af juli måned usædvanlig mange mariehøns i bederoemarkerne. Stanley Jørgensen, Høng og J. Marcussen, Næstved, skriver, at der således er set op til 50 mariehøns pr. plante, og at de i hvert fald rydder godt op blandt bladlusene.

Ferskenlusen (*Myzus persicae*) har hovedsagelig kun optrådt med moderate angreb. Ved udsendelse af 6. interne meddelelse til bladlusvarslings-tjenesten den 20. juli fandtes der af i alt 125 undersøgte marker ferskenlus i 47 pct., heraf kun 7 pct. med stærke angreb, hvilket vil sige med over 10 ferskenlus pr. 50 planter. Ved udsendelse af 7. og sidste meddelelse den 27. juli fandtes der kun 17 pct. angrebne marker, heraf 2 pct. med stærke angreb.

Knoporme (*Scotia segetum*). Per Svenstrup, Give, skriver, at der er set ret stærke angreb i omsåede roer, hvor de enkelte planter fik roden helt overgnavet, og hele marken blev stærkt generet af angrebet.

I rødbeder synes angrebene af knoporme at have været særdeles kraftige. P. Bruun Rasmussen, Næsby, skriver, at selv efter 5 gange sprøjtning findes der gnav på rødbedeplanterne. Erik Matthiesen, Samsø, skriver: „Knoporme har i år været meget vanskelige at bekæmpe. I det varme og tørre vejr har de små knoporme siddet ved bladscederne og rodhalsen og ikke som normalt oppe på bladene, hvilket vil sige, at larverne har siddet godt beskyttet under sprøjtningen. Ændret sprøjteteknik, hvor væsken koncentrerer omkring selve rækken, har tilsyneladende hjulpet“.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållusen (*Brevicoryne brassicae*) har hovedsagelig indtil nu kun optrådt med svage angreb. Fra Rønne skriver Frits Christensen, at der findes angreb af kållus i mange rapsmarker, men det skønnes at have mindre betydning, idet det kun er forholdsvis få planter, der er angrebet. De angrebne planter er til gengæld helt belagt med kållus.

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*) er hovedsagelig kun set enkelte steder i landet med svage angreb. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver imidlertid, at kålmøllet tilsyneladende har haft ret gode kår, og at der i år er set flere kraftige angreb end de tidligere år.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*). Der er ikke iagttaget væsentlig skade af larverne, hvorimod der med udgangen af juli måned blev iagttaget ret kraftig sværmning af sommerfuglene (O. Th. Nielsen, Viborg; A. Mortensen, Gram, og Vald. Johnsen, Skærbæk).

Bladribbesnudebiller (*Ceutorrhynchus quadridens*) er på Horsens-egnen iagttaget i en enkelt kålroemark. Poul E. Andersen, Horsens, skriver imidlertid, at angrebet næppe har betydning på udbyttet.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) synes at forekomme ret udbredt, men hovedsagelig med svage angreb.

Skulpesnudebiller (*Ceutorrhynchus assimilis*). Engelhart Jensen, Mors, skriver, at der forekom skulpesnudebiller i et meget stort antal i et parti raps, leveret til en foderstofhandler omkring 1. august. R. Munch-Andersen, Odense, skriver, at angrebet af skulpesnudebiller synes at være væsentligt stærkere i år end normalt og med store variationer fra vårrapsmark til vårrapsmark. Flere marker har op til 10-20 pct. angrebne skulper.

Skulpegalmyggen (*Dasyneura brassicae*). Angrebene i vinterrapsmarkerne bedømmes som forholdsvis svage og under alle omstændigheder kraftigst i kanten af marken (Erik Fredenslund, Kolind; Erik Matthiesen, Samsø; H. Jensen, Asnæs; Carlo Frederiksen, Holbæk; Svend Eg, Sorø; Aage Madsen, Rødvig, og N. O. Larsen, Frederikssund).

I vårrapsmarkerne synes der at være overraskende stærke angreb enkelte steder i landet, men dog også her mest i kanten af markerne (R. Munch-Andersen, Odense; Carlo Frederiksen, Holbæk, og Svend Eg, Sorø). N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at vårrapsen endnu har klaret sig uden større angreb.

Den lille kålflue (*Hylemya brassicae*) bedømmes de fleste steder kun at have optrådt med ret moderate angreb i kålroemarkerne. Erik Fredenslund, Kolind, skriver imidlertid, at der hvert år indlemmes nye ejendomme i rækken af de, som plages af kålfluelarver, og at man nu må vurdere, hvorvidt kålroer fremover ikke skal afløses helt af bederoer. Der er således i år pletvis konstateret svage til ret stærke angreb af den lille kålflues larve i adskillige kålroemark på egnen. L. Hangaard Nielsen, Videbæk, skriver, at angrebene ikke synes at være særlig alvorlige i år. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at der kan findes angreb af kålfluelarver i næsten alle kålroemarkerne, hvilket bl. a. viser sig ved den blå kulør roerne får, når de er angrebet af kålfluelarver.

Harald Jensen, Asnæs, skriver, at i kål findes der en del angreb af kålfluelarver.

Knoporme (*Scotia segetum*). Stanley Jørgensen, Høng, skriver, at angreb af knoporme er set i en mark med gul sennep, hvor planterne bliver gnavet over lige ved jordoverfladen.

Svend Eg, Sorø, skriver, at angreb af knoporme i enkelte marker med blomkål og porrer har været så ondartede, at omplantning har været nødvendig, idet op til 95 pct. af planterne var gnavet helt over, trods gentagne parathion-sprøjtninger.

Kartofler

Havetægen (*Lygocoris pabulinus*) har på Grindsted-egnen generet en del kartoffelmarker væsentligt. Almindeligvis findes angrebene kun langs hegnene, men i år kan de findes over det meste af marken (J. J. Jakobsen, Grindsted).

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). Den 2. juli blev der ved Sdr. Hostrup syd for Åbenrå fundet 1 bille. Den 6. juli blev der fundet 14 biller, 3000 larver i en kartoffelmark ved Sdr. Farup nær Ribe. Den 7. fandtes der 1 bille på Marielyst Strand på Falster samt 1 bille i en have ved Hammelev vest for Haderslev. Den 9. juli fandtes 2 biller, 100 larver og 600 æg i en have ved Skelde ved Broager. Fra den 12. til 25. juli blev der fundet biller og larver i 11 haver og 1 landbrug på Broager i Sønderjylland. Der blev ligeledes fundet biller og larver i 1 have på Als, 1 have i Kolding samt på 2 landbrug på Bornholm. Endelig blev der nord for Haderslev fundet larver i 1 have. I ugen fra d. 26. juli til 1. august er der fundet coloradobiller og larver på kartofler i 4 haver og i 1 kartoffelmark i Sønderjylland. Endelig blev der ved Marielyst strand fundet 1 bille d. 28. juli samt den d. 30. juli 1 bille på en jernbanevogn ved Glostrup.

Knoporme (*Scotia segetum*). Arne Anthonsen, Give, skriver, at der om aftenen ses mange uglar, som sværmer, men at man endnu ikke er klar over, hvor kraftige angreb, der vil blive i kartoflerne. Der er dog en del arealer, der er blevet sprøjtet. Svend Eg, Sorø, skriver, at der i enkelte marker er set mange knolde helt gennemhullede af knopormelarver.

Gulerødder

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at der på Lammefjorden er konstateret svage angreb af gulerodsfluen.

Pile-gulerodsbladlusen (*Cavariella aegopodii*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at adskillige gulerodsmarker på Lammefjorden var angrebet af gulerodsbladlusen, men at angrebet nu enten er stoppet af sig selv eller ved bekæmpelse af bladlusene.

Valmuer

Knoporme (*Scotia segetum*). H. H. Rasmussen, Århus, skriver: „Knoporme, formentlig larver af ageruglen, har gjort stor skade på en mark med Opiatvalmue. Larverne gnaver i rødderne og i stænglen lige under jordoverfladen, så planten vælter. Angrebet blev bemærket den 27. juli, og der fandtes da 40 til 50 larver, i enkelte tilfælde op til 80 larver pr. løbende meter række. Sprøjtning med parathion har kun givet omkring 30 til 40 pct.'s virkning. Der

er sprøjtet 2 gange om aftenen med 2 dages mellemrum, den ene gang forud for nogle få millimeters nedbør. Der blev brugt 1½ liter parathion pr. ha hver gang. Virkningen er bedst på de mindste larver, medens de store larver er upåvirkede.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Blodlusen (*Eriosoma lanigerum*) betyder ikke noget i erhvervet, men fra privathaver meldes om mange og ret alvorlige angreb. Vi citerer: „Har aldrig set så mange blodlus som i år – stammer og grene kan være helt hvide på træer i indelukkede haver. Måske bliver den igen et problem som i tidligere tid – måske også fordi der ikke mere sprøjtes så meget i de små haver“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „Sædvanligt omfang, navnlig hvor tidligere angreb er set. Enkelte nyetablerede angreb er også konstateret“ (Sjælland, J. Klarup).

Bladlus (*Aphididae*) har været til stor plage i så at sige alle frugttræer og frugtbuske. Herom skrives: „Blomme især angrebet, men også rigeligt på æble og pære i privathaverne“ (Nordsjælland, E. Klubien). „Angrebet har været noget varieret; på kirsebær har det været ret stærkt“ (Østsjælland, Philip Helt). „Der har været mange bladlus, men fra midten af måneden har rovinsekterne fået overhånd“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „Mange angreb, specielt i æble“ (Sjælland, J. Klarup). „Der var mange i blomster og søde kirsebær – indtil mariehønsene kom!“ (Odense, Grethe Vembye). „Har været vanskelige at bekæmpe, indtil der viste sig mange mariehøns midt i måneden“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Det er mange år siden, vi har haft så voldsomme angreb. Værst i stenfrugttræer“ (Fyn, S. Thorup). „Findes overalt“ (Fyn, L. Markvart). „I første halvdel af juli var der bladlus på alle de planter, der kunne få bladlus. I løbet af måneden blev de udryddet af mariehøns“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Havernes træer har lidt stor skade på de unge skud, der helt har brune brune blade, men nu d. 27/7 sidder der 5-6 mariehøns på hvert blad og rydder op“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Alle frugttræer, især ældre æbletræer er angrebet“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*). Angreb har været ret generende i erhvervsdyrkingen, især i sidste halvdel af måneden. Vi citerer: „Mange angreb – så ekstra bekæmpelse er hyppigere end de foregående år“ (Sjælland, J. Klarup). „Almindelig udbredt, men under kontrol, hvor der har været sprøjtet mod den“ (Fyn, S. Thorup). „Spredte angreb, der udviklede sig meget i varmen“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „En del angreb“ (Hornum forsøgsstation, Ejnar Larsen). „Forekommer næsten på alle lokaliteter“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Grønsager

Kålfluen (*Hylemya brassicae*). Indberetternes opfattelse af angrebene udbredelse og betydning er stærkt svingende, men tendensen er, at disse skadedyr er til stor gene i privathaver og nærmest uden betydning i erhvervet. Der skrives herom: „Især blomkål og spidskål er slemt angrebet – og i de private haver kommer bekæmpelsen for sent i gang til at være til nogen nytte“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „Ingen alvorlige angreb ved rettidige og omhyggelige forebyggende sprøjtninger (stor væskemængde, håndsprøjtning på rodhal-sen)“ (Årlev forsøgsstation, K. Henriksen). „Lige nu bliver der lagt mange æg, men der er også mange larver i ubehandlede arealer, også en del i hvidkål“ (Djursland, Olav Povlsgaard). „Har været temmelig udbredt, varierer dog stærkt fra lokalitet til lokalitet“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Knoporme (*Scotia spp.*) blev af største betydning, og angreb i mangeartede kulturer er konstateret overalt i landet. En tidligere flyvning og dermed tidligere æglægning har fundet sted, og mange steder er man kommet for sent i gang med sprøjtning. Vi citerer: „Til trods for 3 sprøjtninger med Gusathion, ses ret stærke angreb i følsomme kulturer (porre, løg, rødbede m. fl.). Angrebet er værst i såede porrer, som endnu ikke er kraftigere udviklet, end at knopormene kan ødelægge hele planten (overgnaves). Mindre alvorlige, men alligevel skadevoldende angreb findes i udplantede porrer, såløg og rødbeder. I de værst angrebne afgrøder prøves med fenitrothion-giftklid-udstrøning“ (Årlev forsøgsstation, K. Henriksen). „Der er i øjeblikket mange forespørgsler vedrørende knoporme i kulturer som porre, selleri og gulerod“ (Århus, J. Storm Pedersen). „Fra midten af måneden forekommer knopormene i større og større antal. Har endnu ikke observeret alvorlige skader på rodfrugter. Det skyldes muligvis, at der i år er sprøjtet i begyndelsen af måneden, bevirket af SpF's udsendte varsl-ing“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Væksthusspindemiden (*Tetranychus urticae*) i agurkkul-turer har været til stor gene i privathavebruget, idet der ikke findes en vel-egnet metode til at bekæmpe dem. Hyppige overbrusninger har dog vist sig at kunne holde et angreb i skak. Vi citerer: „I de små havedrivhuse er det et stort

problem – drypvandingsanlæggene giver for tør luft; og mange opdager ikke spindemiderne, før planterne står med gule blade“ (Københavns amt, J. M. Carlsen).

Mellus (*Aleurodidae*) har været til gene i tomatkulturer, men udsætning af snyltehvepse har reduceret angrebene ganske betydeligt.

Prydplanter

Bladlus (*Aphididae*). 'Viburnum', 'Euonymus' og 'Cotoneaster' har især været angrebet, skriver E. Klubien, Nordsjælland. Det er også mange år siden, at man har set så alvorlige angreb i ligusterhække; her er der tale om arten *Myzus ligustri*. Nogle steder har planterne taget varig skade. Mariehøns og regn udryddede lusene i månedens sidste dage. „Har været slemme i klippede hække, især i bøgen; men ellers ikke noget stort problem. Selv roserne har været sparsomt besat!“ (Odense, Grethe Vembye).

Frank Hejndorf

BYGGENS STRIBESYGE
(*HELMINTHOSPORIUM GRAMINEUM*)
I DANMARK 1974-75 OG 76

I årene 1974, 1975 og 1976 er der af Statens plantepatologiske Forsøg foretaget en registrering af sribesygens udbredelse og intensitet. Ved registreringen er der udvalgt lokalområder, hvor der med enkelte undtagelser er undersøgt 100 bygmarker pr. område. Med undtagelse af ét område (Horsens-Juelsminde) er disse udvalgt uden på forhånd at have kendskab til, i hvilket omfang sribesygen fandtes i de pågældende områder. For at opnå et bedre landsdækkende kendskab til sribesygens udbredelse er der fra 1974 til 1976 inddraget et stigende antal områder i undersøgelserne. I størst muligt omfang er de samme områder blevet undersøgt hvert år, ligesom undersøgelserne i så høj grad som muligt er gennemført i de samme marker.

I hver af de undersøgte marker er der gennemgået et areal på 50-100 m². Ved svagere angreb er antallet af planter med sribesygge optalt. Ved stærkere angreb er der foretaget en skønsmæssig bedømmelse af angrebsgraden. Til justering af bedømmelsens sikkerhed er der ved forskellige angrebshiveauer udtaget prøver til optælling. Beregning af procent angreb er baseret på et total plantetal på 300 pr. m².

Fra 1975 til 1976 er der specielt for Sjællands vedkommende sket en væsentlig forøgelse af forekomsten af sribesygge såvel i det procentiske antal marker med sribesygge som i angrebsgraden i de enkelte marker.

I Jylland er der for området Horsens-Juelsminde (Hornsyld/Klakring/Barrit) sket et fald i antallet af marker med mere end 20 pct. angrebne planter fra 8 til 1 pct.

Mens der i 1974 og 1975, bortset fra Horsens-Juelsminde området, kun i få tilfælde forekom marker med mere end 1 pct. angrebne planter (se Månedsoversigt over plantesygdomme, 486, juni 1975, side 32), fandtes der i 1976 i gennemsnit 6 pct. marker med 1 pct. angrebne planter og derover (se tabel 1).

E. Nøddegaard og Knud E. Hansen

Tabel 1

Stribesyge (*Helminthosporium gramineum*) 1974-1976

Område	Pct. marker med stribesyge			Pct. marker med stribesyge i 1976 inden for angrebsgraderne			
	1974	1975	1976	< 1 pct.	1-5 pct.	5,1-20 pct.	> 20 pct.
Køgeegnen	12	19	44	34	4	1	5
Holbækegnen	19	25	38	34	4	0	0
Ringstedegnen	19	16	52	46	6	0	0
Roskilde-Ballerup	—	4	22	21	1	0	0
Nordsjælland	—	6	32	18	12	4	0
Nordfalster	—	9	6	6	0	0	0
Østfyn	—	12	29	21	6	2	0
Vestfyn	3	13	—	—	—	—	—
Als, Sønderjylland	5	15	14	9	5	0	0
Haderslev-Kolding	—	5	—	—	—	—	—
Horsens-Juelsminde	—	48	42	31	7	3	1
Randerseggen	—	—	20	17	3	0	0
Vendsyssel	—	—	19	16	3	0	0
Gennemsnit	12	16	29	23,0	4,6	0,9	0,5
Horsens-Juelsminde 1975		48		32	6	2	8

ET ANGREB AF TÆGEN
ISCHNODEMUS SABULETI
I KORN

I begyndelsen af juli modtoges gennem konsulent P. Asmussen, Karise, en havreprøve fra Strandhøjgård ved Fakse Ladeplads tæt besat med tægenymfer.

Ved besøg på lokaliteten kunne det konstateres, at angrebet bredte sig fra et strandengareal op på højereliggende agerjord, hvor tægenymferne kunne findes på havre, byg, vårhvede og vinterhvede. Talmæssigt var der flest individer på havren på grund af den store bladmasse, men især vårhveden syntes at lide under angrebet, idet der i den forekom visne partier op over marken. Ved genbesøg sidst på måneden kunne det konstateres, at disse visne partier var vokset betydeligt i omfang.

I hjemtaget materiale begyndte klækningen den 13. juli, og arten kunne nu bestemmes til *Ischnodemus sabuleti* (Fallén) fra tægefamilien *Lygaeidae* (frøtæger). Denne art er ikke tidligere fundet optrædende som skadedyr her i landet. Derimod foreligger der iagttagelser fra England og Rusland over sommerinvasioner i draphavre og tilsvarende græsser på tørre, solbeskinne marker.

Den voksne tæge er 5-6 mm lang, mørkfarvet med grålighvide halvdækvinger, meget flad og smal tilpasset til at leve i værtplanternes bladskeder. Nymferne er røde.

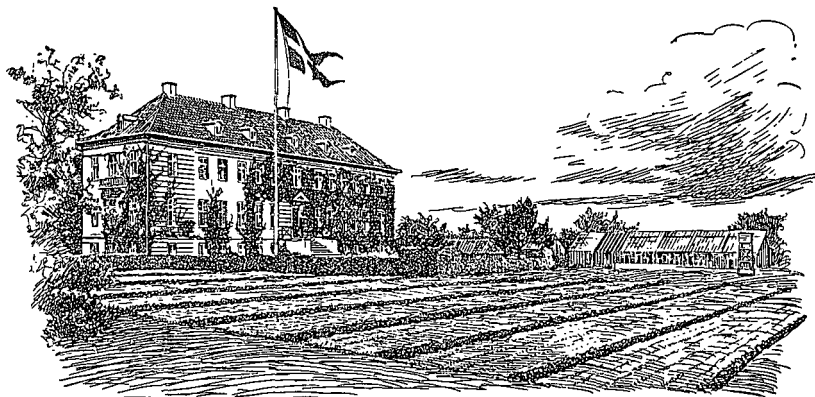
Som dens egentlige værtplanter er bl. a. nævnt tagrør (*Phragmites communis*), mosebunke (*Deschampsia caespitosa*), marehalm (*Elymus arenarius*) og hjælme (*Ammophila arenaria*). I dette tilfælde syntes den at komme fra tagrør, der var helt undertrykt over det meste af engen.

Tægerne fandtes overalt på kornplanterne: De sad som manchetter uden på bladskederne lige over et knæ; bladene kunne være dryppende fulde af dem; de kunne sidde klemte inde i hvede- og bygaksene og nede i bladskederne. Når de forstyrredes, lod de sig falde til jorden.

De angrebne planter gulnede og visnede til sidst helt. I et bælte op til en snes meter fra strandengen var skaden på vårhveden praktisk talt total.

En bekæmpelse blev forsøgt men uden held – hverken sprøjtning eller pudring med parathion i normal eller forøget dosering eller sprøjtning med lindan virkede. Tægerne var på bekæmpelsestidspunktet alle i sidste larvestadium.

Ole Wagn

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

495. August 1976

Der blev for august måned modtaget indberetninger fra 93 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 526 forespørgsler.

Vejr e t. Det lidt kølige vejr sidst i juli fortsatte den første uge af august. Derefter blev det igen varmt og tørt med temperaturer halvanden °C over normalen og praktisk taget uden nedbør.

Temperat u r e n. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 15,0 (16,6), 17,8 (16,4), 17,4 (16,0), 17,8 (15,4).

N e d b ø r e n. Den sparsomme regn faldt som spredte byger, hovedsagelig i den første uge og i de sidste dage af august.

I g n s. fik Jylland og Øerne kun 13 mm nedbør i august mod normalt 81 mm, mens Bornholm fik 31 mm (normalt 61).

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 13 (78), Viborg 6 (84), Århus 13 (80), Vejle 12 (83), Ringkøbing 8 (91), Ribe 18 (89), Sønderjylland 15 (92), Fyn 7 (76), Vestsjælland 12 (66), Frederiksborg-København-Roskilde 18 (67), Storstrømmen 24 (70), Jylland 12 (85), Øerne 15 (70) og Bornholm 31 (61).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

Tørken fortsatte i august måned og satte sit præg på afgrøderne de fleste steder i landet. I august måned faldt der kun meget ringe nedbør. Mest fik Bornholm med 31 mm mod normalt 61 mm, medens Jylland-Øerne kun fik 13 mm mod normalt 70 mm. Kornhøsten er overalt forløbet nemt og hurtigt på grund af den ringe nedbør.

Græsmarkerne har overalt lidt stærkt af tørken, og herom skriver bl. a. H. Dollerup-Nielsen, Herning: „Tørken og dens følgevirkninger er nu sidst i august værre end på samme tid i fjor. Hvor der ikke er vandet, er der ingen græs og har ikke været det længe. Hvad de nye kløvergræsudlæg angår er det nu andet eller tredje år i træk, de er mislykkedes, og de gamle græsmarker kan ikke fortsat holde“. Arne Pedersen, Fåborg, skriver: „Tørken har i den grad præget planterne, at man vanskeligt har kunnet se nogen sygdomssymptomer. Her i Fåborg-Ringeområdet er der ikke i august måned faldet så meget regn, at det har været måleligt. Næsten alt nyudlagt græs er tørret væk. Det, som benævnes græsmarker, er blot støvende løbegårde“.

Adskillige udlægsmarker har lidt ubodelig skade på grund af tørken. Ved høst af dæksæden stod mange udlægsmarker særdeles godt, men blev, da dæksæden blev fjernet, udsat for den kraftige varme og sol, at planterne i stor udstrækning gik til.

Hvedens stinkbrand (*Tilletia caries*) er også i 1976 konstateret i flere vinterhvedemarker. Angrebene er udelukkende set, hvor der er anvendt udsæd, som ikke er blevet afsvampet (P. Bruun Rasmussen, Næsby; J. Marcussen, Næstved; Aage Madsen, Rødvig; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og Frits Christensen, Rønne).

Engelhart Jensen, Mors, skriver, at der ikke er set angreb af stinkbrand i vinterhveden i år, udover at der i et forsøg med smittet udsæd er opnået merudbyttetal på op til 12-13 hkg kerne pr. ha ved brug af kvikselvfrie afsvampningsmidler.

Hvedens brunpletsyge (*Septoria nodorum*) har været uden større betydning. Angreb i plansprøjtningforsøgene på Lolland-Falster er kun set i meget ringe omfang, og kun hvor hveden har ligget ned, f. eks. i køresporerne har der været tendens til stærkere angreb.

Aksfusariose (*Fusarium spp.*) har været uden større betydning under de tørre vejforhold.

Bælgplanter

Tørken har også sat sit præg på mange lucernemarker. Harald Jensen, Asnæs, skriver således, at der kan ses tørkeskade i adskillige lucernemarker, navnlig i gruspletterne.

Bederoer

Tørken har også sat sit præg på bederoemarkerne, der adskillige steder i landet har stået og sovet.

H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver således, at roerne ved udgangen af august stadig er meget små. På de mest tørkeramte steder er roden på bederoer af samme tykkelse som en finger. Kommer der ikke snart regn, bliver der i sådanne marker ikke nok foder til kreaturerne. G. Bank Jørgensen, Give, skriver, at tørken er en alvorlig katastrofe. Adskillige både bederoemarker og kælroemarker synes ikke at ville give noget stort udbytte. Der er her tale om uvan-dede marker, hvor bederoerne er usædvanlig små. Bent Olesen, Varde, skriver, at tørken overskyggede meget andet, og er et meget stort problem, selvom det ikke er nogen sygdom.

Magnesiummangel er konstateret i en del bederoemarker landet over, men langt overvejende kun med svage angreb. Det erkendes dog fra alle sider, at tørken gør det vanskeligt at erkende magnesiummangel-symptomerne (A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk; P. Bruun Rasmussen, Næsby; H. Jensen, Asnæs, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Hjerte- og tørforrådnelse (*bormangel*). Jørgen Kristensen, Skive, skriver, at der kan ses en del hjerteforrådnelse i mange bederoemarker på Salling- og Fjendsegnen.

Virusgulsot (*Beta virus 4*) findes ved udgangen af august måned hovedsagelig kun med svage angreb. Angrebene bedømmes overalt i landet som svage og startet relativ sent (Engelhart Jensen, Mors; Poul Olsen, Hobro; H. P. Nielsen, Bjerringbro; H. Dollerup-Nielsen, Herning; J. V. Højmark, Lundgård; Vald. Johnsen, Skærbæk; P. Bruun Rasmussen, Næsby; H. Jensen, Asnæs; N. M. Nielsen, Kalundborg, og Sv. Eg, Sorø).

Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver: „Virusgulsoten findes overvejende med svage angreb. I enkelte mindre områder er dog set stærke angreb, hvor smitekilderne har været roefrømarker, og ferskenlusene her har været vanskelige at bekæmpe“. Frits Christensen, Rønne: „I en del bederoemarker optræder der nu små pletter med virusgulsotsymptomer. Angrebene må dog på nuværen-de tidspunkt betegnes som sjældne og svage“.

Bedemeldug (*Erysiphe betae*) blev i sidste halvdel af august måned set med begyndende svage angreb, som dog i enkelte bederoemarker har bredt

sig noget. Smitten, som er blevet tilført os ude fra, er i år kommet forholdsvis sent.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Tørke har også sat sit præg på kålroerne. A. Mortensen, Gram, skriver således, at de vandede roer klarer sig nogenlunde, medens de uvandede kålroer kun har et bundt visne blade tilbage.

Magnesiummangelsymptomer i kålroer er på grund af tørken meget vanskelig at erkende. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at der sikkert er nogen marker med magnesiummangelsymptomer, men at det er umuligt at afgøre, hvad der er hvad, grundet tørken. Nogen steder er kålroerne nærmest brandfarlige.

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*) synes overvejende kun at optræde med svage angreb, men også her er det vanskeligt at erkende symptomerne på grund af tørken. Poul Olsen, Hobro, skriver: „En tør juli og august plejer at udløse kålbrogangreb. Der kan findes angreb af kålbrok, men angrebene er på nuværende tidspunkt uden videre betydning“. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver: „Jeg har endnu ikke set kålbrok. Hvor man kan vande kålroerne, står disse kraftigt, medens de i uvandede marker ligger fladt hen ad jorden“.

Almindelig meldug (*Erysiphe polygoni*) er konstateret i en del kålroemarker landet over. Angrebene har mange steder været meget kraftige på de få og små blade, der har været.

I adskillige vårrapsmarker, værst dog på Øerne, er der ved skårlægningen og mejetærskningen set kraftige støvskyer af meldug, som har generet mand-skabet, og maskinerne har været helt tildækket af et tykt lag hvidt, fedtet støv. Angrebet menes ikke for at være set så kraftigt.

Kartofler

Tørken har også i kartoflerne sat sit kedelige præg. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at der i de kartoffelmarker, der ikke er blevet vandet nu, kun findes meget små kartofler. Det er navnlig galt med de sildige sorter. Enkelte kartoffelavlere synes nu at ville opgive avlen, idet de ikke mener, det kan betale sig at samle kartoflerne op, hvis der ikke snart kommer regn. Der er etableret mange vandingsanlæg inden for de sidste 2 år, og det bøder noget på skaderne, men i mange tilfælde er der ikke kapacitet nok til at klare en så ekstrem tørkesituation, som i denne sommer“.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*). Omkring den 20. august skete der en opblussen af skimmelen enkelte steder i landet.

Aage Bach, Tylstrup, skriver, at der endnu ikke der på egnen er set angreb af skimmel. Det helt store problem er tørken, som giver både små knolde og små udbytter. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver, at der stadig ikke er observeret angreb af kartoffelskimmel. Hvor der har kunnet vandes, er der blevet sprøjtet een gang mod skimmel, men der er heller ikke i sådanne marker konstateret nogen skimmel. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver ligeledes, at der ikke der på egnen er set kartoffelskimmel i august måned. Kr. Jensen, Kibæk, skriver, at der i enkelte Bintje-marker er set opblussen af kartoffelskimmel, og i mindre svær grad på industrikartoflerne omkring den 20. august. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at der nu findes skimmel næsten overalt, men at det er vanskeligt at konstatere i de forblæste og tørre kartoffeltoppe. Angrebet begyndte midt i august måned. I øjeblikket nedsprøjtes spisesorterne over det hele, og enkelte er nu klar til at begynde optagningen. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver, at der er set skimmel enkelte steder, men at der ikke er set nogen opblussen af angrebet. P. Bruun Rasmussen, Næsby, skriver: „Skimmelangrebet blev set først på måneden, men tørken visnede det meste af toppen ned“. N. M. Nielsen, Kalundborg, skriver, at der endnu ikke er set skimmel i år, og at de fleste avlere kun har sprøjtet een gang mod skimmel, medens enkelte med kartofler på den letteste sandjord ikke har foretaget nogen bekæmpelse. Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., skriver, at der blev set angreb fra midten af august måned i enkelte Bintjemarker.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Æble- og pæreskurv (*Venturia inaequalis* og *V. pirina*). Hverken i erhvervsplantager eller privathaver har disse 2 sygdomme en udbredelse, der spiller nogen rolle. Alle indberetterne nævner, at skurvangreb er betydningsløse eller slet ikke forekommer.

Æble meldug (*Podosphaera leucotricha*). Ligesom i juli måned varierer bedømmelserne for sygdommens styrke og udbredelse overordentlig meget, hvilket fremgår af de efterfølgende eksempler: „Fundet angreb på de fleste alm. sorter“ (Roskilde, G. Mayntzhusen). „Kun meget lidt i planteskolerne“ (Holbæk, Henrik Nielsen). „Meget“ (Fyn, S. Thorup). „Forekommer over hele landet – intensiteten varierer dog fra lokalitet til lokalitet“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Vinmeldug (*Uncinula necator*) har i hobbyhuse og på overdækkede terrasser ikke alene hæmmet bladenes funktion, men også bevirket, at druerne standser i vækst og derefter revner.

Filtrust (*Cronartium ribicola*) på solbærbuske og skive-svamp (*Gloeosporium ribis*) på solbær-, ribs- og stikkelsbærbuske synes ikke at optræde i planteskoler og kun spredt i privathaver.

Grønsager

Tørke har selvsagt fortsat stoppet mange grønsagers vækst. Det kan også få indflydelse på næste års kulturer, således som det skrives fra Årslev forsøgsstation: „I jordbær er der færre og svagere rankeplanter med lille og langsom roddannelse“ (K. Henriksen).

Meldug (*Erysiphe cichoracearum*) på frilandsagurker (asier) har i sommerens løb på nogle lokaliteter været ret ødelæggende. Om situationen i denne måned kan følgende citater være et gennemsnit: „Forekommer ret udbredt på friland“ (hele landet, Eyvind Thorsen.) „Der kom meget tidligt meldinger om angreb. – Kun efter kraftig vanding har mange planter rettet sig!“ (Roskilde, G. Mayntzhusen). „De sidste 14 dage, kraftig udvikling af meldug – begunstiget af det varme, tørre vejr de sidste 10 dage i august. I sortsforsøgene ses flere sorter, der er 100 pct. resistente mod meldug“ (Årslev, K. Henriksen).

For væksthuse skrives således: „Jævnt udbredt inden for den sidste måned. Har været vanskelig at bekæmpe – den flytter om på undersiden af bladene, når vi sprøjter“ (Fyn, Egon Jensen). „Angrebene har været moderate“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) i tomatfrugter er indtil nu kun rapporteret som enkelte, isolerede tilfælde.

Prydplanter

Tørke. Fra Årslev forsøgsstation påpeges, at den kunstige vanding kun kan afbøde de værste gener, men ikke på nogen måde ændre planteklimaet i længere tid. (K. Henriksen). Der er indkommet mange kommentarer over de plantearter, der er blevet mest skadet. Følgende indberetninger dækker nogenlunde over gennemsnittet: „Buske og træer klarer sig, omend de ser lidt triste ud. Staudebedene er blevet slemt medtaget i den sidste måned“ (Frederiksborg amt, C. T. L. Worm). „Det er mit indtryk, at tørken er gået mest ud over de planter, der har stået 2-3 år på voksepladsen. Man får det indtryk, at rodudviklingen ikke har kunnet følge med toppens udvikling. Hvad der er plantet i sæsonen 1975-76, har klaret sig så godt, at man må undres over det“ (Østsjælland-

land, Philip Helt). „Planter af mange forskellige slags er her på egnen direkte gået ud på grund af tørken på udsatte steder, bl. a. birk, bøg, syren, diverse stedsegrønne og rhododendron“ (Odense, Grethe Vembye). „Midtjyske tjørnehegn har set „døde“ ud den sidste måned. Der visner en del birk i det midtjyske“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Stor tørkeskade på flere planter, registreret bl. a. på Acer, Berberis og Spiraea“ (Hornum, P. E. Brander). „Mange stauder og prydbuske er totalt nedvisnede; stærkt nålefald er iagttaget på bl. a. *Picea glauca*, *P. abies* og *P. omorica*“ (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke).

Ildsoet (*Erwinia amylovora*). Fra inspektioner (FSH) i planteskoler er der udtaget mange prøver af *Cotoneaster* med visne blomsterklaser og skud. Sygdommen er konstateret først og fremmest i *C. salicifolius floccosus* og *C. watereri* 'Brændkjær', – i mindre udstrækning i *C. watereri pendulus*. Det er flere gange iagttaget, blandt andet i haveanlæg, at *C. dielsianus* og *C. horizontalis* står helt friske, selv om grene er vokset ind i syge buske af andre arter.

Det er næppe muligt længere at tale om, hvilke geografiske lokaliteter, der er smittet med ildsoet, for den synes nu at forekomme overalt i landet.

Hekseringe i græsplæner har hovedsagelig vist sig som eftervirkninger fra sidste år; nydannelser kan ikke registreres, fordi hovedparten af græs er vissent som følge af tørken.

Rosenrust (*Phragmidium mucronatum*) synes kun at optræde i enkelte distrikter på særlig modtagelige sorter (sydlige Sønderjylland, M. Surlykke og Hornum, O. Nymark Larsen).

Rosen-stråleplet (*Diplocarpon rosae*) bedømmes til at være ikke særlig udbredt, omend en enkelt indberetter har konstateret et par kraftige angreb.

Mogens H. Dahl

Skadedyr på landbrugsplanter

Bælgplanter

Kløversnudebiller (*Apion spp.*) har sammen med tørken været medvirkende til at holde adskillige kløverudlægsmarker stærkt tilbage. Erik Fredenslund, Kolind, skriver således, at tørken har skadet kløverudlæggene alvorligt, og hvor kløveren har overlevet tørken, er den samtidig ofte stærkt angrebet af kløversnudebiller.

Bladrandbiller (*Sitona spp.*) har ligeledes været stærkt medvirkende til at holde de, på grund af tørken, svage kløverudlægsmarker tilbage. Bent Olesen, Varde, skriver: „I mange nyudlæg har tørken bevirket, at der endnu kun findes halv kløverbestand. Bladrandbillerne har i adskillige marker taget sig af resten og en del landmænd har sprøjtet for at redde, hvad reddes kunne“.

Bederoer

Bedelusen (*Aphis fabae*) har kun optrådt med ret sparsomme angreb i august måned bl. a. takket være de mange mariehøns, der har ryddet godt op i bladlusene (Engelhart Jensen, Mors; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Arne Anthonsen, Give; Vald. Johnsen, Skærbæk; R. Munch-Andersen, Odense, og H. Jensen, Asnæs).

Ferskenlusen (*Myzus persicae*) har ligeledes kun optrådt med sparsomme angreb, som de fleste steder i landet betegnes som svage. De usædvanlig store sværme af mariehøns har også været medvirkende til at holde ferskenlusen i ave.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*) er i de fleste egne af landet kun set med ret svage angreb. Aage Bach, Tylstrup, skriver imidlertid fra Vendsyssel: „Der var ret stærke angreb af bedefluens larver sidst i juli og først i august, men det fik alligevel ikke nogen væsentlig betydning og da slet ikke nu, hvor tørken næsten helt har nedvisnet roerne, så der ikke bliver nogen roeavl af betydning hos os i år“.

Knoporme (*Scotia segetum*). I adskillige bederoemarker landet over findes der gnav efter knoporme i den øverste del af bederoelegemet. I enkelte svagt udviklede bederoemarker har der været så stærkt et angreb, at larverne har kunnet bortæde næsten halvdelen af roelegemet og toppen. I adskillige marker kan man se jorden skrabt væk fra roerne af fasaner, som har efterstræbt larverne.

Gamauglen (*Phytometra gamma*). Vald. Johnsen, Skærbæk, omtaler angreb af gamauglens larver i enkelte bederoemarker på egnen.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållusen (*Brevicoryne brassicae*) har trods det tørre varme vejr kun optrådt med spredte, svage angreb (H. P. Nielsen, Bjerringbro; Vald. Johnsen, Skærbæk, og Frits Christensen, Rønne).

Kålbladhvepsen (*Athalia spinarum*) er kun observeret med spredte, svage angreb enkelte steder i landet (Jørgen Kristensen, Skive; Søren Nørnlund, Aulum; Kr. Jensen, Kibæk; G. Bank Jørgensen, Give; Aage Sonne, Nørre-Nebel; H. Borup Kristiansen, Årup; Arne Pedersen, Fåborg; K. Melander, Rudkøbing, og Svend Eg, Sorø).

Kålmøllet (*Plutella maculipennis*) har hovedsagelig kun optrådt med svage, ubetydelige angreb.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) synes kun at have optrådt med svagere angreb rundt omkring i landet. S. Andreassen, Lemvig, skriver, at der kan findes lettere angreb i mange marker og haver med kålroer og kål, men i forhold til tørken er angrebene ikke noget problem. S. Nørnlund, Aulum, skriver, at den store kålsommerfugls larver var fremme først i juli, men at dens fjender må have ødelagt dem, idet de forsvandt uden, at der blev foretaget væsentlig bekæmpelse. J. J. Jakobsen, Grindsted: „Kålsommerfuglen flyver i øjeblikket overalt, men der er kun få kålroemarkers tilbage, så skaden bliver nok minimal. Grønkål og lignende kålarter er allerede ribbet“.

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*). Svage angreb er set i mange af de tørkeramte kålroemarkers. A. Mortensen, Gram, skriver, at der trods tørken er angreb både på bladene og i hjertet af kålroerne, samt at der også findes en del halsråd. J. Marcussen, Næstved, skriver, at det er almindeligt at kunne finde krusesygebefængte kålroer i de få kålroemarkers, der er tilbage.

Kålfluer (*Hylemya brassicae* og *H. floralis*). Angrebene betegnes på nuværende tidspunkt, som ret moderate, men hvor omfattende angrebet vil blive kan endnu ikke afgøres, idet tørken har sløret meget (J. J. Jakobsen, Grindsted og Vald. Johnsen, Skærbæk).

H. Jensen, Asnæs, skriver, at der har været en del ret stærke angreb i 1976 i kålmarkerne.

Kartofler

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). I første uge af august blev der fundet coloradobiller i en have på Broagerland i Sønderjylland. I ugen fra den 9.-15. august fandtes der ligeledes coloradobiller i en have ved Broager, samt sommerbiller i en have på Als. I samme tidsrum fandtes der biller, larver og pupper i en have nær Åbenrå. I ugen fra den 23.-29. august blev

der fundet sommerbiller på 9 lokaliteter, hvoraf 1 blev fundet i en roemark med en enkelt række kartofler til husbehov. De øvrige 7 fund blev gjort i haver, medens 1 fund blev gjort på en vej.

Knoporme (Scotia segetum) har optrådt med ret kraftige til stærke angreb i kartoflerne. Angrebene bedømmes dog i mange tilfælde at være kraftigere og mere ødelæggende i både bederoe- og kålroemarken. Poul Olsen, Hobro, skriver således, at der i kartofler, der er kunstvandet, ikke kan ses angreb nu, medens der i uvandede kartoffelarealer kun findes moderate angreb. Tage Andersen, Skanderborg, skriver, at der findes angreb af knoporme som aldrig før i adskillige afgrøder, men at specialafgrøderne, som er passet med sprøjtning, knapt er så stærkt angrebet som f. eks. kålroerne. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at angrebene i kartoflerne endnu ikke ser så slemme ud som i roemarkerne, måske fordi der er en del, som har fulgt opfordringen og blandet parathion i samtidig med skimmelsprøjtningen. Kr. Jensen, Kibæk, skriver, at det specielt er på de uvandede og mest tørkeramte arealer, der findes de stærkeste angreb. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at det vrirler med knopormelarver i kartoffelmarkerne, og at man flere steder fremskynder optagningen af kartoflerne. Jens V. Højmark, Lundgård, skriver: „På Lundgård forsøgsstation har vi i forbindelse med skimmelbekæmpelsen sprøjtet med parathion i kartoflerne den 1. og 16. juli. Virkningen ser ud til at være 100 pct. Uden sprøjtning må det formodes, at angrebene havde været betydelige“. C. Poulsen, Åbenrå, skriver, at knoporme har været meget udbredt i både kartofler og bederoer. Alle andre skadedyr synes at være gået til på grund af tørken. A. Winther, Sønderborg, skriver: „I kartofler har angrebene været så stærke, både hos avlere og i private haver, at tidligere optagning har været nødvendig for at undgå yderligere ødelæggelse“. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at angrebene synes at være værre end nogen sinde, og værst synes det at være gået ud over sorter som Asparges og Octavia, hvor op til 50 pct. angreb ikke er ualmindeligt. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at knoporme kan findes i de fleste kartoffelmarker, men at angrebene indtil nu ikke har forårsaget skader af betydning på knoldene“.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer

Bladlus (*Aphididae*). I månedens begyndelse forekom angreb af en vis styrke, men senere mindske problemet stærkt, hovedsagelig på grund af naturens egen biologiske bekæmpelse, som det f. eks. nævnes i efterfølgende citater: „Stadigvæk lidt bladlus på skudspidserne – men uden større betydning“

(Københavns amt, J. M. Carlsen). „Angrebet var temmelig meget varieret. De fleste steder var det værst i sure kirsebær, og nogle steder var det også ret stærkt i blommer. I månedens første halvdel gik der svamp i lusene, og så var angrebet hurtigt forbi“ (Østsjælland, Philip Helt). „Ikke siden mariehønsenes tid“ (Odense, Grethe Vembye). „Dem har mariehønsene ædt“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Forsvandt som dug for solen, da mariehønsene invaderede“ (Århus, J. Storm Pedersen).

Blodlusen (*Eriosoma lanigerum*) nævnes som betydningsløs i plantager og privathaver.

Æblevikleren (*Laspeyresia pomonella*). Angrebene betegnes gennemgående som kraftigere end sædvanligt, og på enkelte lokaliteter endda som voldsomme. Vi bringer et par citater: „Resultat af stærke angreb viser sig nu“ (Frederiksborg amt, C. T. L. Worm). „Store angreb – mange frugter er faldet de sidste dage“ (Roskilde, G. Mayntzhusen). „Unge usprøjtede træer kan være totalskadede“ (Odense, Grethe Vembye). „Ret udbredt“ (Fyn, S. Thorup). „Synes at optræde i begrænset omfang sidst på måneden“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*) har optrådt med vekslende styrke og undertiden som kun svage angreb, hvilket ses af følgende kommentarer: „Angrebene meget varierende“ (Roskilde, G. Mayntzhusen). „Har ikke været af større betydning – modsat hvad man skulle tro – når det har været så varmt og tørt“ (Københavns amt, J. M. Carlsen). „Jeg har i privathaver ikke set nær så kraftige angreb som i et sprøjtningforsøg, hvor træerne i nogle parceller ikke længere behandles“ (Odense, Grethe Vembye). „Masser af brune træer“ (Fyn, S. Thorup). „Træer, der har stået gunstigt for mideangreb, kan nu ses på lang afstand, men i almindelighed er der ikke meget“ (sydlig Sønderjylland, M. Surlykke).

Grønsager

Glimmerbøssen (*Meligethes aeneus*) i blomkål har forvoldt stor skade. Billerne har – antagelig af mangel på andre fødeemner – invaderet blomkålsmarker, hvor de har gnavet i hovederne; ofte har de siddet beskyttet af bladene, der dækker hovedets rand. Bekæmpelsessprøjtninger har været umulige at gennemføre, fordi der ikke var tid til udløbet af behandlingsfristen.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae*, *P. rapae*). Larveskaden bedømmes meget forskelligt fra „betydningsløs“ og til „alvorlige angreb“.

Knoporme (*Scotia spp.*). Fra alle sider fremhæves, at det er mange år siden knopormene har ødelagt så mange kulturer som i år. Bekæmpelsen har

været særdeles vanskelig; æglægningsperioden har været meget langstrakt, og efter at larverne er gået i jorden, har sprøjtninger været nytteløse. Udstrøning af giftklid med fenitrothion har givet bedst effekt undtagen i de kulturer, som f. eks. kartofler, hvor larverne foretrækker at blive i knoldene og ikke søge til jordoverfladen om natten. Vi aftrykker nogle indberetninger: „Angreb i mange kulturer, bl. a. kartoffel, rødbede, løg, porre og gulerod. Værst i køkkenhaver, der er mangelfuldt vandede“ (København, Torben Knudsen). „Angrebene meget stærke i f. eks. porre og rødbede. Mærkeligt nok er skaden ikke så stor i spiseløg, som man skulle forvente efter antallet af larver. Selv i brakjord, siden foråret, findes de. I jordbær gnaves rødderne af de nye rankeplanter – undertiden også rodstokken. Efter 3 sprøjtninger med azinphosmethyl i juni-juli er larvebestanden slet ikke reduceret tilstrækkeligt“ (Årslev, K. Henriksen). „Har set de hårdeste angreb i rodfrugter, porrer, salat og unge blomkål“ (Jylland og Fyn, Torben Huus-Bruun). „Navnlig ødelæggende i gulerod, porre, spiseløg og selleri“ (Århus, J. Storm Pedersen). „Der „vælter“ mange porrer – også i erhvervsavl“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Har været det største skadedyrsproblem i august, ikke alene rodfrugterne men ærter, porrer m. v. har måttet holde for“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Porremøl (*Acrolepia assectella*). Som så ofte før er dette skadedyr helt ødelæggende på nogle arealer, men nærmest en sjældenhed på andre.

Ugler (*Noctuidae*) i tomatfrugter har fået følgende kommentar: „Hist og her er „tomat-ugler“ dukket op sidst på sommeren, efter at vi ikke har set dem i mange år“ (Fyn, Egon Jensen).

Gulerødsfluen (*Psila rosae*). I månedens løb er der kun rapporteret et mindre antal tilfælde af larveskade.

Prydplanter

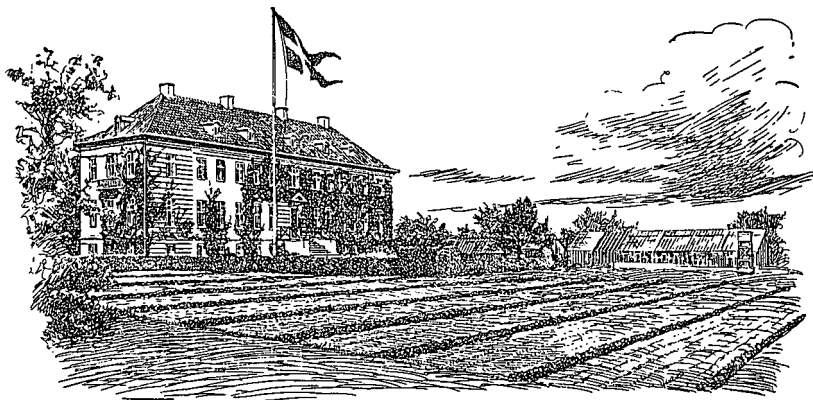
Bladlus (*Aphididae*). Ligesom for frugtræernes vedkommende, har prydplanterne ikke været særlig meget hjemsoget af bladlus; mariehønsene har deres store andel heri.

Spiralgallelusen (*Pemphigus spirothecae*) på poppel har frembragt store mængder galler på bladstilkene, hvilket medfører et for tidligt bladfald, som dog næppe forårsager stor svækkelse af træerne.

Nåletræ-spindemiden (*Oligonychus ununguis*) er noteret hovedsagelig på *Picea*-arter, men de fleste indberetninger taler om relativt svage angreb på trods af det tørre, varme vejr.

Mogens H. Dahl

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FØRSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

496. September 1976

Der blev for september måned modtaget indberetninger fra 85 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 375 forespørgsler.

Vejret. Med august ophørte det meget varme og tørre sommervejr og afløstes af mere normale tilstande.

I september lå temperaturen omkring eller lige under normalen, og der faldt en del tiltrængt regn, mest midt i måneden.

Temperaturen. De enkelte ugers middeltemperatur blev med normalen i ( ): 13,6 (14,6), 13,3 (13,8), 12,6 (12,9), 11,6 (12,0), 10,9 (10,9).

Nedbøren. Ribe, Sønderjylland og Bornholms amter fik nedbør af næsten normalt omfang, mens de øvrige amter fik omkring halvdelen af normal nedbør for september.

I gennemsnit fik Jylland og Øerne 44 mm mod normalt 72 mm nedbør.

Fordeelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 51 (73), Viborg 43 (77), Århus 33 (69), Vejle 41 (78), Ringkøbing 43 (87), Ribe 71 (87), Sønderjylland 64 (78), Fyn 34 (58), Vestsjælland 28 (58), Fredensborg-København-Roskilde 33 (63), Storstrømmen 32, (59), Jylland 49 (78), Øerne 32 (59) og Bornholm 62 (63).

Sygdomme på landbrugsplanter

Bælgplanter

Meldug (*Erysiphe polygoni*) har kunnet findes med ret kraftige angreb på de svage kløverplanter, både af rød- og hvidkløver. Carl Nielsen, Højer, skriver, at meldugangrebet har været temmelig udbredt i udlægsmarkerne, medens der intet har været af betydning i 1. og 2. års markerne. Chr. Christensen, Holbæk, omtaler kraftige angreb på de små, spæde kløverplanter.

Bederoer

Magnesiummangel bedømmes trods de tørre vejrforhold som ret svage overalt i landet. Fra Lolland-Falster skriver Kaj N. Eriksen, at det dér på egnen er ret almindeligt at se magnesiummangel-symptomer i bederoerne, men at der ikke har været iagttaget de meget kraftige angreb.

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel). Hjerteforrådnelse er konstateret med ret udbredte og til tider ret kraftige angreb især i Jylland. Hvor der ikke er søget for tilførsel af bor med gødningen, er der meget kraftige angreb, men angreb kan også ses, hvor der er tilført bor (Poul Olsen, Hobro; Knud Jessen, Skive; Jørgen Kristensen, Skive; J. J. Søndergaard, Silkeborg; J. J. Jakobsen, Grindsted; A. Mortensen, Gram; Erik Christensen, Løgumkloster; P. Bruun Rasmussen, Næsby, og Aage Mølgaard, Slagelse).

Virusgulsot (*Beta virus 4*) findes de fleste steder i landet, hovedsagelig kun med svage angreb, der er startet relativt sent. Fra flere sider omtales angrebene som de svageste igennem en meget lang årrække (Poul Olsen, Hobro; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Poul E. Andersen, Horsens; Arne Anthonsen, Give; J. J. Jakobsen, Grindsted; P. Bruun Rasmussen, Næsby; H. Jensen, Asnæs; Aage Mølgaard, Slagelse; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og Frits Christensen, Rønne).

Bedemeldug (*Erysiphe betae*) har i september måned optrådt med ret udbredte angreb, som til tider betegnes som stærke (Jørgen Kristensen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; Poul Olsen, Hobro; P. Bruun Rasmussen, Næsby; H. Jensen, Asnæs; Chr. Christensen, Holbæk; E. Holm Hansen, Tystofte; Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl., og Frits Christensen, Rønne).

Bederust (*Uromyces betae*) er hovedsagelig kun set med svagere angreb rundt omkring i landet. I de fleste bederoemarker kan der dog findes pletvis svage angreb, men i langt mindre omfang end bedemelduggen.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Magnesiummangel-symptomerne bedømmes i kålroemarkerne som uden større betydning og er kun enkelte steder i landet set med svage angreb.

Kålroemosaik (*Brassica virus 1*) bedømmes som uden større betydning og er kun enkelte steder i landet set med yderst svage angreb.

Meldug (*Erysiphe polygoni*) har været særdeles udbredt i kålroemarkerne. Navnlig efter at nedbøren satte ind, bredte angrebene sig ret voldsomt på den nye top (P. Pedersen, Terndrup; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Poul Olsen, Hobro; S. Nørlund, Aulum; J. J. Jakobsen, Grindsted, og Chr. Christensen, Holbæk).

Kartofler

Vådforrådnelse (bakteriose) har været uden større betydning under de tørre vejrforhold.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) findes meget udbredt og med noget kraftigere angreb end normalt, takket være de tørre vækstforhold. Fra flere sider omtales angreb som ret kraftige i uvandede kartofler, medens angrebene i de vandede marker er meget ringere, men dog stærkere end sædvanlig. Alt i alt synes angrebene at svinge meget fra egn til egn.

Aage Bach, Tylstrup, skriver således, at det kun er i enkelte partier i markerne, hvor det er helt slemt med skurven, ellers er der generelt kun tale om svage angreb, men alligevel gennemgående mere skurv end normalt. H. P. Nielsen, Bjerringbro, skriver, at hvor kartoflerne kunne vandes, er knoldene gennemgående pæne. S. Nørlund, Aulum, skriver, at én ulykke sjældent kommer alene, og at tørken og skurven følges ad, og at der i år findes masser af skurv på kartoflerne. Per Svenstrup, Brande, skriver, at kartoffelskurven er noget værre end almindeligt, og selv vandede kartofler synes at have noget mere skurv i år end normalt. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver, at kartoffelskurven tilsyneladende er værre end tidligere år, og at det specielt er de vandede arealer, der er stærkest angrebet, medens der på uvandede arealer kan findes fuldstændig blanke kartofler, men her er udbyttet til gengæld kun 20 til 40 hkg pr. ha. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at kartoffelskurv angrebene svinger meget. Hvor der er vandet, er skurven uden betydning, medens den ellers findes ret udbredt. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at kartoffelskurv flere steder optræder med stærke angreb på uvandede kartoffelarealer, medens angrebene ikke volder større problemer hos avlere, der har anvendt vandingsanlæggene.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) er indtil videre kun set med yderst svage, ubetydelige angreb. Harald Jensen, Asnæs, skriver, at der

endnu ikke er iagttaget skimmelangreb i de sildige kartoffelsorter. Sorten Palma har endnu 90 pct. grønne stængler og blade, medens Octavia også her i slutningen af september måned har 60 pct.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) synes fortrinsvis at have optrådt med ret moderate angreb landet over. Aage Bach, Tylstrup, skriver således, at angrebene godt nok endnu ikke er talt op, men at det skønsmæssigt ser ud til at være almindelig svage angreb som i de foregående år. J. J. Jakobsen, Grindsted, omtaler lidt mindre angreb end i de tidligere år, medens P. Bruun Rasmussen, Næsby og Harald Jensen, Asnæs, omtaler almindelige angreb, som synes at være ret udbredte. Sidstnævnte omtaler, at angrebene synes at være kraftigst i Asparges- og Bintjekartoflerne.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer og frugtbuske

Priksyge har været ret stærkt udbredt, især på træer med få frugter og mange kraftige skud, skriver Carl Hansen, Sønderborg, og han fortsætter: „Senere priksyge synes ikke at ville udvikle sig som i fjor. Der var høj temperatur under celledelingens begyndelse, og det giver mange celler, således at æblerne er fastere opbygget med deraf følgende stort vægtfylde“.

Æble- og pæreskurv (*Venturia inaequalis* og *V. pirina*). Indberetterne er i det store og hele enige om, at disse sygdomme er af ringe udbredelse og betydning. Dog oplyser G. Mayntzhusen, Roskilde amt, at skurven er set på 'Golden Delicious' og M. Surlykke, sydlige Sønderjylland, skriver: „I september har skurven taget fart på igen, og frugterne på de modtagelige sorter er stærkt plettede“. „Forekommer, men kun ved dårlig sprøjtning“ (Sønderborg, Carl Hansen).

Gul monilia (*Monilia fructigena*) på æble, pære og blommeses en del. „Meget udbredt. Den begyndte, så snart vi fik kølige nætter med rigelig dugdannelse, således at allerede de tidlige blomster sad i store, rådne klumper, især på sorterne Czar og Victoria, der havde overdreven frugtbarhed“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke).

Filtrust (*Cronartium ribicola*) på solbær har været af mindre betydning de fleste steder, dog har enkelte lokaliteter i Østjylland været plaget, skriver Eyvind Thorsen. Endvidere skrives: „Et enkelt kraftigt angreb er set i en mindre planteskole. Et voldsomt angreb er også set på ungplanter af *Pinus strobus* – solbær kunne ikke findes inden for de nærmeste 100 meter“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „I privathaverne, hvor næsten alle har solbær, har der kun været få angreb“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen). „Ret udbredt“ (Fyn, S. Thorup). „Forekommer nu også mange steder, hvor man ikke tidligere har kendt til den“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Intet angreb“ (Horum forsøgsstation, G. Buck). „Fundet pletvis, især på 'Wellington' og da navnlig på moderplanter“ (Nordjylland, J. Fich).

Skivesvam (*Gloeosporium ribis*). „Uden betydning i planteskolerne i år“ (Sjælland, Lolland-Falster, Henrik Nielsen). „Kun spredte angreb“ (Gerda Mayntzhusen). „Meget stærke angreb, hvor der ikke har været sprøjtet“ (Fyn, S. Thorup). „Almindelig udbredt, især i de vestlige egne af mit distrikt“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Intet set“ (Horum forsøgsstation, G. Buck). „Har ikke optrådt særlig voldsomt, hvad ikke kan undre under de klimatiske forhold, der har været i denne egn af landet“ (Nordjylland, J. Fich).

Stikkelsbærdræber (*Sphaerotheca mors-uvae*) har været udbredt og i let til middelsvær grad.

Grønsager

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) på tomat. Bortset fra et par enkelte indberetninger om angreb, har denne sygdom været af helt underordnet betydning, trods adskillige regnbyger og manglende sprøjtning.

Fløjlsplet (*Cladosporium fulvum*) i tomat er ikke iagttaget, hverken i haver eller erhverv.

Prydplanter

Tørke. Mens svampesygdommene er holdt i ave eller helt udeblevet på grund af det ekstremt tørre klima, er tørkeskaderne blevet af meget stort omfang. „Store skader på de stedsegrønne bladplanter; flere større partier er gået ud“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „*Pinus Griffithii* er mest medtaget af diverse *Pinus*-arter. *Picea abies* står mange steder som nøgne ris. *Picea pungens* har mærkværdigvis flere steder givet sig til at skyde nye skud, men kønne bliver de aldrig. Rhododendron er mange steder et ynkeligt syn“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen). „Der er en del planter på hævede stensætninger o. lign. steder, der er totalt gået ud, men mange andre har rettet sig kolossalt den sidste tid“ (Odense, Grethe Vembye). „I mange haver blev sommerblomsterne ikke til noget. De oprindelige græsser i plænerne er på uvandede sandjorder totalt døde. Det begynder nu også at vise sig, at en del af de stedsegrønne træer går ud“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Mest fremtrædende på *Berberis spp.* og *Stephanandra incisa* 'Crispa'. Der er også set meget kraftige tørkeskader på prikledede planter, navnlig på lidt sværere jorder“ (Nordjylland, J. Fich).

Rosenstråleplet (*Diplocarpon rosae*). Det er – på baggrund af det tørre vejr over den lange periode – overraskende, at sygdommen har fået så stor betydning, som tilfældet er. Vi citerer: „Kun svage angreb er set i planteskolerne – ofte på sorten Peace, som synes at blive mere og mere modtagelig i årenes løb!“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Kun få roser har undgået angrebet. Mange steder har de været syge hele sæsonen“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen). „Der er nogen stråleplet, men sygdommen er kommet ret sent“ (Odense, Grethe Vembye). „Ikke angreb af nogen betydning“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Der er mindre end normalt“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Kraftige angreb har bevirket, at mange sorter har mistet bladene“ (Hornum forsøgsstation, O. Nymark Larsen). „Var ret tidligt fremme på flere sorter; synes dog ikke at have bredt sig katastrofalt“ (Nordjylland, J. Fich).

Rosenmeldug (*Spaerotheca pannosa*). „Efter en fredelig sommer har melduggen taget godt fat i løbet af måneden på de modtagelige sorter“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke).

Rosenrust (*Phragmidium mucronatum*). „Angreb kun set på 2-årige planter (pottede eller udplantede) i planteskolerne. I *Rosa laxa* d. 1/11 (ny-okulerede stammer) er set et middelkraftigt angreb“ (Sjælland, Henrik Nielsen). „Det er galt i mange sorter og mere end vanligt“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Meget kraftige angreb. Mindre modtagelige sorter viser også spredte angreb“ (Hornum forsøgsstation, O. Nymark Larsen). „Synes ret udbredt i flere sorter nu sidst på sæsonen“ (Nordjylland, J. Fich).

Rust i poppel og pil (*Melampsora spp.*). „Begrænset udbredelse; dog set større angreb i Vestsjællands amt“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Uden betydning i salgsplanter i planteskolerne. Derimod mange angreb i stykker med moderplanter, hvorfra der skæres træagtige pil- og poppelstiklinger“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

Frank Hejndorf

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Løvsnudebiller (*Phyllobius piri*) har på de lettere jorder i Jylland skadet en del græsmarker, men omfanget af skaderne bedømmes som betydelig mindre end sidste år, hvor angrebene var kraftige i flere jyske egne med intensiv græsproduktion.

Fritflu en (*Oscinella frit*) har optrådt med ret udbredte angreb, navnlig i jyske græsmarker. Angrebene har været kraftigst i græsmarker, hvor der er taget slæt midt i juni måned, men det er vanskeligt at afgøre, om det er fritflu er eller tørke, der er skyld i den dårlige genvækst.

Knoporme (*Scotia segetum*) har i flere majsmarker bl. a. overgnavet støtterødderne, så planterne væltede.

Bælgplanter

Kløversnudebiller (*Apion spp.*) har optrådt med ret kraftige angreb i de svage kløverudlægsmarker. Jørgen Kristensen, Skive, omtaler således ret stærke angreb på de i forvejen for små planter. A. Mortensen, Gram, skriver, at der på de få kløverplanter, der er tilbage efter sommerens tørke, nu kun står ribberne tilbage. N. O. Larsen, Frederikssund, omtaler ligeledes stærke angreb i de svage kløverudlægsmarker, og at bekæmpelse har været nødvendig adskillige steder. Frits Christensen, Rønne, skriver, at kløversnudebiller har kunnet findes i så godt som alle udlæg med rødkløverfrø først i september måned.

Bladrandbiller (*Sitona spp.*) har optrådt med udbredte og ofte meget stærke angreb i de yderst svage kløverudlægsmarker (Poul Olsen, Hobro; Knud Jessen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Poul E. Andersen, Horsens; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Kr. Jensen, Kibæk; Per Svenstrup, Brande; G. Bank Jørgensen, Give; Bent Olesen, Varde; Mogens Jakobsen, Odense; Helge Rasmussen, Nyborg; Svend Eg, Sorø; Aage Mølgaard, Slagelse; E. Holm Hansen, Tystofte, og Frits Christensen, Rønne).

Bederoer

Røenematoden (*Heterodera schachtii*) er kun konstateret på arealer med stærk bederoedyrkning enkelte steder i landet. Svend Eg, Sorø, skriver herom, at der kan findes enkelte svage angreb i de marker, hvor der dyrkes sukkerroer hvert 3. år.

Knoporme (Scotia segetum) har optrådt med udbredte og navnlig på de letteste jorder med særdeles stærke angreb, der sammen med tørken bevirker, at udbyttet bliver særdeles ringe.

Martin Christensen, Sindal: „Mange roer er så stærkt begnavet hele vejen rundt i jordoverfladen, at de brækker over, når de trækkes op, hvorfor roeoptagerne nok vil efterlade adskillige halve roer i jorden“. Kaj Pedersen, Flauenskjold, omtaler ligeledes meget kraftige angreb i så godt som alle bederoemarkerne. I en enkelt meget kraftigt angrebet bederoemark blev der ved én enkelt bederoeplante fundet 56 larver. Også fra Tylstrup skriver Aage Bach om stærke angreb i bederoerne, og at man kan finde larver ved næsten hver roe, men at det er vanskeligt at bedømme knopormenes andel i de meget lave udbytter. Poul Fl. Petersen, Års: „Der er særdeles stærke og udbredte angreb med knoporme i bederoemarkerne. Dette gælder især, hvor tørken har været værst, og hvor roerne er små, er de næsten blevet gnavet over i jordoverfladen, og store dele af roelegemet ædt“. Poul Olsen, Hobro, skriver ligeledes om meget kraftige angreb i rodfrugtafgrøderne, og det værste, der er set i mange år. Særlig slemt er det i bederoemarkerne, hvor det ofte er sådan, at landmanden, der trækker en roe op, kun får den øverste del med, idet roen er blevet så beskadiget af knopormegnavet, at den nederste del bliver siddende i jorden. Knud Jessen, Skive, skriver ligeledes om meget kraftige angreb på alle jordtyper, men at betydningen er størst på sandjorderne, hvor roerne tillige står dårligt på grund af tørken. O. Th. Nielsen, Viborg; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Chr. O. Bach, Ans, og J. J. Søndergaard, Silkeborg, omtaler ligeledes usædvanlig kraftige angreb af knoporme i bederoemarkerne, og angrebet bedømmes også her som mest ødelæggende på de letteste jorder, hvor bederoerne tillige er mindst.

Erik Fredenslund, Kolind; Poul E. Andersen, Horsens; Svend Frederiksen, Horsens; Søren Nørlund, Aulum; L. Hangaard Nielsen, Videbæk; Kr. Jensen, Kibæk; Per Svenstrup, Brande; Arne Anthonsen, Give, og G. Bank Jørgensen, Give, omtaler ligeledes meget stærke angreb i adskillige bederoemarker. J. J. Jakobsen, Grindsted, skriver også om meget kraftige angreb, specielt i ikke vandede bederoer, hvor flere marker er blevet til dels helt ødelagt. Vandingen har tilsyneladende nedsat angrebet. I det sydlige Jylland omtaler J. Chr. Madsen, Bramming og A. Mortensen, Gram, ligeledes meget kraftige angreb, navnlig i de bederoemarker, der er stærkest medtaget af tørken.

P. Bruun Rasmussen, Næsby og Helge Rasmussen, Nyborg, omtaler fra Fynsområdet ondartede angreb i adskillige bederoemarker, og også her omtales angrebene som kraftigst på de mest tørkeramte bederoer.

Harald Jensen, Asnæs; Chr. Christensen, Holbæk; Aage Mølgaard, Slagelse; Svend Eg, Sorø; E. Holm Hansen, Tystofte, og N. O. Larsen, Frederikssund, omtaler ligeledes kraftige angreb på bederoerne, som dog bedømmes som noget svagere end i Jylland. Fra Lolland-Falster, skriver Kaj. N. Eriksen, at der

kan ses en del gnav på sukkerroerne, og at angrebet nok er stærkere end de foregående år, uden at det dog må betegnes som ødelæggende.

Bedeuglen (*Dicestra trifolii*) og kåluglen (*Mamestra brassicae*) har i de fleste bederoemarker kun optrådt med yderst svage angreb i modsætning til 1975.

Bedefluen (*Pegomya hyoscyami*) har i Vendsyssel optrådt med ret kraftige angreb i nogle bederoemarker. Martin Christensen, Sindal og Kaj Pedersen, Flauenskjold, omtaler kraftige angreb i adskillige bederoemarker sidst i september måned. Angrebet er set i den nye, friske top, som er vokset frem efter regnen i første halvdel af september måned.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Kållusen (*Brevicoryne brassicae*) har været uden større betydning og er kun set med yderst svage angreb i enkelte kålroemarker. I 1975 var der særdeles kraftige angreb over det meste af landet i september måned, medens der i dette efterår kun findes angreb uden betydning enkelte steder. K. Henriksen, Årlev, skriver således: „Der har i modsætning til de foregående år praktisk taget ikke været kållusangreb i kålafgrøderne. Mon mariehønsene m. fl. har taget sig af de første kållus og dermed næsten forhindret en yderligere opformering?“.

Kålsommerfugle (*Pieris brassicae* og *P. rapae*) har i begyndelsen af september måned optrådt i en del bederoemarker, men fortrinsvis med svage angreb. Angrebene har i løbet af september måned været stærkt aftagende og bedømmes nu som stort set betydningsløse (Jørgen Kristensen, Skive; O. Th. Nielsen, Viborg; K. Henriksen, Årlev; P. Bruun Rasmussen, Næsby, og Frits Christensen, Rønne).

Krusesygegalmyggen (*Contarinia nasturtii*) bedømmes de fleste steder i landet som svage og uden større betydning. Angrebene bedømmes af langt svagere karakter end sidste år.

Kålfluer (*Hylemya brassicae* og *H. floralis*). Angrebene af kålfluelarver i kålroemarkerne bedømmes som ret moderate og uden de helt voldsomme angreb.

Kartofler

Coloradobillen (*Leptinotarsa decemlineata*). I september måned er der ikke konstateret angreb af coloradobiller i Danmark.

Knoporme (*Scotia segetum*) har også i kartoflerne optrådt med kraftige angreb. Angrebene bedømmes i kartofler som meget vekslende, men gen-

nemgående af lidt svagere karakter end for bederoernes vedkommende. Aage Bach, Tylstrup, skriver således, at der kan findes stærke angreb i kartoflerne, stammende pletvis fra marken. Det ser ud til, at angrebene er værst i sorter, hvor knoldene ligger nær jordoverfladen, og hvor enkelte endog stikker frem. Poul Fl. Petersen, Års, omtaler ligeledes meget stærke og udbredte angreb af knoporme i adskillige kartoffelmarker. Søren Nørlund, Aulum, skriver, at knopormene har været meget udbredt i alle, ikke vandede kartoffelmarker, men at angrebene dog også her synes at være værst i bederoerne. N. O. Larsen, Frederikssund, skriver, at der findes meget stærke angreb i adskillige kartoffelmarker, og at de gentagne sprøjtninger med parathion, azinphos-methyl eller andre midler har virket for dårligt. Angrebene synes at være værst i sorterne Asparges og Octavia. Angrebene kan i disse sorter ofte ligge på 20-30 pct. angrebne knolde, hvor Bintje lige ved siden af kun har 5-10 pct. angreb.

Gulerødder

Knoporme (*Scotia segetum*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at der på Lammefjorden er set meget stor skade på gulerødderne.

Gulerodsfluen (*Psila rosae*). Harald Jensen, Asnæs, skriver, at der i år kun synes at forekomme mindre angreb af gulerodsfluen.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer

Æblevikleren (*Laspeyresia pomonella*). Indberetterne melder om ret alvorlige angreb. „Forekommer flere steder udbredt“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Mange store angreb dog mest kun i de tidlige sorter James Grieve og Guldborg“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen). „Vikleren har taget sin del af høsten i privathaverne“ (Odense, Grethe Vembye). „Meget store angreb“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „Fra usprøjtede træer er det ikke let at finde et æble uden viklerbesøg“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). Derimod meddeler S. Thorup, Fyn, at insektet er af ringe betydning.

Frugttræspindemiden (*Panonychus ulmi*) er uden tvivl det mest alvorlige skadedyr i frugttræer for september måned. Vi citerer: „Ret udbredt“ (Fyn, S. Thorup). „Der har sommeren igennem været spredte angreb af mider, som har haft gode udviklingsmuligheder i varmen og tørken“ (Blangstedgård, Jørgen Jensen). „Der er stadig liv i miderne“ (Sønderborg, Carl Hansen). „Jo, det er meget slemt“ (Østjylland, Olav Povlsgaard). „Espaliertræer er det gået værst ud over, ellers er angrebene moderate“ (hele landet, Eyvind Thorsen).

Grønsager

Knoporme (*Scotia spp.*) har været kolossalt fremherskende, og skaden er stor – ikke mindst fordi angrebene begyndte tidligere end sædvanligt. „Det synes især at være gået ud over rødbeder og gulerødder. På flere lokaliteter er udbyttet nedsat med over 50 pct. Knoporme i salat har også været et problem“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Største angreb i gulerødder og dernæst rødbeder og kartofler“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen). „Rødbeder: angrebsbilledet uændret i forhold til august måned. Optagning viste almindeligt udbredte, overfladiske gnaw på de fleste rødder, der dog alligevel er brugbare. Sprøjtet 3 gange med Gusathion 50 i juni-juli samt hyppige vandinger i perioden juli-september har nok begrænset, men ikke fuldstændig bekæmpet angrebet“ (Årsløv, K. Henriksen). „Det ser næsten ud, som om det er porrerne, fremfor de andre urter, der har måttet holde for“ (Odense, Grethe Vembye). „Der er flere knopormegnav end normalt“ (sydl. Sønderjylland, M. Surlykke). „De er alvorlige i rødbeder og gulerødder, hvor store skader ses“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Jordbærmiden (*Tarsonemus pallidus*). „Har været udbredt overalt i landet“ (hele landet, Eyvind Thorsen). „Nye planter synes at klare sig fint“ (Roskilde amt, Gerda Mayntzhusen).

Prydplanter

K n o p o r m e (*Scotia spp.*) „Mange angreb i unge kulturer – selv træagtige i forstplanteskolerne, hvor man kan se væltede planter halvt gennemgnavet ved jordoverfladen“ (Sjælland, Henrik Nielsen).

T h r i p s (*Thrips spp.*) har været til gene for chrysanthemum i væksthushus, skriver Ib Stenberg Pedersen, Midtjylland.

S p i n d e m i d e r (*Tetranychidae*). „Som sædvanlig mange angreb på planteskolekulturer under glas. – De fleste er nok væksthushusmider, som dør, når kulturerne flyttes udendørs fra formeringshusene“ (Sjælland, Lolland-Falster, Henrik Nielsen). „De mange alvorlige angreb fra den varme sommer er nu ved at være slået ned“ (Midtjylland, Ib Stenberg Pedersen). „De fleste *Picea conica* har haft en snert, ofte også hvid- og sitkagran“ (Nordjylland, J. Fich). „De er vist næsten i alt i år. *Picea glauca conica* ser slem ud alle steder nu“ (Østjylland, Olav Povlsgaard).

Frank Hejndorf

CENTROSPORA ACERINA PÅ LAGREDE GULERØDDER

Arne Jensen

I kølehuse på Lammefjorden blev i foråret 1973 fundet gulerødder med et sort, kulagtigt råd, der ved første øjekast mindede meget om gulerodens sortråd (*Stemphylium radicinum*).

Mikroskopi afslørede, at der i det kulagtige væv var store mængder af sort hvilemycelium, karakteristisk for *Centrospora acerina* (Hartig) Newhall. Efter isolation og rendyrkning af svampen på K.D.A. blev i kulturen fundet de for denne svampeslægt karakteristiske konidier.

Det er første gang *C. acerina* er konstateret som lagersvamp på gulerødder i Danmark.

Tidligere er svampen beskrevet af Neergaard (1943) som årsag til en blad-plettsygdom på *Viola tricolor*, og Neergaard (1952) har endvidere beskrevet alvorlige angreb af *C. acerina* på rødder af *Primula malachoides*.

Svampens værtsregister er stort, men det er navnlig som lagersvamp på selleri og gulerod den er blevet kendt og frygtet. I Norge har Arsvoll (1969) arbejdet med svampen og fundet, at den på kimplanter forårsager rodbrand, og den kan være årsag til visning af blade. I kølelagre er angreb fundet meget skadevoldende, og da svampens minimumstemperatur for vækst ligger på $\div 3^{\circ}$ C kan køling til 0° ikke helt afværge angreb.

I lagringsforsøg både i Norge og Danmark er angreb især fundet ved høj fugtighed, og foring af kasser med plastic har virket fremmende på angrebet af *Centrospora*.

Angrebene har i de seneste år tiltaget betydeligt i styrke og omfang.

Sygdomsbilledet

På lagrede rødder fremkommer efter nogen tids lagring mørke pletter, især ved rodhalsen og rodspidsen. Vævet i pletterne bliver efterhånden helt sort og kulagtigt sprødt, men fugtigt som en svamp.

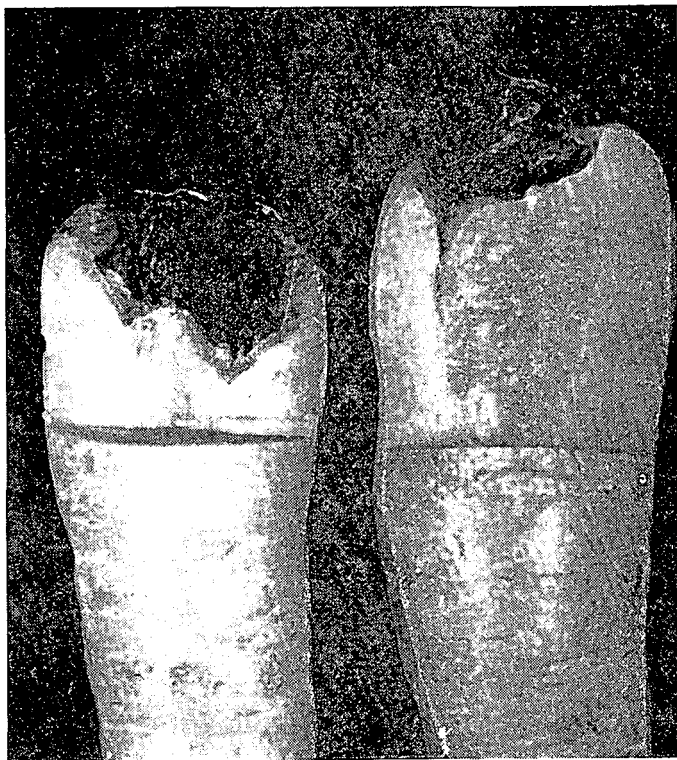

Fig. 1. *Centrospora*-sortråd

Den øverste del af gulerødderne er gennemskåret og viser, at mørkfarvning trænger dybest i marven.

Marven i gulerødderne er særlig angribelig, og ofte vil sygdomsbilledet være som vist på fig. 1.

Typisk for angreb af *Centrospora* er også, at skillelinien mellem sygt og sundt væv ofte er skarpt brunligt markeret.

Angrebsbilledet kan som nævnt meget let forveksles med gulerodens sortråd (*Stemphylium radicinum*), men der forekommer ikke det for denne svamp karakteristiske kulsorte tætte luftmycelium. *Centrospora acerina* danner tilsyneladende ikke konidier på lagrede gulerødder, og spredning af svampen på lageret må derfor foregå ved kontaktsmitte.

Bekæmpelse

Et sædskifte med 3-4 år mellem gulerødder må anses for nødvendig, da smitte fra jorden må anses for vigtigst. Spredning i de enkelte marker med konidier fra angreb på blade kan formodentlig være af betydning. Udvidede undersøgelser over sygdommen og dens bekæmpelse må indbefatte mulig hindring og spredning via topangreb.

Dansk navn

I engelsksproget litteratur kaldes sygdommen *licorice-rot*, hvilket på dansk ville være *lakridsråd*; dette navn er ikke særlig heldigt. Det foreslås derfor, at sygdommen kaldes *Centrospora-sortrød*, indtil evt. bedre dansk navn findes.

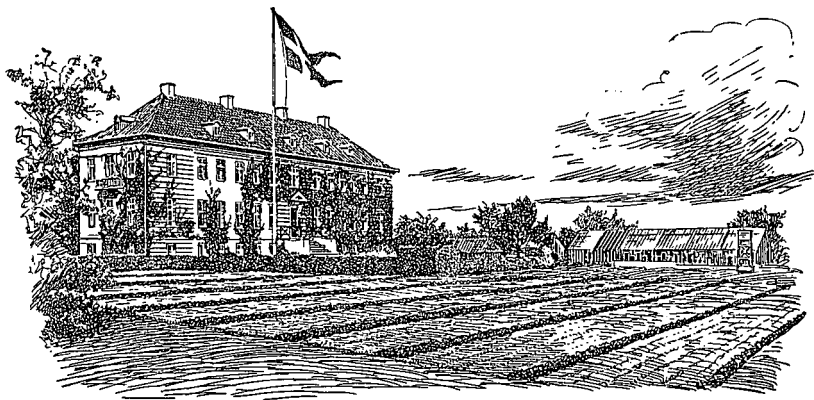
Litteratur

Neergaard, P. (1943): Nye eller upåagtede Prydplantesygdomme i Danmark. Gartner-Tidende 59 (8): 95-98.

Neergaard, P. (1952): *Centrospora* root rot of *Primula malachoides*, a serious soilborne disease in Denmark. Plant and Soil IV (2): 128-140.

Arsvoll, K. (1969): Pathogens on carrots in Norway. Meldinger fra Norges Landbrugshøgskole 48: 22-26.

STATENS PLANTEPATOLOGISKE FORSØG

Månedsoversigt over plantesygdomme

497. Oktober 1976

Der blev for oktober måned modtaget indberetninger fra 87 medarbejdere; endvidere blev der besvaret 170 forespørgsler.

Vejret i oktober var navnlig i første halvdel af måneden rig på nedbør i landets vestligste egne. Vejret var for det meste meget diset og fugtigt med temperaturer nær normalen og med kun 30 solskinstimer i gennemsnit mod normalt 98.

Temperaturen for de enkelte uger blev følgende, hvor normaltemperaturen står i ( ): 10,9 (10,9), 11,6 (9,8), 9,5 (8,8), 8,6 (7,9), 5,5 (7,0). I ugen fra den 25. oktober til 1. november faldt den første nattefrost.

Nedbøren faldt rigeligt i Jylland, medens Øerne stort set kun fik nedbør af normalt omfang. Bornholm fik kun lidt over halv nedbørmængde.

Fordelingen i de enkelte amtskommuner blev med normalen i ( ): Nordjylland 125 (71), Viborg 137 (77), Århus 90 (66), Vejle 100 (75), Ringkøbing 123 (88), Ribe 122 (84), Sønderjylland 101 (75), Jylland i alt 115 (76), Fyn 48 (58), Vestsjælland 62 (52), Frederiksborg-København-Roskilde 70 (54), Storstrømmen 53 (56), Øerne i alt 57 (55) og Bornholm 38 (63).

Sygdomme på landbrugsplanter

Korn og græs

T ø r k e. Jørgen Kristensen, Skive og Jens Kirkegaard, Brædstrup, skriver, at den meget tørre sommerperiode har taget hårdt på mange græsmarker. De vedvarende græsmarker er særlig hårdt medtagne, og hovedbestanden af græs er nu en-årig rapgræs. Den meget hårde belægning af græsarealerne sommeren igennem har medført dødbidning af græsserne med efterfølgende nedvisning og for lille rodnet. Disse græsmarker har ikke kunnet nå at etablere sig her i efteråret, hvorfor også de mere eller mindre kortvarige græsmarker har taget så alvorlig skade, at der kun vil blive tale om beskeden græsproduktion i det kommende år.

M e l d u g (*Erysiphe graminis*) er konstateret med meget kraftige angreb på bygspildkornsplanterne, som der har været mange af i dette efterår.

Meldug er ligeledes konstateret på de lokaliteter, hvor der forsøgmæssigt er sået vinterbyg. Angrebet er kraftigst på det tidligst såede, hvilket i forsøgene vil sige, det der er sået den 2. og 15/9 (R. Munch-Andersen, Odense og Carl Nielsen, Højer). E. Hejlesen, Store-Jyndevad, skriver, at der findes et ret kraftigt angreb af meldug i vinterbygssorterne Dura, Dunja, Mirra, Sonja og Fimbul II, medens angrebet er svagt i sorten Banding. Forsøget er i øvrigt sprøjtet med Calixin den 20. oktober.

Byggens bladpletsyge (*Helminthosporium teres*). Carl Nielsen, Højer, skriver, at der i vinterbygparcellerne findes pletvis kraftigt angreb af bladpletsyge.

Spiringsfusariose (*Fusarium spp.*) bedømmes som uden større betydning i de fremspirede vintersædmarker.

Bælgplanter

Kløverens knoldebægersvamp (*Sclerotinia trifoliorum*) er i de svage udlægsmarker kun set med yderst svage angreb.

Bederoer

Hjerte- og tørforrådnelse (bormangel) har været særdeles udbredt og ofte med meget kraftige angreb. De meget tørre vejrforhold i løbet af sommeren har udløst bormangel på mange ejendomme, navnlig på de lettere jorder, men også på de noget sværere lerjorder er der set angreb af bormangel. Knud Jessen, Skive og Jørgen Kristensen, Skive, skriver begge, at bormangel har været meget udbredt, og med de stærkeste angreb, der er

set i de sidste mange år. Bormangel kan ses selv i marker, hvor der er tilført bor med gødningen. J. J. Søndergaard, Silkeborg, skriver, at tørforrådnelsen i bederoerne i år synes at være mere udbredt end i de nærmest foregående, hvilket vel skyldes for en stor del den tørre sommer, men nok også at flere landmænd er sløjet af med brugen af borholdige gødninger til roemarkerne. J. Kirkegaard, Brædstrup, skriver: „Aldrig tidligere har bormangelen været så udpræget som i år. Borindholdet i PK-gødninger, med de normalt anvendte mængder på ca. 400 kg pr. ha, har i år ikke helt kunnet afhjælpe bormangelen, men også tidspunktet for bortilførslen synes at have været afgørende, således at der med den tidlige udbringning i foråret ikke er opnået en så god virkning, som ved den senere udbringning, f.eks. med natriumkalkammonsalpeter“. Fra Fyn skriver P. Bruun Rasmussen, Næsby; Arne Pedersen, Fåborg, og J. E. Paulsen, Fåborg, om pletvis ret kraftige angreb af bormangel. Også fra Sjælland omtales udbredte angreb, der til tider må betegnes som ret kraftige. H. Bertelsen, Nykøbing Sj., skriver således, at der på den lidt tørre jord, formentlig også med høje reaktionstal, pletvis findes meget kraftige angreb af tørforrådnelse, som givet er blevet så kraftige på grund af tørken. Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver, at der er bemærket tørforrådnelse med enkelte stærke angreb, men at der findes mange svage angreb rundt omkring i området. Stanley Jørgensen, Høng, skriver, at der specielt på den løsere jord i området findes meget kraftige angreb i sukkerroerne.

Virusgulsot (*Beta virus 4*) bedømmes for 1976 som meget svag og overvejende med moderate angreb, som overalt er startet relativt sent. Også fra indberetningerne omtales kun yderst svage angreb. Fra Bornholm skriver Frits Christensen, at de almindelig, svagt udbredte virusgulsotangreb er koncentreret til Syd- og Østbornholm.

Ved kortlægning af virusgulsotangrebets udbredelse i september-oktober måned blev der for landet som helhed kun fundet en angrebsprocent på 20. Virusgulsotangrebets forløb og udbredelse i 1976 er omtalt nærmere på side 99.

Bederust (*Uromyces betae*) har for landet som helhed været uden betydning, og angreb er hovedsagelig kun set i de sydlige landsdele. Fra Tystofte skriver P. Pedersen således, at ca. 20 pct. af planterne er angrebet af bederust, og at der dér på egnen er set marker, som ligeledes er meget stærkt angrebet.

På Lolland-Falster kan der findes angreb i mange bederoemarkere, men kun med pletvis svage angreb.

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

Marmorering (bormangel) i kålroer bedømmes som ret udbredt, men dog fortrinsvis med svage angreb. Vald. Johnsen, Skærbæk, skriver,

at marmorering af kålroerne ses ret almindeligt i år, og det ser ud som om, der ikke er nogen forskel på, om der er gødet med borholdige gødninger eller ej.

Kålbrok (*Plasmodiophora brassicae*) synes kun at optræde med få og overvejende svage angreb.

Kartofler

Indvendige rustpletter (rattle-virus) har været uden større betydning og har hovedsagelig kun optrådt med svage, ubetydelige angreb.

Kartoffelbrok (*Synchytrium endobioticum*). Statens Plantetilsyn har i 1976 fået meddelelse om 3 fund af kartoffelbrok. Fundene blev gjort i haver ved Sennels, Thisted, Blomborg, Lemvig og i Store-Elmue ved Fakse.

Kartoffelskurv (*Streptomyces scabies*) har i de tørre vejrforhold været ret udbredt, og til tider med ret kraftige angreb, også i de sildige sorter.

Kartoffelskimmel (*Phytophthora infestans*) har under de meget tørre vejrforhold været uden større betydning. Tørforrådnelse har også i de sildige sorter været uden større betydning. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at tørforrådnelse i knoldene hos de sildige sorter kan ses, men i så ringe udstrækning, så det må betegnes som uden større betydning.

Rodfiltsvamp (*Corticium solani*) bedømmes som ret udbredt, men fortrinsvis med yderst svage angreb.

Ole Bagger

Sygdomme på havebrugsplanter

Frugttræer, grønsager og pryddplanter

Med beklagelse må vi afstå fra at skrive disse afsnit for denne måned. De modtagne konsulent-indberetninger var desværre så fåtallige, at de ikke kunne danne grundlag for en forsvarlig vurdering af situationen i landets distrikter – selv ikke suppleret med de forespørgsler institutionen har modtaget.

Mogens H. Dahl

Skadedyr på landbrugsplanter

Korn og græs

Aksløberen (*Zabrus tenebrioides*). Aksløberens larve har på Syd-sjælland ødelagt en 4 ha stor rajgræsudlægsmark. I sommeren 76 var der vinterhvede i marken, og hvede og rajgræs har vekslet skiftevis de sidste 10 år. J. Marcussen, Næstved, skriver, at der blev ødelagt 4 ha rajgræsudlæg af aksløberens larve, medens 1 ha, som gik over i moselignende jord, gik helt fri for angreb.

Gåsebillen (*Phyllopertha horticola*). Kaj Pedersen, Flauenskjold, skriver, at der er set meget kraftige angreb af gåsebillens larver i enkelte græsplæner på egnen.

Løvsnudebillen (*Phyllobius piri*) synes at have optrådt ret udbredt i adskillige græsmarker, hovedsagelig i Jylland. På Fyn er der imidlertid også set et par enkelte stærke angreb i et par rødsvingelmarker (P. Færing og R. Munch-Andersen, Odense).

Frøgræsuglen (*Luperina testacea*). I en afgræsningsmark på Midt-fyn blev der set et ret kraftigt angreb af frøgræsuglens larve (R. R. Olesen, Hårby).

Fritfluén (*Oscinella frit*). Fritfluens larver har optrådt med ret kraftige angreb i adskillige græsmarker, hovedsagelig i Jylland (K. Jessen, Skive; H. Dollerup-Nielsen, Herning, og A. Futtrup, Vejle).

Angreb i vinterhvedemarkerne, sået efter græs, synes at forekomme almindelig udbredt, men fortrinsvis med svage angreb. Enkelte steder i landet findes der ret kraftige angreb i vinterhveden (Karl Sørensen, Kolding; P. Christoffer-sen, Kolding, og Kaj N. Eriksen, Nykøbing Fl.).

Bederoer

Knoporme (*Scotia segetum*) har optrådt med ret udbredte angreb i adskillige bederoemarker, men dog kun af størst økonomisk betydning på de lettere jorder, hvor roerne på grund af tørken er blevet for små (Aage Bach, Tylstrup; K. Jessen, Skive; Jørgen Kristensen, Skive; H. P. Nielsen, Bjerringbro; Jørgen Nielsen, Knebel; J. J. Søndergaard, Silkeborg; Tage Andersen, Skanderborg; Jens Kirkegaard, Brædstrup; S. Andreassen, Lemvig; S. Nørlund, Aulum; H. Dollerup-Nielsen, Herning; Kr. Jensen, Kibæk; A. Futtrup, Vejle; A. Mortensen, Gram; Vald. Johnsen, Skærbæk; Bent Olesen, Varde; Carl Nielsen, Højer; Kr. Brødsgaard, Ejby; R. Munch-Andersen, Odense; P. Bruun Rasmussen, Næsby; H. Bertelsen, Nykøbing Sj.; Carlo Frederiksen, Holbæk;

Aage Mølgaard, Slagelse; E. Holm Hansen, Tystofte; J. Marcussen, Næstved, og Aage Madsen, Store-Heddinge).

Kålroer, raps o. a. korsblomstrede

K r u s e s y g e g a l m y g g e n (*Contarinia nasturtii*) har i kålroemarkerne hovedsagelig kun optrådt med svage, ubetydelige angreb.

K å l f l u e r (*Hylemya brassicae* og *H. floralis*). Angrebene i kålroemarkerne bedømmes som ret udbredte, men overvejende som svage og ubetydelige.

Kartofler

K n o p o r m e (*Scotia segetum*) har også i kartoflerne optrådt med udbredte og til tider ret stærke angreb. H. Dollerup-Nielsen, Herning, skriver, at der er set angreb af knoporme i kartoffelmarkerne og navnlig i de tidlige sorter, men der er ikke set eller hørt om de helt ødelæggende angreb. Bent Olesen, Varde, skriver, at nogle spisekartoffelpartier helt har måttet kasseres på grund af meget stærke angreb af knoporme. Fra Odsherred, skriver H. Bertelsen, Nykøbing Sj.: „I kartofler synes skaden af knoporme, trods et antageligt antal, at være ret begrænset. Angrebet synes at være lige så kraftigt både i bederoer og kålroer.“ Carlo Frederiksen, Holbæk, skriver, at der findes ret kraftige angreb, specielt i Aspargeskartofler.

Gulerødder

K n o p o r m e (*Scotia segetum*) har også i gulerødder optrådt med ret kraftige angreb, som bl. a. på Lammefjorden af konsulent H. Jensen, Asnæs, omtales som almindelige til helt ødelæggende angreb.

G u l e r o d s f l u e n (*Psila rosae*) bedømmes i det store og hele som uden større betydning. I haverne bedømmes angrebene som kraftigst, men alligevel som forholdsvis svage.

Ole Bagger

Skadedyr på havebrugsplanter

Frugttræer, grønsager og prydplanter

Se under sygdomme på havebrugsplanter.

Mogens H. Dahl

Varslingstjenesten og kortlægning af virusgulsot 1976

Siden 1973 har der ikke været foretaget en kortlægning af virusgulsot-angrebet, som det har været tilfældet i årene forud, lige siden 1954. I dette efterår er der igen set på en del bederoemarker landet over, først og fremmest for at se, om der er sket ændringer i smitemønstret samt for at få et grundlag for prognosen 1977. Kortlægningen af virusgulsoten har altså været indstillet i 1974 og 75, medens varslingstjenesten har kørt uændret både i 1974, 75 og 76.

Antallet af roekuler blev, på baggrund af spørgeskemaer, udsendt til planteavlskonsulenterne og Statens forsøgsstationer, opgjort til 8.000 pr. 15. maj og ca. 1.400 pr. 1. juni 1976. Der blev i foråret tillige undersøgt spiringsprøver fra i alt 209 bederoekuler, og der blev fundet ferskenlus i 68 af prøverne svarende til 33 pct. Antallet af bederoekuler med ferskenlus blev på grundlag af ovenstående tal beregnet til ca. 2.500 pr. 15. maj og ca. 450 pr. 1. juni, et meget lavt tal, hvorfor der ikke kunne forventes tidlige og stærke angreb af ferskenlusen.

Der blev i foråret 1976 undersøgt 103 benvedlokaliteter, fortrinsvis på Øerne, og der blev fundet æg eller bedelus på 31 buske eller på 30 pct. af de undersøgte buske. Det var ret mange buske med bedelus, og prognosen lød da også på, at der i 1976 kunne blive tale om tidlige angreb af bedelusen.

De første bedelus og ferskenlus blev fundet ved Roskilde den 2. juni. Ferskenlusen optrådte sommeren igennem hovedsagelig kun med moderate angreb, som ikke gav anledning til udsendelse af varsling.

Bedelusen optrådte fra sidst i juni med ret kraftige angreb, som tiltog og holdt sig til midten af juli måned, hvor store sværme af mariehøns overtog bekæmpelsesarbejdet.

De første symptomer på virusgulsot blev set i midten af juli måned, bl.a. på Mors og ved Holbæk på Sjælland. Angrebene forblev overalt i landet svage og startede relativt sent, som det også vil fremgå af undersøgelsen af bederoemarkerne i september-oktober måned, og hvor angrebets fordeling fremgår af ovennævnte oversigt:

6 pct. marker med			0 pct. angrebne planter		
21	”	”	”	0-5	”
20	”	”	”	5-10	”
18	”	”	”	10-20	”
12	”	”	”	20-30	”
7	”	”	”	30-40	”
6	”	”	”	40-50	”
4	”	”	”	50-60	”
2	”	”	”	60-70	”
2	”	”	”	70-80	”
1	”	”	”	80-90	”
1	”	”	”	90-100	”

I gennemsnit for hele landet fandtes ca. 20 pct. af bederoeplanterne angrebet af virusgulsot.

De kraftigste angreb fandtes på Århus-, Odder- og Vejle-kanten. På Sjælland-Lolland-Falster og Møn fandtes gennemgående kun svage angreb, som det fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Virusgulsot (*Beta virus 4*) september-oktober 1976.

Område	Antal under-søgte marker	Pct. gulsot-frie marker	Pct. marker angrebet af virusgulsot inden for angrebsgraderne:				i alt
			indtil 20 pct.	20-50 pct.	50-80 pct.	80-100 pct.	
Sjælland	334	13	77	8	1	1	87
Lolland	243	5	71	18	4	2	95
Falster	97	7	80	13	0	0	93
Møn	58	31	69	0	0	0	69
Fyn m. øer	212	1	54	38	6	1	99
Sønderjylland	48	2	65	21	8	4	98
Østjylland	102	0	21	37	24	18	100
Vestjylland	183	0	45	42	11	2	100
Djursland	62	0	66	26	8	0	100
Himmerland-Salling-							
Mors	222	1	39	39	17	4	99
Vendsyssel	64	6	72	20	2	0	94
Hele landet 1976	1625	6	60	25	7	2	94
Hele landet 1973	2961	0	19	41	26	14	100
Hele landet 1972	2913	1	42	37	16	4	99
Hele landet 1971	2726	3	34	31	18	14	97
Hele landet 1970	2398	5	41	25	14	15	95
Hele landet 1969	2541	10	44	26	13	7	90
Hele landet 1968	2889	6	58	14	10	12	94
Hele landet 1967	2524	1	22	51	21	5	99
Hele landet 1966	2559	1	58	25	10	6	99
Hele landet 1965	2162	0	0	2	12	86	100

Virusgulsotangrebet var i 1976 meget svagt med overvejende moderate angreb, som overalt startede relativt sent. I 1976 var det tørken, der blev det alt dominerende problem.

Ole Bagger

STIKORDSREGISTER

for månedsoversigt over plantesygdomme nr. 491 - 497.

1976

	Side		Side
<i>Acrolepia assectella</i>	76	Bladlus, grønsager	58
<i>Adelgidae</i>	43	Bladlus, korn og græs ..	21, 39, 53
<i>Agriolimax spp.</i>	23	Bladlus, prydplanter	12, 26,
<i>Agriotes spp.</i>	8, 21, 23, 40		43, 61, 76
Agurk, tiltrækning	6	Bladpletsyge, korn og græs ..	15, 94
Aksfusariose	66	Bladrandbiller	72, 84
Aksløberen	97	Bladribbesnudebillen	57
<i>Aleurodidae</i>	26, 61	Bladrullesyge	49
<i>Anthonomus rubi</i>	43	Bladtæger	39
<i>Aphididae</i>	11, 25, 26, 42, 43,	<i>Blaniulus guttulatus</i>	22
	59, 61, 74, 76	<i>Blitophaga opaca</i>	22, 40
<i>Aphis fabae</i> , bederoe	39, 56, 72, 99	Blodlusen	42, 59, 75
<i>Apion spp.</i>	72, 84	Blommebladhevpsen	42
<i>Ascochyta pisi</i>	33	Bormangel, bederoe	67, 78, 94
<i>Athalia spinarum</i>	73	Bormangel, kålroe	95
<i>Atomaria linearis</i>	22	<i>Botrytis cinerea</i> , jordbær	35
Augustasyge, tulipan	7, 20	<i>Botrytis cinerea</i> , tomat	36
		<i>Botrytis narcissicola</i>	19
Bakteriose, kartoffel	79	<i>Brassica virus 1</i>	79
<i>Barley yellow dwarf</i>	30, 46	<i>Brevicoryne brassicae</i> ...	56, 73, 86
Basalrød, tulipan	19	Byggens bladpletsyge	15, 94
Bedefluen	23, 40, 72, 86	Byggens skoldpletsyge	15, 47
Bedelusen, bederoe .	39, 56, 72, 99	Byggens sribesygge ..	15, 32, 47, 62
Bedemeldug	67, 78	Bygrust	32, 47
Bederust	78, 95		
Bedeskimmel	16, 33	<i>Calocoris norvegicus</i>	39
Bedeuglen	86	<i>Caviariella aegopodii</i>	58
<i>Beta virus 4</i>	16, 49, 67, 78,	<i>Centrospora acerina</i>	90
	95, 99	<i>Centrospora-sortråd</i>	92
<i>Bibio hortulanus</i>	8, 21	<i>Cercosporaella herpotrichoides</i>	4, 46
Bladlus, frugttræer og frugt-		<i>Cervus elaphus</i>	55
buske	11, 25, 42, 59, 74		

	Side		Side
<i>Ceutorrhynchus assimilis</i>	24, 40, 57	Fremspiring, kartoffel	17, 33
<i>Ceutorrhynchus quadridens</i>	57	Fritfluen	9, 22, 39, 84, 97
<i>Cladosporium fulvum</i>	82	Frostmålere	25
<i>Cneorhinus plagiatus</i>	23	Frostskade, bederoe	16
<i>Cnephasia</i> spp.	40	Frostskade, korn og græs	3, 14
<i>Coccinellidae</i>	55	Frostskade, valmuer	17
Coloradobillen	24, 41, 58, 73, 86	Frugttræspindemiden	11, 25, 42, 60, 75, 88
<i>Columbia palumbus</i>	10	Frøgræsuglen	97
<i>Contarinia nasturtii</i>	41, 57, 73, 86, 98	Frøtæger	55, 64
<i>Contarinia pyrivora</i>	42	<i>Fusarium nivale</i>	4
<i>Corticium solani</i>	34, 50, 80, 96	<i>Fusarium</i> spp., korn	66, 94
<i>Corvus frugilegus</i>	9, 10, 41	<i>Gaeumannomyces graminis</i>	46
<i>Corynebacterium oortii</i> , tulipan	7, 19	Galmider	44
<i>Cronartium ribicola</i>	70, 81	Gammauglen	72
<i>Dasyneura brassicae</i>	24, 41, 57	Gengroning, kartofler	33
<i>Dicestra trifolii</i>	86	Glimmerbøssen	23, 40, 75
<i>Dilophus febrilis</i>	21	<i>Gloeosporium</i> , æble	6
<i>Diplocarpon rosae</i>	36, 52, 71, 82	<i>Gloeosporium ribis</i>	70, 81
<i>Ditylenchus dipsaci</i>	8, 26, 44	Goldfodsyge	46
<i>Encarsia formosa</i>	11	Græsbladlusen	39
<i>Eriophyes ribis</i>	11	Græshårmyggen	21
<i>Eriophyidae</i>	44	Grå monilia, frugttræer	18, 35
<i>Eriosoma lanigerum</i>	42, 59, 75	Gråskimmel, jordbær	35
<i>Erwinia amylovora</i>	71	Gråskimmel, narcis	19
<i>Erysiphe betae</i>	67, 78	Gråskimmel, tomat	36
<i>Erysiphe cichoracearum</i>	70	Gulerod, opbevaring	90
<i>Erysiphe graminis</i> 4, 15, 30, 46, 94	94	Gulerodens sortråd	90
<i>Erysiphe polygoni</i> , bælgplanter	78	Gulerodsfluen	58, 76, 87, 98
<i>Erysiphe polygoni</i> , korsblomstrede	68, 79	Gul monilia, frugttræer	81
Ferskenlusen	39, 56, 72, 99	Gulrust	4, 15, 32, 47
Filtrust, solbær	70, 81	Gulspidsyge, korn	30
Fløjlsplet, tomat	82	Gåsebillen	8, 97
Forgiftning, korn og græs	14	Halsråd, kålroe	73
Forårssvidning, prydplanter	7	<i>Haplodiplosis equestris</i>	39, 55
Fosformangel, korn	14	Havetægen	58
		Havrebladlusen	21, 37, 53
		Havrenematoden	21, 37, 53
		Havrerødsot	30, 46

	Side		Side
Hekseringe	71	Kartoffelskimmel, tomat ...	70, 82
<i>Helminthosporium gramineum</i> ..		Kartoffelskurv	79, 96
15, 32, 47, 62		Kartofflens kraterråd	6
<i>Helminthosporium teres</i>	15, 94	Kemikalieskade, bederoe	16
<i>Heterodera avenae</i>	21, 37, 53	Kløversnudebiller	72, 84
<i>Heterodera schachtii</i>	39, 84	Knoldbægersvamp, kløverens .	4, 94
Hindbærnsnudebiller	43	Knoporme ..	56, 57, 58, 60, 72,
Hjerte- og tørforrådnelse,		74, 75, 84, 85, 86,	
bederoe	67, 78, 94	87, 88, 89, 97, 98	
Holdbarhed, spiseløg	6	Knopviklere	25
Holdbarhed, æble	6	Knækkefodsyge	4, 46
<i>Hoplocampa minuta</i>	42	Kobbermangel, korn	30
Hvedebrunrust	47	Kornbladbiller	39, 55
Hvedemyg, den orangegule	55	Kornbladlusen	21, 39
Hvedens brunpletsyge	66	Kornthripsen	37, 53
Hvedens stinkbrand	66	Kransskimmel, bælplanter .	33, 49
Hvid chrysanthemumrust	7	Krondyr	55
<i>Hydroecia micacea</i>	40	Krusesygegalmyggen ..	41, 57,
<i>Hylemya antiqua</i>	43	73, 86, 98	
<i>Hylemya brassicae</i>	41, 43,	Kuldeskade, bederoe	16
57, 60, 73, 86, 98		Kuldeskade, frugttræer og	
<i>Hylemya floralis</i>	73, 86, 98	frugtbu	18
<i>Hylemya spp.</i>	25	Kuldeskade, korn og græs ...	3, 14
Hårmyg	8, 21	Kuldeskade, prydplanter	19
		Kålbladhv	73
Ild	71	Kålb	68, 96
<i>Ischnodermus sabuleti</i>	55, 64	Kålfluer	25, 41, 43, 57, 60,
		73, 86, 98	
Jordbærmiden	88	Kållusen	56, 73, 86
Jordlopper, korsblomstrede .	24, 40	Kålmøllet	56, 73
		Kålroemosaik	79
Kaliummangel, korn	14	Kålsommerfugle ...	56, 73, 75, 83
Kalkmangel, korn og græs	14	Kålothripsen	10, 22, 23, 40
Kalktrang, bælplanter	15	Kåluglen	86
Kalktrang, korn	14		
Kartoffelbore	40	<i>Laspeyresia pomonella</i>	75, 88
Kartoffelb	96	<i>Lema melanopus</i>	55
Kartoffelrod	80	<i>Lema spp.</i>	39
Kartoffelskimmel, kartoffel .	34,	<i>Leptinotarsa decemlineata</i> ..	24,
50, 68, 79, 96		41, 58, 73, 86	

	Side		Side
Ligusterbladlusen	43	<i>Metopolophium dirhodum</i>	39
<i>Lilioceris lili</i>	44	Mider	11
Liljebillen	44	<i>Monilia fructigena</i>	81
<i>Limothrips cerealium</i>	37, 53	<i>Monilia laxa</i>	18, 35
<i>Limothrips denticornis</i>	37, 53	Mosaik, tomat	36
<i>Liosomaphis abietina</i>	12	Mosaik, tulipan	20
<i>Luperina testacea</i>	97	<i>Myzus ligustri</i>	43
<i>Lygaeidae</i>	55, 64	<i>Myzus persicae</i>	39, 56, 72, 99
<i>Lygocoris pabulinus</i>	58		
<i>Lygus pabulinus</i>	39	Narcis-gråskimmel	19
Lyspletsyge, bederoe	33	Nattefrost, bederoer	16
Lyspletsyge, korn	4, 15, 30	Nattefrost, korn og græs	3, 14
Løgfluen	43	Nematoder, bederoe	39, 84
Løvsnudebillen	84, 97	Nematoder, korn og græs	53
		Nematoder, prydplanter	26, 44
<i>Macrosiphum avenae</i>	21, 39	<i>Noctuidae</i>	76
Magnesiummangel, bederoe .	67, 78	Nøgen bygbrand	47
Magnesiummangel, korn	15	Nåletræ-gallelus	43
Magnesiummangel, kors- blomstrede	68, 79	Nåletræ-spindemiden	76
<i>Mamestra brassicae</i>	86		
Manganmangel, bederoe	33	Oldenborrer	12
Manganmangel, korn	4, 15, 30	<i>Oligonychus ununguis</i>	76
Mariehøns	55, 59, 61	<i>Operophtera</i>	25
Marmorering, kålroe	95	<i>Oscinella frit</i>	9, 22, 39, 84, 97
<i>Melampsora spp.</i>	83	<i>Otiorrhynchus spp.</i>	26
Meldug, agurk	70	<i>Otiorrhynchus sulcatus</i>	42
Meldug, bederoe	67, 78	Overvintring, foderroer i kuler ..	5
Meldug, bælgplanter	78	Overvintring, frøroer på blive- stedet	5
Meldug, frugttræer og frugt- buske	18, 35, 51, 69	Overvintring, græsfrø og græs- marker	3
Meldug, jordbær	19, 35, 52	Overvintring, græsmarksbælg- planter	4
Meldug, korn	4, 15, 30, 46, 94	Overvintring, kartoffel i kule ...	5
Meldug, kålroe	68, 79	Overvintring, korn	3
Meldug, prydplanter	20, 36, 52, 83	Overvintring, raps	5
Meldug, raps o. a. kors- blomstrede	68		
Meldug, roser	20, 36, 52	<i>Panonychus ulmi</i> ...	11, 25, 42, 60, 75, 88
<i>Meligethes aeneus</i>	23, 40, 75		
Mellus	11, 12, 26, 61	<i>Pectobacterium carotovorum</i> var. <i>atrosepticum</i>	34, 49
<i>Melolontha spp.</i>	12		

	Side		Side
<i>Pegomya hyoscyami</i> 23, 40, 72,	86	<i>Rhynchosporium secalis</i>	15, 47
<i>Pemphigus spirothecae</i>	76	Rodbrand, bederoe	16, 33, 49
<i>Peronospora schachtii</i>	16, 33	Rodbrand, grønsager	19
<i>Phoma betae</i>	16, 33, 49	Rodbrand, kålroe	16, 33
<i>Phoma exigua</i>	6	Rodfiltsvamp, kartoffel	34,
<i>Phomopsis sclerotoides</i>	6		50, 80, 96
<i>Phragmidium mucronatum</i> .	71, 83	Roegnaveren	23
<i>Phyllobius piri</i>	84, 97	Roenematoden	39, 84
<i>Phyllopertha horticola</i>	8, 97	Rosenmeldug	20, 36, 52, 83
<i>Phyllotreta</i> spp.	24, 40	Rosenrust	71, 83
<i>Phytometra gamma</i>	72	Rosenstråleplet	36, 52, 71, 82
<i>Phytophthora infestans</i> ,		Rovmiden, grønsager	11
kartoffel	34, 50, 68, 79, 96	Rugthripsen	37, 53
<i>Phytophthora infestans</i> ,		Runkelroebillen	22
tomat	70, 82	Rust, pil og poppel	83
<i>Phytophthora</i> spp.	19	Rustpletter, indvendige, kartoffel	96
<i>Phytoseiulus persimilis</i>	11	Rynkesyge	49
<i>Pieris brassicae</i>	56, 73, 75, 86	Råger	9, 10, 41
<i>Pieris rapae</i>	56, 73, 75, 86		
Pile-gulerodsbladlusen	58	Sadelgalmyggen	39, 55
<i>Plasmiodiophora brassicae</i> ...	68, 96	Sandflugt	4, 16
<i>Plutella maculipennis</i>	56, 73	<i>Sclerotinia trifoliorum</i>	4, 94
<i>Podosphaera leucotricha</i> ...	18,	<i>Sclerotium wakkeri</i>	19
	35, 51, 69	<i>Scotia segetum</i>	56, 57, 58,
Porremøllet	76		72, 74, 84, 85, 86, 87, 97, 98
Priksyge, æbler	6, 81	<i>Scotia</i> spp.	60, 75, 88, 89
<i>Psila rosae</i>	58, 76, 87, 98	<i>Septoria nodorum</i>	66
<i>Puccinia hordei</i>	32, 47	Sitkabladlusen	12
<i>Puccinia recondita</i>	47	<i>Sitodiplosis mosellana</i>	55
<i>Puccinia striiformis</i>	4, 15,	<i>Sitona</i> spp.	72, 84
	32, 47	Skivesvamp, frugtbuske	70, 81
<i>Pythium</i> , prydplanter	7	Skold, æble	6
<i>Pythium</i> spp., bederoe ..	16, 33, 49	Skoldplet	15, 47
<i>Pythium</i> spp., grønsager	19	Skovduer	10
Pæregalmyggen	42	Skulpegalmyggen	24, 41, 57
Pæreskurv	18, 35, 69, 81	Skulpesnudebillen	24, 40, 57
		Smælderlarver	8, 21, 23, 40
Rattle-virus, kartoffel	96	Snegle	23
Rattle-virus, tulipan	20	Sneskimmel, korn	4
<i>Rhizoctonia</i>	19	Snylteheps	11
<i>Rhopalosiphum padi</i> ...	21, 37, 53	<i>Solanum virus 2 (Y)</i>	49

	Side		Side
<i>Solanum virus 14</i>	49	Tomat-mosaik	36
Solbærmiden	11	Tomat-viroser	18, 36
Sortbensyge	34, 49	<i>Tortricidae</i>	25
Sorte ben, tulipan	19	<i>Trialeurodes vaporariorum</i> .	11, 12
Sort-rod-råd, agurk	6	Trævlebakteriose, tulipan ...	7, 19
<i>Sphaerotheca macularis</i> 19, 35,	52	Tulipan, drivning	7
<i>Sphaerotheca mors-uvæ</i>	18,	Tulipan-viroser	7, 20
35, 51,	82	Tusindben	22
<i>Sphaerotheca pannosa</i> ..	20, 36,	Tæger	39, 55, 58,
52,	83	Tørforrådnelse, bederoe .	67, 78,
Spindemider, frugttræer	11,	Tørke, bederoe	67
25, 42, 60, 75,	88	Tørke, bælgplanter	67
Spindemider, grønsager	11,	Tørke, grønsager	51, 70
25, 43,	60	Tørke, kartofler	68
Spindemider, prydpplanter ...	76,	Tørke, korn og græs	30, 46,
Spiralgallelusen	76	66,	94
Spiringsfusariose, korn	94	Tørke, korsblomstrede	68
Stankelben	8, 21,	Tørke, prydpplanter .	19, 52, 70,
<i>Stemphylium radicum</i>	90	82	
Stikkelsbærdræber ...	18, 35, 51,	Ugler	76
<i>Streptomyces scabies</i>	79,	<i>Uncinula necator</i>	70
<i>Stribesygge</i> , korn og græs	15,	<i>Uromyces betæ</i>	78,
32, 47,	62	<i>Ustilago nuda</i>	47
Stængelnematoden, korn og græs	8		
Stængelnematoden, tulipan	44	<i>Venturia inaequalis</i>	18, 35,
Svidning af ukrudtsmidler, prydp-		51, 69,	81
planter	36	<i>Venturia pirina</i>	18, 35, 69,
<i>Synchytrium endobioticum</i>	96	<i>Verticillium albo-atrum</i> ...	33, 49
		Viklerlarver	40
<i>Tarsonemus pallidus</i>	88	Vinnemeldug	70
<i>Tetranychidae</i>	89	Virus, tomat	18
<i>Tetranychus urticae</i> .	11, 25, 43,	Virusgulst .	16, 49, 67, 78, 95,
<i>Thrips angusticeps</i> ...	10, 22, 23,	Virussygdomme, tulipan	20
Thrips, grønsager	26	Væksthummellusen	11, 12
Thrips, korn og græs	37,	Væksthussnudebillen	42
Thrips, korsblomstrede .	10, 16,	Væksthusspindemiden ..	11, 25,
Thrips, prydpplanter	89	43, 60,	89
<i>Thysanoptera spp.</i>	26	Væltesyge, agurk	6
<i>Tilletia caries</i>	66	Væltesyge, bederoe	33
Tipula paludosa	8, 21,	Væltesyge, kålroe	33
Tomat, tiltrækning	6	Vådforrådnelse, kartoffel	79

<i>Zabrus tenebrioides</i>	97	Æblevikleren	75, 88
		Ærtesyge	33
Æblebladlus, den grønne	25	Øresnudebiller	26, 42
Æblemeldug	18, 35, 51, 69		
Æbleskurv	18, 35, 51, 69, 81	Ådselbille, den matsorte	22, 40

CHRISTREU & C. C. PETERSEN

